K 4 / 1830

39148/B

E.IV
19/0

42800
IV. 8. 79

VERTOOG

BETREFFENDE DE

MONSTERACHTIGHEID DOOR INSLUITING,

(FOETUS INTRA FOETUM.)

DOOR

Dr. *C. P. OLLIVIER.*

UIT HET FRANSCH VERTAALD EN MET EENE INLEIDENDE VOORREDE EN AANTEEKENINGEN VERMEERDERD,

DOOR

A. VAN ERPECUM,

Heelmeester en Operateur van den Cataract bij de Gereformeerde Diakonie te *Amsterdam*, Lid van het Genootschap ter Bevordering der Heelkunde, aldaar gevestigd, en Correspondèrend Lid van het Geneeskundig Genootschap: *Vis unita fortior*, te *Hoorn.*

TE AMSTERDAM, BIJ
S. DE GREBBER.
1830.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage

Verwijderd K. B.

Wanneer wij de dingen geheel trachten te doorzien, dan vinden wij, evenzeer als in de dwalingen der verhevenste verstanden, ook in de dwalingen der Natuur zelve, altijd iets opgesloten, dat ons tot leering, tot nut en tot bewondering kan strekken.

MORGAGNI.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

VOORREDE

VAN DEN

VERTALER.

De Monsterachtigheid, *die bestaat* in de Insluiting van eene Vrucht in het ligchaam eener andere Vrucht, *is een verschijnsel, dat in den eersten oogopslag van eene vreemde en bijna onverklaarbare afwijking van den gewonen gang der Natuur schijnt af te hangen, en daardoor ieder, die eenig belang stelt in de beschouwing van hare voortbrengselen, levendig treffen moet. Immers, hoezeer men meent deze monsterachtigheid, welke wij, naar* Dr. OLLIVIER, Monsterachtigheid door Insluiting *noemen, zoowel in sommige schepselen der* onbewerktuigde *als der bewerktuigde Natuur te hebben waargenomen, en de latere ontdekkingen, aangaande de wijze van ontwikkeling der vrucht, eene aannemelijke verklaring harer wording, als zij bij den mensch voorkomt, hebben doen vinden, zoo heeft men echter noch hierdoor, noch langs den weg der* Analogie, *eene allezins voldoende oplossing van dit verschijnsel kunnen geven. Het vreemde en onverklaarbare van hetzelve moge derhalve, door de nieuwste vorderingen in de Wetenschap des Levens, in zekere opzigten zijn weggenomen; deze Monsterachtigheid blijft echter nog altijd een onderwerp, dat voor den liefhebber der Natuurkunde aller-*

gewigtigst en hoogstmerkwaardig is, en onze verdere nasporingen ten volle verdient; gelijk dan ook eenige verdienstelijke Geleerden zich hiermede in de laatste tijden bijzonder hebben onledig gehouden, en hunne waarnemingen daarvan, verbonden met meer of min juiste verklaringen, hebben bekend gemaakt.

Ik geloof derhalve welligt niet geheel zonder grond, dat ik mijnen Landgenooten geen ondienst gedaan heb, met de uitgave van het nevensgaande Vertoog van Dr. OLLIVIER (1), *die aan de* Monsterachtigheid door Insluiting bij den Mensch *een meer bijzonder onderzoek heeft gewijd, dan men, voor zoo verre mij bekend is, tot hiertoe gedaan had: al de echte waarnemingen derzelve bij één vergaderende, heeft hij dit gebrek van oorspronkelijke vorming tot zekere hoofdsoorten gebragt, en het verband van deze soorten gedeeltelijk aangewezen; hij is aldus op den weg ter verklaring van de wording daarvan eene schrede verder gegaan dan zijne voorgangers, zoodat onze kennis deswege inderdaad eenen meer zekeren grondslag heeft verkregen.*

Intusschen is hiermede het bedoelde verschijnsel nog geenszins in alle opzigten volledig verklaard; ook kan men de volkomene oplossing daarvan nog niet zoo spoedig verwachten. Bij den mensch toch, waar het tot hiertoe het menigvuldigst werd waargenomen, behoort het echter tot de zeldzaamheden; het wordt daarenboven niet altijd opgemerkt, of door eene be-

(1) *Dit Stukje voert ten titel:* Mémoire sur la Monstruosité par inclusion; *door* Dr. OLLIVIER (D'ANGERS); *het heeft gediend tot eene voorlezing aan de* Académie royale de Médecine, *in November en December* 1827, *en is opgenomen in de* Archives générales de Médecine, *doch ook afzonderlijk uitgegeven.*

voegde hand onderzocht, wanneer het bestaat; bij de jongen-barende dieren schijnt het allerzeldzaamst of nimmer gevonden te zijn; doch in de eijeren der hoendersoorten komt meermalen iets dergelijks voor, en men kan hier van deze afwijking eene vrij bevredigende rêden opgeven. In het plantenrijk (b. v. bij de appelsoorten) neemt men het wel vrij menigvuldig waar; terwijl er nu en dan in het onbewerktuigde rijk (vooral bij de kristallen) een verschijnsel van gelijken aard (?) gezien zoude zijn; doch men mag twijfelen, of de oorzaak van hetzelve in de beide laatste klassen van schepselen tot hiertoe op eene voldoende wijze is ontdekt, weshalve ook de Analogie *hier, gelijk wij zeiden, onze gebrekkige kennis niet dan eenige flaauwe lichtstralen toezendt.*

Onder de Schrijvers, van wier arbeid onze Autheur voornamelijk gebruik heeft gemaakt, bekleeden de HH. FATTORI (1) *en* CAPADOSE (2) *eene eerste plaats:*

---

(1) De feti che rachiudono feti detti volgarmente gravidi, *etc. In-fol.* Pavie, 1815. *Dit werk is met fraaije platen voorzien, en wegens den hoogen prijs en den afstand van de plaats der uitgave niet zeer algemeen, en moeijelijk te bekomen.*

(2) *Onze Schrijver heeft van de* Dissertatio inauguralis *van* Dr. CAPADOSE, de foetu intra foetum (*Lugd. Bat.* 1818.), *op vele plaatsen gebruik gemaakt, gelijk men uit zijne aanhalingen, onder den tekst geplaatst, zal bespeuren. De* 5de *en* 6de *Waarnemingen van de* Monsterachtigheid door Buiksinsluiting, *door* HIGHMORE *en* PROCHASKA *eerst beschreven, zijn door hem, blijkens de vergelijking van zijnen tekst met dien van* Dr. CAPADOSE, *en volgens zijn eigen zeggen, genoegzaam letterlijk van onzen Landgenoot overgenomen. Intusschen tracht hij dezen Geneesheer (bladz.* 11 *en* 19 *mijner vertaling) zijdelings te beschuldigen, als had hij deze waarnemingen niet met genoegzame naauwkeurigheid me-*

de laatste heeft vooral de wetenschap daardoor aan zich verpligt, dat hij deze monsterachtigheid niet slechts bij een enkel schepsel, maar zoo veel mogelijk bij de schepselen uit al de Natuurrijken nagespoord, en al de waarnemingen derzelve, die het voorkomen der echtheid bezitten, uit oude en nieuwe schriften heeft bij één gebragt. De gansche Schepping als de uitdrukking van de werkzaamheid van dezelfde grondkracht *beschouwende, heeft hij daarenboven dit verschijnsel, hoe verscheiden het ook in verschillende schepselen moge voorkomen, door vergelijking, tot een algemeen gezigtspunt trachten te brengen, en tot eene meer algemeen geldende verklaring op te klimmen, daartoe ook gebruik makende van de verklaringen, vroeger door verschillende Schrijvers daarvan gegeven. Van het rijk der delfstoffen zich verheffende tot het plantenrijk, en hiervan tot het dierenrijk, gaat hij van het eenvoudige tot het meer zamengestelde over, als ware het, om langs*

---

degedeeld; doch mijn vriend CAPADOSE *heeft mij daaromtrent berigt, dat ieder, die de beschrijving van* PROCHASKA (*in de* Medicin. Jahrbüch. des Kaizerl. Konigl. Osterr. Staates, *II. B. IV. St., p.* 67 *et seqq.* Wien. 1814.) *en die van* HIGHMORE (Case of a Foetus found in the abdomen of a young man, *at* Sherborne, *in* Dorsetshire, *bij* NATHAN. HIGHMORE, 1815.) *met de zijne wil vergelijken, bevinden zal, dat zij volmaakt met elkander overeenkomen. — Het was dus de pligt van den Schrijver geweest, deze zijne veronderstelling niet zonder nader onderzoek der oorspronkelijke stukken te uiten.*

Dezelfde aanmerking geldt omtrent hetgeen de Schrijver elders zegt, (bl. 3 *van mijne vertaling) waar hij onderscheidenlijk moest bepaald hebben, of de gebrekkige toelichting der gevallen, uit het planten- en dierenrijk getrokken, en*

dezen weg den grond van het verschijnsel gemakkelijker te ontdekken.

Het komt ook mij niet ongepast voor, den tekst van onzen Schrijver te doen voorafgaan door eene beknopte beschouwing van de Monsterachtigheid door Insluiting *in de schepselen, wier bewerktuiging minder volkomen of liever eenvoudiger is, dan die des menschen, en alzoo diegenen mijner Lezers, voor welken dit onderwerp meer vreemd zijn mogt, eenigzins voor te bereiden tot een gemakkelijker en beter begrip dezer Monsterachtigheid bij den Mensch. Wij vinden het pad daartoe reeds gebaand door de voor ons liggende verdienstvolle Verhandeling van onzen Landgenoot,* Dr. CAPADOSE, *van welke ik mij veroorloove tot dat einde gebruik te maken* (1). *Aangaan-*

---

waarvan de voornaamsten door de HH. FATTORI *en* CAPADOSE, *naar* FRANCK VAN FRANCKENAU, *zijn medegedeeld, aan dezen laatsten Schrijver, als den oorspronkelijken Autheur, of wel aan de eerstgenoemden, is toe te schrijven. Het is evenwel waarschijnlijk, dat zij beide alles van* FRANCKENAU *zouden hebben overgenomen, wat tot eenige opheldering van dit duistere onderwerp konde dienen, indien er zoo iets bij hem gevonden werd. — In 't algemeen is het moeijelijk op te maken, of* Dr. OLLIVIER *al de vreemde bronnen, die hij aanhaalt, zelf heeft ingezien; doch het schijnt zeker, dat de* Dissertatie *van Dr. C. meermalen, dan hij zulks stellig zegt, de bron geweest is, waaruit hij geput heeft. — Ik heb deze aanmerkingen hier vooraf willen maken, om die niet op de verschillende plaatsen, waar zulks anders eenigzins gevorderd zoude zijn, te herhalen.*

(1) *Om het den Lezer in allen opzigte gemakkelijk, en hem daardoor tevens met het tijdperk der waarnemingen bekend te maken, heb ik ook den titel en het jaartal van meest al de schriften, door* Dr. CAPADOSE *aangehaald, uit zijne Dissertatie overgenomen en tusschen mijn tekst ingelascht.*

de enkele stellingen, daarin voorkomende, die mij eenigzins twijfelachtig of minder juist toeschenen, of die eenige nadere toelichting vorderden, zal ik evenwel hier en daar mijne aanmerkingen vrijmoedig mededeelen. Wat ik er overigens van het mijne heb bijgevoegd, moge den oplettenden lezer, die zich tot een vergelijkend onderzoek wil verledigen, van zelve blijken; en om hem deze vergelijking gemakkelijker te maken, zullen wij ter bestemder plaatse opgeven, waar ik den tekst van de Dissertatie *van* Dr. CAPADOSE *voornamelijk heb gevolgd. — Wij beginnen dus onze beschouwing met de Insluiting bij de Delfstoffen. Ik oordeel het echter niet ondienstig, om hieromtrent als bij voorraad aan te merken, dat wij, in navolging van* Dr. CAPADOSE, *dit eerstvolgende gedeelte van ons onderwerp hier voornamelijk hebben bijgebragt, om onze schets zoo veel mogelijk volledig te maken, en* « opdat « *(gelijk Zijn Ed. betuigt)* alzoo blijken moge, wat de oude « Schrijvers daarvan gezegd hebben. Wij laten het, *met* « *hem*, aan het oordeel van anderen over, om te be- « slissen wat van de waarheid van vele dier waarne- « mingen te denken zij, schoon datgene, waaromtrent « alle eenstemmig zijn, ons niet van alle waarheid « ontbloot schijnt: namelijk dat men steenen vindt, in « wier midden andere steenen gevormd zijn." Om deze bijzonderheid alleen, heeft hij een verschijnsel uit het delfstoffelijk rijk, als in dit opzigt eenigzins overeenkomstig met een dergelijk verschijnsel in de hooger bewerktuigde natuur, als een gedeelte van zijn onderwerp opgenomen. (Zie zijne *Dissert.*, p. 20 en 25.)

De Insluiting in het Rijk der Delfstoffen.

Het is thans algemeen aangenomen, dat alle eigenlijke monsters of misgeboorten afhankelijk zijn van eene gebrekkige werkzaamheid der natuur, bij de eerste vorming der schepselen zelve: men heeft deze afwijkingen daarom ook gebreken der eerste vorming (*vitia primae conformationis*) genoemd (1). Dergelijke afwijkingen nu vindt men bij velerlei soorten van schepselen; en alle oorzaken, die de geregelde werking der natuur gedurende de wording der vrucht verstoren of belemmeren, b. v. uitwendig geweld, drukking, eene te geringe ruimte of gebrekkige gedaante der teeldeelen, ziekten die de vormkracht verminderen of van de vrucht afleiden, enz. geven aanleiding tot eene min volkomene ontwikkeling derzelve. Hebben deze oorzaken niet hevig en niet diep op deze ontwikkeling ingewerkt, dan is de afwijking slechts oppervlakkig, en betreft dikwijls alleen de uitwendige gedaante; doch dringen zij dieper door, dan veranderen zij tot zelfs

(1) Dr. OLLIVIER spreekt (bl. 1, enz., van mijne vertaling) met een woord, over de algemeene oorzaken en verscheidenheden der monsters bij den mensch. Dit onderwerp, alsmede de gansche voortteling en ontwikkeling der vrucht, wordt in de *Nieuwe Grondbeginselen der Natuurkunde van den Mensch*, van RICHERAND, door mij uit het Fransch vertaald (Zie het IIde Deel der 2de Nederd. Uitgave, bl. 420. *Amst.* 1825, in de Afdeeling over de Voortteling.) meer in het breede behandeld. Vergelijk ook mijne Nederd. Uitgave van de *Heelk. Ziektekunde* van P. LASSUS, IIde Deels Iste Stuk, over de *aangeboren Gebreken* (*van oorspronkelijke vorming*); of de aangehaalde *Dissertatie* van Dr. CAPADOSE. — Doch in de breedvoerige en volledige *Dissertatio inauguralis de nisu formativo ejusque erroribus* van Dr. (thans Hoogleeraar) SURINGAR, (L. B. 1824.) wordt dit stuk het grondigst behandeld.

het inwendige zamenstel van sommige deelen, en alzoo ontstaan die afwijkingen, welke men Monsters of Wanschepsels noemt. Evenwel volgt de Natuur ook hier, gelijk in alle andere afwijkingen, doorgaans bepaalde wetten, waardoor deze monsterachtige voortbrengselen zekere algemeene kenmerken verkrijgen, wier naauwkeurige waarneming de rangschikking derzelven in bepaalde klassen heeft toegelaten.

Hoe lager men nu langs den keten der schepselen afdaalt; hoe eenvoudiger hunne zamenstelling is, des te meer vrijheid bezit gewoonlijk de vormkracht der Natuur in hare werking; des te minder talrijk, des te geringer, zijn ook hare afwijkingen. In de onvolkomenste schepselen, welke als 't ware alle bepaalde gedaante ontberen, kan men derhalve ook geene monsters ontmoeten; doch reeds bij de kristalvorming ziet men de eerste sporen dezer afwijking. Zoo wordt er een monster geboren, als een kristal, dat de gedaante van eene scheeve ruit moest bezitten, b. v., de kwarts, eene prismatische of andere gedaante verkrijgt, van die der scheeve ruit afwijkende. Zulke misvormingen zijn niet zoo zeldzaam, en de kunst kan dezelve in zeker opzigt naar willekeur doen geboren worden. — Het gaat daarmede in het rijk der delfstoffen overigens even als in het planten- en dierenrijk; nimmer hebben de monsters, dat is, die ligchamen, welke hunne natuurlijke gedaante ontberen, volkomen den vorm van een ander kristal, ofschoon zij dien ook meer of minder nabij komen; en zij blijven dus ook in dit opzigt monsters. — De oorzaak nu dezer afwijkingen is ligtelijk te ontdekken. Zij bestaat namelijk in eene gestoorde of onregelmatige kristalschieting, die men, gelijk wij zoo even zeiden, zelfs in de Scheikunst eenigermate willekeurig kan te weeg brengen.

Tot deze gebrekkige voortbrengselen uit het rijk der delfstoffen nu, zou somtijds ook het verschijnsel van de insluiting van eenen steen in een' anderen steen behooren. — Men heeft zeker het bestaan dezer monsterachtigheid in twijfel getrokken; doch het getuigenis van geloofwaardige natuuronderzoekers, zoo wel als gevolgtrekkingen, uit de verschijnselen der overige natuurrijken opgemaakt, doen sommigen allen twijfel daaromtrent verwerpen, hoezeer zij ook aannemen, dat er vele verdichte gevallen met de echte vermengd zijn, en dat alleen ligtgeloovigheid en zucht voor het wonderbare alles gretig voor waarheid heeft doen aannemen, wat dienaangaande is verhaald geworden.

Ten aanzien van het rijk der delfstoffen, meldt reeds PLINIUS, (*Hist. Animal.* Lib. XXXVI, Cap. 18.) naar THEOPHRASTUS en MUTIANUS, dat er zwangere steenen zijn zouden, en (Lib. X, Cap. 3.) dat men in het nest van sommige arenden een steen zou vinden, Arendsteen of Agaatsteen (*lapis Aetitis* v. *Gagates*) (1) genoemd, en een anderen steen in zich bevattende, waardoor hij een rammelend geluid geeft, als men hem schudt. Deze steen zou ook voor vele

(1) Deze steen bestaat wezenlijk, en behoort tot de ijzerverzuursels. Hij komt bij HAÜY (*Traité de Minéralogie*, Tom. IV. p. 107.) voor, onder den naam van *fer oxidé rubigineux géodique*. (De Duitschers noemen hem (*Eisenniere.*) Hij bezit of eene kloot- of eene eivormige gedaante; of hij heeft ééne bolle en ééne platte oppervlakte; somtijds gelijkt hij naar een *parallellopipedum*, met stompe hoeken. Hij bestaat uit lagen, die één middelpunt hebben, van eene geelachtige kleur en somtijds met bruinachtige lagen gemengd zijn. In het midden laten deze eene ruimte over, welke wel eens ledig is, doch die meestal eene beweeglijke kern of poedervormige zelfstandigheid bevat, die geluid geeft, als men den steen schudt. — Het is eene fabel, dat hij in het nest van den arend zou gevon-

kwalen heilzaam, en onverteerbaar zijn door het vuur. — RUEUS (*de Gemmis aliquot*, etc. Lib, 1. Cap. I., p. 3 et seqq. *Tiguri.* 1566.) van de steenen en hunne wording sprekende, meldt, dat de Vrouw van *Hevaux*, uit het geslacht van *Luxemburg* afstammende, twee diamanten bezat, die dikwijls anderen voortbragten. Hij schrijft deze baring toe aan eene *hemelsche kracht*, die hij in 't algemeen als de oorzaak van de wording der steenen beschouwt, en welke zoo sterk in den moedersteen zoude gegrift zijn, dat zij de lucht, die dezen omringt, eerst tot water of eene dergelijke vloeistof verdikt, en daarna doet vast worden en tot een diamant hervormt.

---

den worden, en dezen vogel daardoor het uitbroeijen zijner eijeren gemakkelijker maken. — Men gebruikte hem te voren als een geroemd genees- en voorbehoedmiddel.

De beroemde Nederlandsche Natuurkundige, Dr. HOUTTUIN, rangschikt dezen steen onder de *Kernsteenen*, waarvan hij vele soorten beschrijft en afbeeldt. De eigenlijke Arend- of Klappersteen (*Aetites aquilinus*) wordt door hem *Steendragende* Kernsteen genoemd, om de vaste steenkern, die hij bevat, in tegenstelling van den *Aarddragenden* Kernsteen (*Aetites geodes*), welks kern los en aardachtig is. (Zie zijne *Natuurl. Historie*, 3de D., 2de St., bl. 197, enz., en aldaar *Pl.* 20, *Fig.* 3 en 2.) — Over den eigenlijken *Gagates* (ook *Gagas*) der Ouden, zie men het 3de D., 4de St., bl. 179; HOUTTUIN geeft dien in 't Hollandsch den naam van *zwarten barnsteen* en *gitsteen*. Hij wordt dus te onregte voor denzelfden als de Arendsteen gehouden. Doch welligt wordt zijn naam met eene soort van den *Agaat* of *Achaat* verward, die veel overeenkomst met den Arendsteen heeft, door HOUTTUIN ook onder de Klappersteenen geteld en *Achaatkogel* genoemd wordt. (Zie het 3de D., 2de St., bl. 206, en ook het 3de D., 3de Stuk, bl. 283, enz., over den *Agaat* of *Achaat.*) — In het aangeh. werk van HAÜY, T. II, p. 24, wordt aan den *Quartz-agathe stalactite creux* hetzelfde verschijnsel van insluiting toegekend.

Ook bij MAJOLUS (*Dies Caniculares sive Colloquia physica nova et admiranda.* Tom. I, Coll. 17, p. 312, 13. *Mogunt.* 1615.) vinden wij dit verschijnsel opgegeven: hij verhaalt naar VIVES, dat er in het Kabinet van den Prins RAVASTASIO diamanten zijn, die andere diamanten voortbrengen; gelijk hij ook zegt, dat hetzelfde plaats heeft in andere diamanten, vooral in die, welke men in sommige rotsen en bergen bij *Bristol* vindt.

BOËTIUS DE BOOT (*Gemmarum et lapidum Histor.* Lib. II, Cap. 3.) zegt hetzelfde ten aanzien der diamanten; ja dit verschijnsel schijnt bij dezelven zoo dikwijls te zijn waargenomen, dat men het van eene bijzondere eigenschap dezer steenen heeft afgeleid, die men *vis* of *natura adamantifica adamantum* genoemd heeft.

Van den Schildpadsteen (1) (*lapis Chelonitis*) wordt door ENCELIUS (*De re metallica*, *etc.*, Lib. III, Cap. 43, *Francof.* 1551.) hetzelfde getuigd. Hij heeft namelijk in de *oude Mark*, bij den mond der *Tanger*, steenen gevonden, die drie of vier volkomen schildpadsteenen inhielden; en ten aanzien van den *Priapolithus* of Schaftsteen zegt BORELLUS (*Histor. et Observ. med. phys.* Cent. III, Observ. 85. *Paris.* 1656.) dat sommige derzelven eenige kleine dergelijke steenen in zich bevatten (2), zoodat zij naar moeren gelijken, die met vruchten bezwangerd zijn; terwijl eindelijk SACHS VAN

(1) In het *Algem. Kunstwoordenb. der Wetensch. van* HUBNER, IIde Deel, (zie de woorden *Chelionitis* en *Brontias.*) vindt men de gedaante van dezen steen duidelijk beschreven. In geen ander werk heb ik iets opmerkelijks daarvan gevonden.

(2) Dit wordt inderdaad uit de beschrijving van HOUTTUIN waarschijnelijk; zie zijn aangeh. werk, 3de D., 1ste St., bl. 576, en 2de St., bl. 258, alsook *Pl.* XXI, *Fig.* I, aldaar.

LEEWENHEIMB (in zijne *Gammarologia* sive *Gammarorum vulgo Cancrorum Consideratio*, etc., pag. 142 et seq. *Francof.* et *Lips.* 1665.) het bedoelde verschijnsel in sommige steenen als wezenlijk aanneemt, en door vergelijking met het planten- en dierenrijk meer waarschijnlijkheid tracht te geven. Zoo spreekt hij van schulpen (*Conchites*) die andere schulpen bevatten, en die volgens Dr. BAUSCH (in *Aëtite*, Cap. VIII, p. 71.) bij *Zweinfurt* gevonden zijn, als ook van steenen, in het Vorstendom *Coburg*, in een beekje bij de stad *Rodach* gevonden, welke van andere steenen zwanger zouden gaan (1).

---

(1) Deze *Conchites* behoorden waarschijnlijk tot de versteende *veel-* of *tweeschalige Schelpdieren*. (Zie aangeh. werk van HOUTTUIN, 3de D., 1ste St., bl. 331, en *Pl.* IV, *Fig.* 1 en 2, aldaar.) — Ik ga hier een ander verschijnsel, schijnbaar van gelijken aard, en in de *Dissert.* van Dr. CAPADOSE, die deze gansche periode van SACHS V. L. heeft opgenomen, met voordacht voorbij. Dit is de insluiting van geheele schelpen in afzonderlijke cellen van kei- of rotssteenen, van *Bethune* tot het straten der wegen aangevoerd, door BECANUS, en elders door anderen, waargenomen. Dit verschijnsel gelooven wij niet zoo zeer tot deze rubriek te behooren, maar afhankelijk te zijn van de nederploffing van kristalliseerbare bestanddeelen, in het water losgemaakt, waarin zij eerst opgelost waren. Deze stoffen hebben natuurlijk allerlei ligchamen, die zich, bij hunne nederploffing, op den bodem bevonden, moeten overstelpen en naderhand insluiten bij hare kristallisering, welke zeker door de overstelpte ligchamen, als daartoe de vaste kern en het *punctum cristallisationis* uitmakende, is bevorderd geworden. Op dergelijke wijze zijn ook de dieren, zoo levende als doode, waarvan SACHS spreekt (zie p. 25 der *Dissert.* van Dr. C.), en zeker ook de nog levende pad, die HUFELAND verhaalt, dat in eene rots opgesloten gevonden werd, door de steenachtige zelfstandigheid ingekerkerd geraakt. — Ook Dr. C. heeft, gelijk ik reeds te voren zeide, al de voorbeelden van zwangere steenen, door hem uit verschillende Schrijvers bijeenverzameld, niet als ware voorbeelden van de bedoelde *monsterachtig-*

Uit dit een en ander nu wil Dr. CAPADOSE, met evengemelden SACHS v. L., alleen dit besluit trekken, dat er wezenlijke voorbeelden van de bedoelde *insluiting* in het delfstoffelijk rijk bestaan; en hij stapt van dit gedeelte van zijn onderwerp af, met de verklaring, dat hij vermeent, dat de naaste oorzaak daarvan gelegen zou zijn, in eene *gestoorde kristalschieting*, (*processus cristallisationis turbatus*.) Deze algemeene uitdrukking schijnt mij echter toe, de *bijzondere wijze* van het ontstaan dezer insluiting niet genoegzaam voor oogen te stellen; terwijl ik tevens hier nog moet vragen, *of het* WEL *beslist is, dat dit verschijnsel van insluiting bij sommige kristallen wezenlijk eene* MONSTERACHTIGHEID *zijn zoude, dan of hetzelve niet inderdaad met den natuurlijken aard dezer ligchamen overeenstemt*? (1) Doch ik durf mij op dit veld niet verder wagen. (2)

---

heid beschouwd, waartoe zij door hunne eerste waarnemers gebragt waren; en de bovengenoemde SACHS v. L. trekt de echtheid van vele der als zoodanig opgegevene gevallen mede zeer in twijfel.

(1) Zoo b. v. wordt de vorming van de beweeglijke kern in den bovengemelden *Arendsteen* vrij algemeen aldus verklaard: men meent namelijk, dat hij oorspronkelijk uit eene kern van zwavelachtig metaal (*pyrite*) zou bestaan, ontsprongen uit eene vloeistof, welke daarna den steen (*géode*) zelve, als door eene tweede kristalschieting, heeft gevormd door het aanvoegen van lagen, die zich bij opvolging rondom deze kern, als haar gemeen middelpunt, hebben neêrgezet. De ruimten in het middelpunt, of tusschen de kern en de buitenste lagen, zouden dan het gevolg zijn van de uitdrooging der stof, door welke haar zamenhang en vastheid moet toe-, doch haar omvang afnemen. (Zie het aangeh. werk van HAÜY, Tom. IV, p. 110.) — Het is dus stellig zeker, dat deze insluiting bij den Arendsteen althans niet monsterachtig kan genoemd worden.

(2) Vergelijk den bovenstaanden tekst van bladz. XI,

De Insluiting in het Plantenrijk.

Mogt het in den eersten opslag vreemd voorkomen, dat men onder de delfstoffen of kristallen een verschijnsel vindt, dat zoo veel overeenkomst bezit met de *Monsterachtigheid door Insluiting* bij de dieren, daar de wording en ontwikkeling der laatsten, hoewel door sommigen aan eene *dierlijke kristallisatie* toegeschreven, zoo zeer van die der eersten verschilt; het zal minder verwonderen, dat wij deze afwijking ontmoeten in het rijk der planten, wier teling met die der schepselen uit het dierenrijk eene zoo kennelijke overeenkomst bezit, dat zij in beiden als 't ware naar hetzelfde voorbeeld is ingerigt, en men, uit de naauwkeurige waarneming van dezelve in het eerste, eene voorname schrede ter ontdekking daarvan in het laatste gedaan heeft.

Dit verschijnsel bij de planten bestaat hoofdzakelijk daarin, dat er in eene kiem, bloem of vrucht, eene andere kiem, bloem of vrucht besloten is. Menigvuldig wordt dit in het plantenrijk waargenomen. Zoo vindt men dikwijls *rozen*, uit welken eene andere roos voortkomt; onze beroemde Hoogl. BONN bezat eene *ananas*, uit wier kelk eene andere ananas, van een vinger lengte, groeide; hetzelfde ziet men in den bloem der *aloë prolifera*, uit welks stijltje zich naderhand eene andere plant ontwikkelt.

OLAÜS WORMIUS (in zijn *Musaeum*, Cap. 28, p. 206. L. B. 1655.) zag een *limoen*, dien hij zwanger (*prægnans*) noemde, dewijl hij daarin, ter plaatse van zij-

---

reg. 9, v. o., tot en met bl. XV, met de *Dissertatie* van Dr. CAPADOSE, van p. 21 tot en met p. 25.

nen zamenhang met den steel, een anderen limoen vond, van de grootte eener hazelnoot, met eene schil voorzien, en geheel aan den grooten gelijk. Beide waren door denzelfden steel gevoed. (Er wordt niet gemeld, of deze citroenen al of niet zaden bevatteden.) In een ander geval vond hij twee kleine limoenen in de holte van een gewonen limoen opgesloten. Daarna las hij, dat DOLDIUS (*Cista medica Hornungi*, Epist. 245.) spreekt van een grooten *citroen*, in wier *midden* een kleinen citroen bevat was, welke laatste eene schil had, doch geene zaden bezat.

FERRARIUS (*de Hesperidibus*, etc., Lib. III, Cap. 19, *Rom.* 1646.) heeft verschillende voorbeelden van dergelijke limoenen en appelen beschreven en afgebeeld, waarvan sommige niet slechts één, maar een geheel nest (*pullities*) van kleine limoenen bevatten. Somwijlen, zegt hij, raakt het midden (*uterus*) van den buitensten appel, zich van zelve door verschillende scheuren openende, als 't ware in arbeid van andere limoenen, als van zoo vele ingeslotene vruchten en zamenverbondene gebroeders, ofschoon hij de baring niet volbrengt, omdat de vruchten niet worden uitgedreven. — Het binnenste der vrucht vindt men overigens aangevuld door een zeer fijn en zoet vleesch of merg van eene aangename frischheid, dat door omtrent twaalf vliezige tusschenscheidsels is verdeeld, en enkele, meestal ledige of onvruchtbare zaden bevat.

WILLICHIUS meldt (in zijne *Epistol. medicinal. ad* T. BARTHOLINUM, Cent. III, Ep. 41.) ook van een citroen van gewone grootte, die in eene bijzondere holte (*cellula*) een kleinen citroen bevatte, die met zijne bijzondere schil bekleed was. — BARTHOLINUS (*Op. Cit.*, Ep. 42.) verzekert ook voorbeelden daarvan

gezien te hebben. — J. L. APINI vond niet slechts de kiem (*germen*) van eene andere vrucht in een citroen, maar een geheel plantje, dat met zijnen wortel zich tot den steel van den citroen uitstrekte. Was deze citroen langer met den boom verbonden gebleven, dan had dit zaadje, dat ook door den boom gevoed werd, volgens zijne gedachten, ook eindelijk eene vrucht voortgebragt, gelijk dit bij de citroenen en dergelijke vruchten meermalen plaats heeft. — L. BOMME (*Verh. v. h. Genoots. te Vlissingen*, VII. D., bl. 208 der Proeven en Waarnemingen.) zag ook een zwangeren oranjeappel, die een kleinen oranjeappel bevatte, waarin het klokhuis en de zaden gemist werden. — Dr. CAPADOSE zag twee dergelijke voorbeelden in de Kabinetten van de beroemde Hoogl. BRUGMANS en BONN.

PERAULT (*Mémoires de l'Acad. d. Scienc. de Paris*, ann. 1666—1669. Tom. X, p. 383. *Ed. Par.*) vond ook eene peer, die eene andere peer bevatte, welke uit de breede en geopende kruin van de eerste voortkwam, terwijl uit de kruin der laatste een takje, met enkele bladen voorzien, groeide. Uit de kruin van eene andere peer, die hij gezien heeft, kwam alleen een takje, dat met bladen was bezet. Deze vruchten werden midden doorgesneden, en hadden noch klokhuis, noch zaden, maar overal een vast weefsel; doch de houtvezelen, die de peer met den tak verbonden, drongen in beide gevallen door het midden der vruchten tot buiten haar andere uiteinde door, en vormden aldaar het takje, met de bladen. PERAULT vergelijkt dit verschijnsel met dergelijke verschijnselen in den limoen.

Wij hebben hier al de voorbeelden van zwangere vruchten uit het plantenrijk, door Dr. CAPADOSE medegedeeld, overgenomen, ten einde daardoor het

verschijnsel des te beter te leeren kennen, en met eenigen meerderen grond over de wording van hetzelve te kunnen spreken. Zien wij, hoe men hetzelve heeft willen verklaren.

FERRARIUS verklaart het aldus: als de deelen van het zaad, die onderling verschillend zijn en ongelijksoortig (*heterogeen*) genoemd worden, door de vruchtbaarheid van het oord, in overvloed bestaan, en de levendige kracht, die de boomvrucht voortbrengt, doorgaans geest genoemd, menigvuldig verspreid wordt, kunnen er ligtelijk in éénen appel eenige anderen geteeld worden, naarmate de weelderige natuur dezelfde deelen, door eene verschillende speling, heeft uitgestort. — FERRARIUS noemt deze zijne verklaring wijsgeerig en dichterlijk; doch veel opheldering geeft zij zeker niet.

De andere verklaringswijze is die van PERAULT, welke door Dr. CAPADOSE wordt aangenomen, en op welke hij de zijne gebouwd heeft. Wij zullen de opgave van het gevoelen van beiden derhalve trachten in één te smelten.

De laatste begint zijne verklaring, met de aandacht te bepalen op eene *bijzonderheid*, die men *in al de insluitende vruchten* zou waargenomen hebben, te weten: *dat zij geene of niet dan onvruchtbare* (1) *zaden bevatteden.* Dit verschijnsel nu, dat hem in zijne verklaringswijze zeer te stade komt, zegt hij, is niet bij

(1) Deze stelling is niet algemeen waar. Immers zegt FERRARIUS, dat hij in de groote vrucht de *meeste*, en dus *niet alle*, zaden onvruchtbaar vond. Ook vinden wij door DOLDIUS en BOMME niet gemeld, dat de *insluitende*, maar alleen, dat de *ingeslotene vrucht* geene zaden bevatte. — Kon wijders PERAULT, alleen uit de verticale doorsnijding zijner peren, wel met grond besluiten, dat de zaden daarin geheel ontbraken?

toeval, maar staat met de zaak op eene innige wijze in verband, 't welk hij ook door zijne verklaring tracht te doen blijken; zie hier zijne woorden genoegzaam letterlijk overgebragt:

« *De teling, bevruchtiging en de verklaring van* « *het verschijnsel in den citroen diene ons tot een* « *voorbeeld voor al de overigen. De citroen draagt* « *bloesems van de klasse der* veelmannigen, een- « wijvigen. (Polyandriae monoginiae.) *De gansche* « bloesem *kan als de moeder der toekomstige vrucht* « *beschouwd worden. Zijne talrijke* meeldraden « stamina) *nu dragen* meelknopjes (antherae), *met* « stuifmeel (pollen) *gevuld, welke op denzelfden* « *tijd, waarop het stuifmeel rijp en het vrouwelijk* « stempeltje (stigma) *tevens vatbaar is om bevrucht* « *te worden, hun stuifmeel op dit stempeltje, dat* « *met een zeker vocht bedekt is, uitwerpen, zoodat* « *het krachtigste gedeelte (de* aura seminalis) *van* « *het stuifmeel door het stijltje naar het* vruchtbe- « ginsel (germen) *gaat en alzoo het kiemtje* (semen) « *zelve aanraakt en bevrucht. Dus geschiedt de te-* « *ling en bevruchting, volgens den gewonen gang* « *der Natuur, zoodat er van den oorsprong des bloe-* « *sems af tot op de rijpheid der vrucht eenige maan-* « *den tijds verloopen. — Doch stellen wij nu, (en* « *dit kan immers door verschillende oorzaken gebeu-* « *ren?) dat de ontwikkeling van het zaadje zelve* « *met meer snelheid (dan gewoonlijk) plaats hebbe,* « *dan zal het reeds eene zekere grootte bezitten,* « *hoezeer de bloesem nog leve en nog stuifmeel ver-* « *spreide. Er zal dus een volkomen kleine citroen* « *zijn, van zijne kleine zaadjes voorzien, en nog in* « *gemeenschap met het vrouwelijk stijltje en het* « *stempeltje verkeerende. Hij zal derhalve het stuif-*

« *meel door het stijltje ontvangen; dit nu tot de*
« *kleine zaadjes van onzen citroen geleid*, *zal het*
« *eene of het andere derzelven bevruchten; de ci-*
« *troen, te gelijk met het bevruchte zaadje groeijen-*
« *de, schijnt hierdoor oorsprong gegeven te hebben*
« *aan de bijzondere wijze van de dragt van den ci-*
« *troen, of ten minste de zaak schijnt op deze wijze*
« *verklaard te kunnen worden.*"

PERAULT wil dan ook, « *dat men*, ter verklaring van het verschijnsel van insluiting in de voorbeelden, door Dr. CAPADOSE van hem ontleend, *niet zeggen*
« *kan, dat de peer die uit de kruin van de andere*
« *kwam, op dezelfde wijze als de dubbelde vruch-*
« *ten of tweelingen wordt voortgebragt; want dat*
« *men, aangezien de orde en de onmiddellijke opeen-*
« *volging dezer beide vruchten, in welken het zigt-*
« *baar was, dat de eene uit de andere voortkwam,*
« *het zich niet wel anders kan voorstellen, dan dat*
« *de tweede peer uit het zaad van de eerste*, die
« zeer vroegtijdig was, *verwekt zij*, *dewijl men in*
« *de eerste geene zaden vond. Weshalve het ver-*
« *moedelijk is, dat het zaad van de tweede peer*
« *eene derde peer, en deze weder eene vierde zoude*
« *hebben voortgebragt, indien de kracht van het*
« voedende sap (sève) (1) *daartoe voldoende geweest*

---

(1) PERAULT gebruikt het woord *sève*, 't welk geenszins het *stuifmeel*, maar wel het *voedende sap* des booms beteekent; immers ook in de *verklaring van de vroege wording der moedervrucht* gebruikt hij dit woord in dezen zin. Wij hebben deze laatste verklaring niet in den tekst opgenomen, daar zij niet zoo zeer tot ons eigenlijk onderwerp behoort. Doch ik maak geene zwarigheid om dezelve hier mede te deelen.

Volgens zijne meening, is *zelfs de moedervrucht* door de

« *ware, en niet bepaald was bij het voortbrengen*
« *van de takken en de bladen, hetwelk gemakkelij-*
« *ker is, dan het voortbrengen der vruchten.*"

Er is dus eenig verschil in de verklaring van Dr. CAPADOSE en die van PERAULT, want de laatste schrijft hier de bevruchting der zaden van de moederpeer eigenlijk toe aan de groote vruchtbaarheid en kracht van het *voedende sap* (*sève*) des booms, terwijl de eerste deze bevruchting als het gevolg van den doordringenden invloed van het *bij voortduring afgescheidene stuifmeel* op de zaden, in eene vroegtijdig ontwikkelde jonge vrucht bevat, wil beschouwd hebben. Beide nemen echter de mogelijkheid aan, *dat een zaadje de vatbaarheid zou kunnen verkrijgen, om onmiddellijk, zonder eerst tot een boom, met takken en bloesems voorzien, gegroeid te zijn, eene vrucht te kunnen voortbrengen.*

---

groote kracht en vruchtbaarheid van het *voedingssap* (*sève*) bijna *een geheel jaar vóór den gewonen tijd* gegroeid en tot rijping gekomen. Dit sap (*sève*) zou namelijk in Oogstmaand een knop hebben doen bloeijen, die gewoonlijk eerst in Lentemaand des volgenden jaars, en dus *zes* maanden later bloeit, en vervolgens uit dezen bloesem, *in vijftien dagen*, eene vrucht hebben verwekt, (*van eene tusschenkomende werkzaamheid der teeldeelen wordt niet gerept!*) die doorgaans nog *zes* andere maanden tot rijping vordert. De kracht van dit *voedende sap* zou daarenboven de zaden van de peer, die zoo *haastig* (*à la hate*) gerijpt was en die hij als de moeder der andere beschouwt, al de eigenschappen hebben medegedeeld, *om onmiddellijk door zich zelve, en zonder tusschenkomst van zijne eigene wortels, takken en bloesem, en eindelijk van al de andere deelen en werktuigen, waarin de stof van de gewone teling der vruchten moet worden bereid*, eene vrucht voort te brengen. Wij laten het oordeel over deze verklaringswijze aan den bescheiden lezer over, en doen hem alleen opmerken, dat die van Dr. CAPADOSE in dit opzigt veel gegronder is dan die van PERAULT, en in zoo verre ook van dezelve afwijkt.

Dr. CAPADOSE besluit dan ook, dat de ontbrekende zaden in de insluitende citroen of peer tot nieuwe vruchten waren overgegaan; even als in de waarneming van APINUS een zaadje zou zijn overgegaan tot een takje, met twee bladen voorzien; en gelijk de zaadjes, in het geval door FERRARIUS verhaald, een geheel nest van kleine vruchtjes in de moedervrucht ouden hebben gevormd. Het stuifmeel namelijk, zegt Dr. C., had in dit geval, in plaats van een zaadje, slecht meerdere zaadjes in de zoogenoemde moedervrucht te bevruchten. (1)

Het zij mij nu vergund, met bescheidenheid te zeggen, dat ik mij evenwel met deze verklaringswijze niet wel kan vereenigen. Ik kan mij namelijk niet voorstellen, dat het kiemtje, in het vruchtbeginsel op de gewone wijze door het stuifmeel bevrucht, zich in korten tijd zoo verre zoude ontwikkelen, dat de daaruit voortgekomene vrucht reeds zijne zaden zoude bevatten, terwijl het vrouwelijk stijltje en stempeltje nog vatbaar zijn om het stuifmeel, dat nog altijd door de meelknopjes zou worden afgescheiden, op te nemen, en dit daarna, in plaats van naar eene nieuwe kiem (waaruit eene overbevruchting zou volgen) naar de zaden der nieuw ontwikkelde vrucht over te voeren. Ja, wie kan wijders verzekeren, dat de nieuwe vrucht reeds hare zaden in zich zoude bevatten, daar men toch weet, dat deze werktuigen eerst vrij laat tot hun bestaan en rijpheid komen? (Ook bij de dieren worden altijd de teelwerktuigen later dan de overigen voltooid.) Doch al waren zij ook reeds zoo vroegtijdig in de jonge vrucht tot rijpheid gekomen, hoe zal dan nog het stuifmeel tot deze za-

(1) Verg. den bovenst. tekst, tusschen bl. XVI en dit teeken ingesloten, met dien van de *Dissert.* van Dr. C., van p. 27 tot en met p. 37.

den geraken? Immers het stijltje sluit zich dadelijk, of zeer spoedig, nadat de bevruchting eenmaal heeft plaats gehad; en wordt daardoor niet allen toegang tot de nieuwe vrucht en hare zaden aan het stuifmeel afgesneden? Doch al konde het laatste ook door het stijltje tot de oppervlakte der nieuwe vrucht doordringen, dan nog zoude dit niet genoegzaam zijn tot de bevruchting der in deze bevatte zaden, die toch in hun klokhuis naauwkeurig zijn afgesloten, en waarmede het stijltje dus geene gemeenschap heeft? — Wij zouden de onmogelijkheid eener zoodanige bevruchting door voorbeelden uit het dierenrijk genoegzaam kunnen bewijzen. — Eindelijk, al konde ook de *aura seminalis*, langs den veronderstelden weg, tot deze zaden doordringen, dan is het nog niet aannemelijk, dat dezelve daardoor tot vruchten zouden overgaan. Vooreerst zouden zij daartoe de vereischte rijpheid moeten hebben; en ten tweede, zou er uit zulk een zaadje (wat PERAULT (1) ook moge beweren, door wiens gezag Dr. CAPADOSE zich, tijdens het opstellen zijner *Dissertatie*, als jong Schrijver, zeker heeft laten wegslepen) nimmer onmiddellijk eene vrucht geboren worden: het zaadje brengt immers niet dadelijk de vrucht voort, maar moet eerst allengskens tot eenen boom gegroeid zijn, welke wederom takken en bloesems moet dragen, aleer hij zijne vrucht geeft, welke ook alleen door eene nieuwe teling verwekt wordt: want men moet vaststellen, dat bij de planten en dieren, althans bij die van eene meer verhevene orde, de voortbrenging van nieuwe vruchten altijd langs den weg eener ware teling plaats hebbe. Hoe zou wijders uit zulk een zaadje nu eens eene vrucht, dan weder een takje groeijen? want de veronderstelling

(1) Zie bl. XXI, en de noot op hetzelve.

van PERAULT, dat de natuur uit zulk een bezwangerd zaadje gemakkelijker een takje dan eene vrucht zou kunnen verwekken, komt mij ongegrond voor. Voor de alvermogende kracht toch, die de natnur naar wijze wetten regeert, bestaat geen gemakkelijk of ongemakkelijk; maar alles volgt ordelijk den eens vastgestelden regel.

Wij besluiten dus, *dat de zaden, in eene vrucht bevat, zich niet dan door eene wezenlijke planting in een goeden grond, tot gewassen ontwikkelen*, en geenszins door de aanraking of den invloed van het stuifmeel kunnen bevrucht worden, terwijl *alleen uit eene wezenlijke kiem, langs den weg der eigenlijke bevruchting, eene nieuwe vrucht met hare zaden voortgebragt wordt.*

Wanneer wij nu verder *het gemis of wel de onvruchtbaarheid der zaden in de* INSLUITENDE *vrucht* van dezelfde oorzaak, namelijk van de bevruchting der zaden in dezelve, vinden afgeleid, dan kunnen wij daarvoor eene veel waarschijnlijker oorzaak opgeven. — Doch wij vragen evenwel vooraf, waarom dan de INGESLOTENE vruchten ook hare zaden misten? Of waarom de moedervrucht, als zij slechts ééne vrucht inhield, dan ook meestal de overige zaden *niet*, of slechts *weinige* en *grootendeels ledige* zaden zoude bevatten, gelijk blijkt uit het voorbeeld van FERRARIUS ontleend? Of zou het stuifmeel in hetzelfde geval sommige zaden kunnen *bevruchten*, terwijl het anderen *onvruchtbaar* maakte? Hoe konde wijders zich, uit de zaden van de *ingeslotene* peer, waarvan PERAULT spreekt, een takje (1) ont-

(1) Het takje, dat in de beide peren van PERAULT (en in andere vruchten) gevonden werd, schijnt mij toe het voortbrengsel geweest te zijn van eene sterke groeikracht van den boom zelve, daar het toch onmiddellijk uit den steel der vrucht zelven voortkwam. Hier had PERAULT

wikkelen? Immers, de zaden, die deze mogt hebben bevat, (wie verzekert, dat dit het geval geweest is?) zullen toch wel niet vatbaar geweest zijn voor eene bevruchting door het stuifmeel, dat hier door twee vruchten heen zou hebben moeten dringen, om dit verschijnsel te bewerken? Moet ook de afscheiding van het stuifmeel niet reeds lang hebben opgehouden en het stijltje reeds lang verwelkt geweest zijn, aleer de *ingeslotene* vrucht zulk eene ontwikkeling kon verkregen hebben, dat hare zaden voor eene zoogenoemde bevruchting zouden vatbaar geweest zijn, al gebeurde dit ook binnen vijftien dagen, zoo als wij zagen dat PERAULT aanneemt?

Dit een en ander overwegende, en de teling bij de planten met die bij de dieren vergelijkende, ben ik tot het besluit gekomen, dat de *insluiting der eene vrucht in de andere* hier op eene gelijke wijze plaats hebbe, als bij den mensch; namelijk: dat er oorspronkelijk twee *kiemen* (*semina*) in hetzelfde vruchtbeginsel (*germen*) bevat, bevrucht worden (1), dat deze somtijds eene *dubbelde vrucht* (2) vormen, wanneer

---

met eenigen grond de groote kracht van het voedingssap des booms te baat kunnen nemen, en daardoor de voortdurende uitbotting van den tak, in weerwil dat er reeds eene vrucht gevormd was, verklaren.

(1) Of zou men hier misschien ook eene overbevruchting mogen aannemen? — Men herinnere zich, dat het *vruchtbeginsel* in de plant overeenkomt met den *eijerstok* in de vrouw, en dat de *zaadjes* of *kiemtjes* bij de eerste hetzelfde zijn, wat de *eitjes* zijn bij de laatste.

(2) PERAULT zegt, dat de *dubbelde vruchten* of *tweelingen* bij de planten het gevolg zijn van de zamengroeijing van twee vruchten, in geval er twee knoppen zoo digt bij elkander uit denzelfden steel voortkomen, dat het vleesch

zij, zich door hare nabijheid niet vrijelijk kunnende ontwikkelen, zamengroeijen; doch dat dezelfde oorzaak, eenigzins anders gewijzigd, ook aanleiding geven kan, dat de eene kiem, waarschijnelijk ter plaatse van den steel in de andere (wier ontwikkeling eenigzins spoediger moge zijn voortgegaan) gedrongen zijnde, door deze wordt ingesloten. Door het gemis nu van genoegzame ruimte, en de drukking, die de beide vruchten daardoor van wederzijde op elkander uitoefenen, zal alsdan ook de ontwikkeling der ingeslotene vrucht, zoowel als die der zaden, met hun klokhuis, *geheel* of slechts *ten deele* belet worden, even als men in deze monsterachtigheid bij den mensch juist alleenlijk die deelen van de door de insluiting gedrukte vrucht gevormd vindt, wier beginsel het vroegst en als 't ware nog vóór de insluiting gevormd was, of welke na de geboorte en bij den wasdom der groote vrucht, door de vermeerderde uitzetting harer deelen, de meeste ruimte voor een sterkeren wasdom konden vinden (1).

---

van beide de vruchten, door hare te groote nabijheid, gedwongen wordt zich zamen te smelten.

(1) Men vergelijke dit met hetgeen er verder aangaande de monsterachtigheid door insluiting bij den mensch door Dr. OLLIVIER gezegd wordt. Voorloopig merk ik hier nog aan, dat ik in mijne Nederduitsche bewerking van de *Pathol. chirurg.* van LASSUS (IIde D. 2de St. bl. 127; in het artikel over de aangeboren gebreken:) bij de beschrijving van het aangeboren blaasgebrek, volgens eene waarneming van den Hoogl. VROLIK, aangewezen heb, dat inderdaad de drukking der deelen in de baarmoeder een merkelijken invloed op hunne vorming kan uitoefenen: dit wordt aldaar onder anderen bewezen door een kennelijk voorbeeld van gestoorde vorming en splijting der roede, ten gevolge van de drukking derzelve gedurende de dragt door een stuk darm, uit de buikholte der vrucht hangende. Wij zullen daarop in 't vervolg nader terugkomen.

Vóór dat ik van dit onderwerp afstap, moet ik de aandacht nog vestigen op een verschijnsel, dat bij deze *insluiting* voorkomt, en dat mij toeschijnt, mijn gevoelen aangaande hare wording eenigzins nader te bevestigen. Het is, *dat de ingeslotene vrucht* bij den citroen of limoen *zich niet altijd op dezelfde plaats in de insluitende bevindt*. Men vond haar dan eens in het midden, en dan eens aan dat gedeelte der moedervrucht, hetwelk met den steel verbonden was, zoodat het, gelijk WORMIUS zegt, waarschijnelijk is, dat de groote en de kleine vrucht tevens door denzelfden steel gevoed werden. Altijd evenwel had zij dezelfde lengte-as met de moedervrucht. Er is geen voorbeeld, behalve dat van de zwangere peer van PERAULT, dat zij aan het vrije uiteinde derzelve gevonden werd. Vraagt men nu naar de reden van dit verschil in de plaatsing der ingeslotene vrucht? Zeker is het, dat zij zich altijd omstreeks het midden of liever in het klokhuis van de moedervrucht zoude moeten bevinden, als zij uit de zaden van deze geteeld was. Doch neemt men de verklaring aan, door mij van de wording van deze monsterachtigheid gegeven, dan kan men van dit verschil van de zitplaats der kleine vrucht, zoo wel als van haar verband met den steel, eene meer bevredigende oplossing geven (1).

---

(1) Zeer dikwijls heb ik, bij het openen van chinaas-appels gelet op het verschijnsel, waarover wij handelen, en bevonden, dat het veelvuldig voorkomt. Ik zag wezenlijk, dat de ingeslotene appel altijd ééne lengte-as had met de oneigenlijk dus genoemde moedervrucht, of de groote appel; doch de eerste bevond zich dan eens midden in den laatste, dan weder aan het uiteinde derzelve, waar hij met zijnen steel was verbonden geweest; ook waren er sporen zigtbaar van den weg, langs

Wij zullen nu Dr. CAPADOSE volgen in zijne beschouwing van het bedoelde verschijnsel bij de dieren.

De Insluiting in het Dierenrijk.

In het Dierenrijk ontmoeten wij deze monsterachtigheid vooral in de eijeren der hoendersoorten. Behalve verschillende voorbeelden daarvan, opgegeven in de *Ephemerides Naturae Curiosorum*, vinden wij door STALP. V. D. WIEL (*Observ. rar.*, Cent. post. Pars I, Obs. 49, pag. 475.) gewag gemaakt van een ei, waarin zich een ander ei bevond, dat met eene harde schaal was omgeven, doch geen dojer bezat. — In de *Mémoires de l'Acad. Royale d. Scienc. de Paris* (ann. 1666—1699. Tom. X, p. 388 etc.) verhaalt PERAULT, van wien wij reeds boven spraken, dat hij een ei had gevonden, in welks midden een ander ei

---

welken de kleine vrucht op hare plaats gekomen was, en die haar verband met den steel duidelijk aanwezen. Als zij zich midden in de moedervrucht bevond, nam zij de plaats in van het klokhuis, en had hare zaden of pitten, die gedeeltelijk volkomen gevormd en slechts *gedeeltelijk ledig* waren, *doch geenszins geheel ontbraken*, naar den omtrek tusschen de cellen en het vleesch der groote vrucht gedreven. De kleine vrucht had voorts een eigen bekleedsel, en ik kon haar gemakkelijk uit de groote uitpellen: zaden heb ik nimmer in de kleine vrucht waargenomen. — Ieder is in de gelegenheid, om zich van de echtheid van dit verschijnsel te overtuigen; doch men moet daartoe den appel niet slechts door eene enkele verticale doorsnijding, gelijk PERAULT met zijne peren deed, maar overal naauwkeurig onderzoeken. Een geheel nest van kleine appels heb ik evenwel nimmer in een grooten gevonden, zoo als FERRARIUS.

was, 't welk de gedaante en grootte van eene olijf, en eene zeer spitse punt had. Het bezat geene schaal, maar alleen een dik en hard vlies, dat terstond eene kalkachtige vastheid aannam, zoodra het aan de lucht werd blootgesteld. — LICHTENBERG (*Beschreib. eines sonderbares Huhnereyes*: Zie zijn *Magazijn*, Iste B., 2de St., p. 83.) zegt, dat dezelfde hen op verschillende tijden drie eijeren had gelegd, waarvan er twee met eene zachte schaal bedekt en met eiwit gevuld waren, terwijl de plaats van het dojer door een ander ei werd ingenomen, dat zoo door zijne schaal als door zijn eiwit en dojer, geheel en al met een gewoon ei overeenkwam. Het derde verschilde alleen daarin van de anderen, dat ook het groote ei een dojer bevatte. — PET. RIVALIEIZ verhaalt (in de *Acta Eruditorum*, *Lips.* 1682.) in Bloeimaand van het jaar 1682 een hoenderei gevonden te hebben, dat, behalve een volkomen eiwit en een dojer van gewone grootte, nog een ander ei bevatte, hebbende de grootte van een duivenei. Het bevond zich, tusschen de schaal en het dojer, omstreeks het midden van het groote ei, en had met het dojer daarvan eenen geringen zamenhang, door middel van eene lijmige stof, die evenwel de vaneenscheiding dezer deelen zonder schending toeliet. De schaal van het kleine ei was onvolkomen en niet hard, doch men kon het brooze gedeelte derzelve gemakkelijk losmaken van het vlies, dat de zelfstandigheden van het groote ei omgaf. Het kleine bevatte eene eiwitaardige vloeistof, die dadelijk bij de opening wegvloeide, en eene andere slijmige en dikkere stof, die de grootte eener erwt en eene bolvormige gedaante had, en met de eerstgemelde stof zamenhing. Beide gingen door het vuur tot verharding over. — Ook WOLF (*Acta*

nova Acad. Petropol. T. XIV, D. I, p. 456.) geeft de beschrijving en afbeelding van een ei, dat van één eiwit en, zoo hij zegt, van één dojer voorzien was, en waarin zich twee volkomene kiekens bevonden. 't Is echter vermoedelijk, gelijk Dr. C. aanmerkt, dat hier oorspronkelijk twee dojers geweest zijn, welke, in het *ovarium* zamengekleefd, zich naderhand schijnbaar als 't ware tot een enkel dojer vereenigd hebben; te meer daar WOLF in de verspreiding der vaten, en in de vliezen, eenige teekenen van tweevoudigheid ontdekte. — Dr. MORAAZ geeft (in de *Algem. Geneesk. Jaarboeken*, IIIde D., bl. 44.) de beschrijving van een zeer groot ganzenei, dat eene zeer dikke en harde schaal had, en, behalve twee dojers met het eiwit, nog een ander ei met eene harde schaal, tusschen de evengenoemde dojers, bevatte. Bij de opening van het ingeslotene ei, vond hij een dojer met het eiwit in hetzelve. Naderhand vond hij een ei van dezelfde gans, dat twee dojers inhield. — In de werken van RUYSCH (*Thes.* IV. N°. 48; *Thes.* VII. N°. 47; *Thes.* X. N°. 139; *Thes. Maxim.* N°. 95. — *Thes.* III. Tab. 3. Fig. 3. wordt een dergelijk klein hoenderei, in een ander ei bevat, afgebeeld.) en in die van HALLER (*Oper. minor.* Tom. III. p. 121.) vindt men nog verschillende voorbeelden van dien aard.

De verklaring van dit verschijnsel is reeds beproefd door ELSHOLST (in de *Ephem. Nat. Curios.*, D. I, A. VI—VII, p. 115.), bij gelegenheid dat hij daarvan eene waarneming mededeelde. Hij vergelijkt het met dergelijke verschijnselen in het rijk der delfstoffen en dat der planten, en schrijft het toe aan eene dwaling der *plasticiteit* (*error plastices*) bij de eerste bevruchting, of aan eene overgroote kracht van het zaad. Het ingeslotene ei dringt, volgens hem, niet van buiten in

het groote, maar komt door eene inwendige oorzaak in hetzelve, even als zulk eene dubbelde teling bij de appelen en steenen zou plaats hebben.

Perault in tegendeel meende, dat het eene ei door drukking in het andere konde indringen, terwijl de schaal nog niet gevormd was, en dat alzoo de insluiting volgde, bij de vorming der schaal. Doch hoe komt dan het ingeslotene ei aan zijne schaal? Of was deze er reeds rondom gevormd, toen het insluitende ei nog van schaal ontbloot was? — Dr. capadose is van gevoelen, dat in de meeste gevallen, door hem bijgebragt, het ingeslotene ei, met zijne schaal bedekt, zich het eerst in de *uterus* heeft bevonden, en dat het aldaar door het andere ei, waarvoor het tot kern diende, is omgeven, waarna zij beiden door eene gemeene schaal zouden omsloten zijn. Doch hierdoor worden niet al de bijgebragte waarnemingen verklaard: om derhalve die gevallen te verklaren, waarbij er twee dojers met elkander verbonden, en door een gemeen eiwit en eene gemeene schaal omgeven waren, neemt hij aan, dat er ook reeds in de *ovaria* twee dojers kunnen zamengroeijen, aldus vereenigd in den *uterus* komen, en aldaar met één eiwit en ééne schaal omgeven worden. Op deze wijze zou het b. v. toegegaan zijn bij de vorming van het ei, waarin wolf twee kiekens en vermoedelijk ook twee zamengegroeide dojers gevonden heeft. (1)

Ik heb hier het voornaamste van hetgene Dr. capadose omtrent het *ovum intra ovum* zegt, medegedeeld, en neem zijne verklaring daarvan gaarne als geldig aan; het zij mij echter vergund eene aanmerking om-

(1) Vergel. den bovenstaanden tekst, tusschen bl. XXIX en dit teeken ingesloten, met dien der *Dissert.* van Dr. C., van p. 38 tot en met p. 50.

trent dit verschijnsel te maken. Ik ben namelijk van oordeel, dat het niet zoo zeer tot de *Monsterachtigheid door Insluiting* behoort, maar eer tot de *dubbelde vruchten* zou moeten gebragt worden; in geene der opgemelde waarnemingen toch vindt men sporen van eene wezenlijke doordringing van het eene dojer in het andere, en dit toch zou alleen de Monsterachtigheid door Insluiting wezenlijk vormen; er bestond ten hoogste eene zamenkleving van beide de dojers; de twee kiekens, door WOLF in hetzelfde ei gevonden, waren zelfs volkomen vaneengescheiden (1). — Eindelijk veronderstelt ook de door Dr. CAPADOSE zelven gegevene verklaring van het verschijnsel geene *Monsterachtigheid door Insluiting:* twee afzonderlijke dojers onder éene schaal toch, op hoedanige wijze zij ook daardoor mogen omgeven zijn geworden, vormen slechts hetzelfde verschijnsel, als twee vruchten, die zich in een lamsvlies bevinden. — Het is derhalve nog te betwijfelen, of deze *Monsterachtigheid* wel wezenlijk in de eijeren der hoendersoorten bestaat; ofschoon de insluiting van twee dojers in eene eijerschaal zeker als het beginsel daarvan kan beschouwd worden.

Het is evenzeer twijfelachtig, of er echte voorbeelden van de *Monsterachtigheid door Insluiting* bij de dieren zijn waargenomen. De *zwangere jonge muizen* (*mures praegnantes*), in eene zekere streek van *Perzië* gevonden, waarvan ARISTOTELES (*Hist. Anim.*, Lib. VI, Cap. 37, §. 433—434. Ed. Scalig.) spreekt, en van welken, zoo het schijnt op zijn gezag, ook PLINIUS

(1) De gevallen, waar het insluitende ei geen dojer bevatte, maar alleen bestond uit eiwit, met eene schaal omgeven, kunnen nog veel minder als eene wezenlijke Monsterachtigheid door Insluiting beschouwd worden, daarom ga ik dezelve hier stilzwijgend voorbij.

en anderen melding maken, zijn niet bevestigd. Ook beweert SENGUERDIUS (THOM. BARTHOLINUS, *de insolitis Partus viis*, Cap. 16.), in een' brief aan BARTHOLINUS, dat men den tekst van ARISTOTELES verkeerd heeft opgevat, en dat deze Schrijver alleen bedoeld heeft, dat in sommige streken van *Perzië* de muizen zoo vet als of zij zwanger waren (*quasi praegnantes*) ter wereld komen.

Er zouden evenwel ook bij de dieren enkele echte waarnemingen van dezen aard bestaan: zoo zou TORQUEMADA (*Elys. Jucund. Quaest. Camp., Quaest.* 36, p. 258, van GASPAR A REJES.) een paard gezien hebben, dat een *dooden*, doch *zwangeren*, muilezel gebaard had; NIERENBERG (*Historia natural.*, Lib. VI, Cap. 2.) schrijft, dat een paard in *Spanje* een muilezel gebaard heeft, die eenen anderen muilezel bevatte; SACHS V. LEEWENHEIMB (*Ephem. Nat. Cur.*, D. I, A. I, p. 122.) spreekt van eene koe, die een kalf baarde, dat een ander kalf in zich besloot. Eindelijk verhaalt HALLER (*Elementa Physiol.*, T. VIII, Lib. XXIX, p. 92. (*in citat. litt. n.*) voorbeelden van muizen, die jongen baarden, welke andere jongen in zich hadden. — Daar echter al deze waarnemingen zeer onnaauwkeurig zijn, en wij hier, gelijk Dr. C. zegt, het ware van het valsche niet wel kunnen onderscheiden, zullen wij ons niet met derzelver verklaring bezig houden (1); te meer, daar het vermoedelijk is, dat deze Monsterachtigheid, bij de dieren, zoo zij wezenlijk bestaat, op dezelfde wijze gevormd wordt, als bij den mensch. Wij zullen dezelve dan ook thans in dezen gaan beschouwen. Hiertoe nu komt ons het Vertoog van Dr. OLLIVIER te stade, waarvan wij thans, zoo wij hopen, eene naauwkeurige overbrenging laten volgen.

(1) Vergel. de *Dissert.* van Dr. C., van p. 51 tot en met p. 58, met onzen tekst op de vorige en op deze bladzijde.

Van de Monsterachtigheid door Insluiting bij den Mensch.

Wanneer men de verschillende soorten van Monsterachtigheid bij den Mensch in haar verband nagaat, zal men weldra bespeuren, dat zij alle kunnen gebragt worden tot drie groote Klassen, wier algemeene kenmerken bewijzen, dat de meesten dezer afwijkingen van de bewerktuiging haren oorsprong in eene gebrekkige ontwikkeling hebben: ik zeg, de meesten; want vele hangen ook vrij kennelijk af van eene ziekte, gedurende het verblijf der vrucht in de baarmoeder ontstaan; doch over dezen zullen wij hier niet handelen. De bedoelde drie voorname Verscheidenheden zijn het gevolg van de verschillende wijzigingen, aan welken de vormkracht (*nisus formativus*, BLUMENBACH), die de trapsgewijze ontwikkeling der vrucht te weeg brengt, onderworpen is: in het eerste geval, schijnt deze kracht niets dan eene afwending in hare wijze van werking te ondergaan, zonder dat hare regelmatige werkdadigheid vermeerderd of verminderd wordt, zoodat daaruit slechts eene bloote

verandering van rigting en plaatsing der deelen volgt; van dien aard is het geval, wanneer de ingewanden zich geheel of ten deele in de tegenzijde van hunnen gewonen zetel bevinden; in het tweede geval, is de werkdadigheid der vormkracht verminderd, en de werktuigen lijden gevolgelijk eene meer of minder aanmerkelijke vertraging in hunne ontwikkeling: van daar hun gemis of hunne onvolkomenheid; in het derde geval, eindelijk, bestaat er in tegendeel overmaat van werkdadigheid der vormkracht, en dus noodwendig overmaat in de ontwikkeling der werktuigen, wier omvang, of aantal, den natuurlijken toestand meer of minder te boven gaat. Hiertoe behooren al de voorbeelden van de vermenigvuldiging van een of meer deelen, of zelfs van gansche werktuigen, bij een schepsel; eene vermenigvuldiging, die zich gewoonlijk bepaalt bij hunne verdubbeling, en die daarom door MECKEL *Duplicitas monstrosa* (*monsterachtige tweevoudigheid* of *dubbelheid*) genoemd wordt.

Tot deze laatste klasse nu behoort die soort van Monsterachtigheid, die het onderwerp van dit Vertoog uitmaakt, en die bestaat in de volkomene insluiting van de meer of min talrijke beginselen van eene vrucht, bevat in eene andere overigens wel gevormde vrucht.

Ik zal hier niet herinneren aan de gelijkaardige waarnemingen, uit het plantenrijk getrokken, of bij verschillende levend-barende dieren gevonden,

en aangewezen door FRANCK VAN FRANCKENAU (1). De H.H. FATTORI (2) en CAPADOSE (3) hebben, naar zijne aanleiding, de voornaamsten daarvan bijgebragt; doch de meesten worden medegedeeld, zonder eenig narigt, dat tot toelichting der verklaring van deze monsterachtigheid kan dienen. De dieren, die eijeren leggen, leveren vele voorbeelden eener dergelijke insluiting op; vooral de eijeren van de hoendersoorten, en inzonderheid die der henne. Dus vindt men niet zeldzaam *twee* dojers onder *eene* schaal, en men heeft reeds vrij dikwijls een ei, met of zonder dojer, en van zijne schaal voorzien, in een ander ei van gewone grootte gevonden, dat doorgaans alleen eiwit bevatte (4). — Het onderzoek van dergelijke gevallen bij den mensch, die der wetenschap tot dus verre bekend zijn, toont dat deze insluiting op tweederlei wijze kan plaats hebben: dan eens is de ingeslotene vrucht in de buikholte van het andere schepsel bevat,

(1) *Satyrae medicae*, etc., p. 77. Leipsig, 1722.

(2) *De feti ehe rachiudono feti detti volgarmente gravidi*, etc. In-fol. Pavie, 1815.

(3) *De foetu intra foetum. Dissert. inaug.* In-8°. Leyden, 1818.

(4) SCHURIGT, *Syllepsiologia, hoc est conceptûs muliebris consideratio*, etc.; in-4°. Dresden, 1731. — HARVEY, RUYSCH, HALLER, VALISNIERI, en and., brengen er voorbeelden van bij, die ons zijn herinnerd door de H.H. FATTORI, CAPADOSE, als ook door den H. LACHAISE, Geneesheer te *Angers*; en wel door den laatste in eene *Dissertatie*, getiteld: *De la duplicité monstrueuse par inclusion*, etc. Paris, 1823; in-4°. (Men zie over de bedoelde onderwerpen de Voorrede, door ons bij dit Stukje gevoegd. V.)

dan eens is zij alleen bedekt door de bekleedselen van het laatste, die een uitwendig gezwel vormen, dat geene gemeenschap heeft met de buikholte van het groote schepsel. Deze monsterachtigheid vertoont zich dus onder twee verschillende vormen: de eene kan men *insluiting door den buik*, of *buiksinsluiting*, en de andere *insluiting door de huid*, of *huidsinsluiting*, noemen (1). Ik zal nu achtervolgend de waarnemingen opgeven, die het bestaan van deze beide vormen der Monsterachtigheid door Insluiting bewijzen, en zal daarna onderzoeken, of de vergelijking dezer verschillende gevallen ons niet brengen zal tot eenige aannemelijke gevolgtrekkingen, omtrent de wijze, waarop zij gevormd worden.

§ 1. — *Monsterachtigheid door Buiksinsluiting.*

Verschillende voorbeelden van deze monsterachtigheid, die door oude Schrijvers zijn medegedeeld, zal ik hier niet ophalen; want zij zijn doorgaans ontbloot van alle bijzonderheden, die ten bewijze hunner echtheid zouden kunnen dienen: van dezen aard zijn die, welke men door PAULLINUS (2) en GAB. CLAUDER (3) vindt opgeteekend, in de *Ephemerides Naturæ Curiosorum*,

---

(1) De Fransche tekst zegt: *inclusion profonde* ou *abdominale*, en *incl. extérieure* ou *cutanée*. Wij hebben gemeend, dat in onze taal de woorden *diepe* en *uitwendige* minder gepast waren. V.

(2) *Dec.* II, *Ann.* IV, *obs.* XX, pag. 198.

(3) *Idem*, *Dec.* II, *Ann.* III, p. 163.

als ook dat, hetwelk BARTHOLINUS (1) verhaalt, enz. Ik bepaal mij bij de bloote aanduiding daarvan (2), om dadelijk over te gaan tot het onderzoek dier gevallen, welke ter oorzake hunner wel uitgewerkte beschrijving niet mogen betwijfeld worden.

1ste *Waarneming.* — *Overblijfsels eener vrucht, bevat in den buik van een jong meisje, en uitgeworpen door de opening van een ettergezwel, dat zich in de onderbuiksstreek had gevormd. Herstelling* (3). — In den jare 1744, werd er in het dorp *Daugenhorst* een meisje geboren, waarvan de onderbuik, reeds bij de geboorte, door eene aanmerkelijke en pijnelijke zwelling aangedaan en hard op de betasting was: de aanhoudende staat van lijden, waarin dit kind verkeerde, belette het intusschen niet te leven; maar de buik nam zoodanig in omvang toe, dat het meisje, toen zij haar vijftiende jaar bereikt had, volkomen in den staat van eene voleindigde zwangerheid scheen! Omtrent dezen tijd werden ook de pijnen heviger; en een duim onder den navel, werd de huid van de onderbuiksstreek rood, ontstoken, uitpuilend; een abces, al-

(1) *Histor. anat. et med. rar. centur.* VI, *obs.* C. p. 383.

(2) Deze drie voorbeelden, met nog een ander, dat in de stad *Dordrecht* voorgevallen zijn zoude en in het *Journ. de Paris*, van 20 *Messidor* verhaald wordt, is ook te vinden in de meergem. *Dissert.* van Dr. CAPADOSE, p. 59—65. V.

(3) *Waarn. van* S. C. SCHURIGT; zie LENTIN, *Observat. med.*, *fascicul.* I, p. 59. *Leips.* et *Wolfenb.* 1764.

daar gevormd, opende zich van zelve, en ontlastte een zeer stinkend etterachtig vocht, dat bijna eene week daarna drie tanden, welke ten aanzien hunner ontwikkeling naar die van een zes- of achtjarig kind geleken, met zich voerde: niet lang daarna werden deze tanden gevolgd door een vleezig en vliesachtig ligchaam, dat langwerpig, smal, en zes duimen lang was, en welks uitwerping gepaard ging met pijnen, die naar hevige knijpingen in de baarmoeder geleken: daar een van de uiteinden van dit ligchaam in de opening van het abces vast bleef zitten, en daaruit niet kon losgemaakt worden, sneden de ouders van het meisje het met eene schaar uit. Twee weken later, ontlastte er zich eene prop van ineengewikkelde en zamengekleefde haren uit dezelfde opening, en kort daarna werden er twee ruwe, langwerpige beenstukken uit genomen, waarvan het eene een en een halven, en het andere een halven duim lang was. Dit meisje werd eindelijk aan de behandeling van Dr. SCHURIGT toevertrouwd: deze Geneesheer begon den 25sten Maart 1750 met de langzame verwijding van de opening, in wier bodem duidelijk een hard ligchaam gevoeld werd, 't welk hij den 6den April eerstvolgende konde uithalen, en dat bestond uit een stuk van den onderkaak, waarin nog drie tanden staken. Weinige dagen later, ontlastten er zich eenige stukken huid, die met haar bedekt was. De opening werd toen met het mes tot op zes

duim vergroot, en weldra kwam er een kraakbeenig, weêrstandbiedend, afgerond ligchaam van een en een halven duim lengte te voorschijn. De vrees voor het verwekken van bloeding, bijaldien men dit met het mes losmaakte, verhinderde de dadelijke wegneming daarvan; inmiddels ontlastten er zich nog eenige beenstukken en kraakbeenderen, verschillende vleeschachtige deelen, en tanden, die in 't geheel zestien in getal waren. Langzamerhand werd de opening naauwer, en het meisje was na zes maanden volkomen genezen.

De zwelling van den buik, sedert de geboorte waargenomen, en de trapsgewijze toeneming van zijnen omvang, laten geenen twijfel over aangaande de aangeborene ontwikkeling van deze wrakken van een bewerktuigd schepsel. Wat de aard daarvan betreft, zoo vermeen ik, dat men die niet mag gelijk stellen met de toevallige vorming van tanden en haren, waarvan wij zoo vele voorbeelden bezitten. Vooreerst vindt men in die gevallen altijd vetklompen; doch hier heeft men niets dergelijks waargenomen: men vond in tegendeel huidlappen, die met haar bedekt waren, en men mag met eenigen grond aannemen, dat het vermelde langwerpige vleeschachtige ligchaam, van zes duim lengte, dat de ouders van het meisje hadden weggenomen, wel een beginsel van het darmkanaal konde zijn, 't welk door die grove en onwetende menschen niet her-

kend is geworden. HALLER brengt dit geval (1) bij als een stellig voorbeeld van het overblijfsel eener vrucht, die in een ander schepsel opgesloten was; HUFELAND (2), FATTORI (3), deelen in dit gevoelen, als ook MECKEL, gelijk blijkt uit zijn *Stukje over de haren en de tanden, die toevallig in het ligchaam gevormd worden* (4). Als aan een geval van gelijken aard, herinnert de laatste Schrijver bij deze gelegenheid zelfs aan de waarneming van SCHUETZER, die bij een jong meisje van vijftien jaren een gezwel vond, dat in het darmscheil besloten was, de grootte had van een kinderhoofd, en twee snijtanden, twee hondstanden en acht kiezen, twee andere snijtanden, zittende in een been dat naar eene kaak geleek, verschillende beenderen, die eenige verwijderde overeenkomst met die van een mensch hadden, en verschillende haren bevatte (5).

2de *Waarneming. — Betreffende een gezwel, dat bij een meisje van 3 jaren gevonden werd in de linker-onderkraakbeensstreek, en verschillende deelen van eene vrucht bevatte.* — Doctor ED. PHILIPS zag te *Londen* een meisje van bijna drie jaren, waarvan de onderbuik, die altijd pijnelijk was

(1) *Oper. minor.* p. 77, tom. III.
(2) *Journ. der prakt. Heilkunde*, Band 20, S. 2, pag. 178.
(3) *Loc. citat.* pag. 25.
(4) *Journ. compl.*, Tom. IV, pag. 224.
(5) *Medico-chir. Transact.*, Vol. VI, 1815.

geweest, langzamerhand in omvang toenam, terwijl ook de pijnen gedurig heviger werden, tot dat zij stierf. Bij de lijkopening, vond men een aanmerkelijk gezwel, dat bijna de gansche linker-onderkraakbeensstreek innam, en zich van het middelrif tot in de holte des bekkens uitstrekte. Dit gezwel bevatte, te midden van eene groote hoeveelheid eener etterachtige wei, verschillende beenderen, waarvan vele door middel van vleeschachtige bundels met de wanden van hetzelve waren vereenigd. Een dezer beenderen had volkomen de gedaante van een scheenbeen, met verschillende spieren bekleed, en verbonden met een voorvoet, uit beenderen bestaande, die onderling door kraakbeenderen en banden vereenigd waren.

In deze beschrijving komen bijzonderheden voor, die het buiten twijfel stellen, dat de ingeslotene deelen overblijfselen van eene vrucht geweest zijn: wij zullen, in de volgende voorbeelden, het maaksel der ingeslotene werktuigen door nog sterker onderscheidende kenteekenen zien aangeduid.

3de *Waarneming. — Betreffende een gezwel, in de buikholte onder den navel gelegen, bevattende de beginselen van de verschillende deelen van het geraamte eener vrucht, bij een meisje van acht maanden.* — Prochaska verhaalt, dat een kind van het vrouwelijke geslacht, twee maanden na de geboorte, werd aangetast door eenige bijzondere toevallen, als hevigen dorst, onverzadelijken

honger, aanhoudend schreeuwen, moeijelijke ademhaling, en hevige hartkloppingen; de onderbuik nam aanmerkelijk in omvang toe, en het kind overleed in de achtste maand. Bij de lijkopening ontdekte men, achter en onder de maag, een zakvormig gezwel, dat zamenhing met de omringende deelen, en tusschen de beide platen van het darmscheil des dwarsen karteldarms (*mesocolon transversum*) scheen te liggen. Deze vliezige zak was verdeeld in drie verschillende holten, die met eene eiwitaardige wei gevuld waren, te midden van welke men een bewerktuigden klomp vond, uit drie onregelmatige kwabben bestaande. In de benedenste daarvan, vond men een voet, uit twee gedaantelooze beenderen gevormd, met welken twee teenen verbonden waren, terwijl hun tegenovergestelde uiteinde aan een zeer onvolkomen bekken was vastgehecht; het middendeel van de middelste kwab was bezet met enkele haren, en de kwab, die 't meest ter linker zijde gelegen was, scheen te bestaan uit een niet wel gevormd hoofd, zonder hersenholte, dat hier en daar bedekt was met haren, die duidelijk kenbaar waren. Men vond in deze beide kwabben deelen, die naar de twee bovenste ledematen geleken, en in het vereenigingspunt van de drie kwabben, die deze bewerktuigde massa vormden, vond men de eerste beginselen van de borst- en buikholten (1).

---

(1) CAPADOSE, *loc. citat.* pag. 71.

Het ontbreekt de beschrijving dezer vrucht zeker in vele opzigten aan naauwkeurigheid; maar, hoe onvolkomen zij ook zijn moge, men vindt er evenwel een ontwijfelbaar voorbeeld in van de monsterachtigheid, waarover wij handelen: wijders mag men niet onderstellen, dat de beroemde Ontleedkundige, die deze waarneming mededeelt, ten aanzien van den wezenlijken aard dezer overblijfsels van een bewerktuigd schepsel zou gedwaald hebben.

4de *Waarneming.* — *Betreffende eene vrucht, bij een jongen van veertien jaren, in eene beurs van het mesocolon transversum gevonden.* — Am. BISSIEU werd in den jare 1790 te *Verneuil*, Departement der *Eure*, geboren uit eene jonge en gezonde vrouw, die reeds moeder was van een welgevormd kind. Zoodra de jonge BISSIEU konde stamelen, klaagde hij over pijn in de linkerzijde, waarin men reeds in zijn vroegsten leeftijd een gezwel zag ontstaan. Deze verschijnselen hielden echter aan, zonder de ontwikkeling van de ligchamelijke en zedelijke vermogens van het kind te belemmeren: doch op zijn dertiende jaar ontstond er plotseling koorts, en het gezwel werd te gelijken tijde groot van omvang en pijnelijk. Na eenige dagen ontlastte het kind etterachtige en stinkende stoffen door den aars, en drie maanden later openbaarden zich al de kenteekenen der longtering. Weldra werd er door nieuwe ont-

lastingen een kluwen van haar uitgeworpen, en zes maanden daarna bezweek de jonge BISSIEU in een staat van zeer gevorderde uittering.

Bij de lijkopening vond men eene beurs, in het *mesocolon transversum*, nabij den karteldarm, en buiten de wegen der spijsvertering gelegen: deze beurs had wezenlijke gemeenschap met de darmen; doch deze gemeenschap was versch, in zeker opzigt toevallig, en men zag duidelijk de overblijfselen van het tusschenschot, dat deze beide holten vaneen had gescheiden. Bij de ontleding van de bewerktuigde massa, die in de beurs bevat was, en welke in vele opzigten overeenkomst had met de gedaante van eene menschelijke vrucht, ontdekte men daarin eenige zintuigen, een ruggemerg en hersenen, zeer groote zenuwen, spieren, die in eene soort van vezelachtige stof waren ontaard; een geraamte, bestaande uit eene ruggegraat met *spina bifida*, uit een hoofd, een bekken, en de eerste beginselen van bijna al de beenderen; eindelijk, uit eene zeer korte navelstreng, die op het *mesocolon transversum* was ingeplant, en, behalve de holte van den darm, eene ader, eene slagader, die aan beide hare uiteinden, naar den kant van de vrucht en naar dien van het voorwerp, waarmede zij verbonden was, takken afgaven. Deze vrucht bezat geene werktuigen voor de spijsvertering, de ademhaling, de pisafscheiding en de voortteling. De huid, die alle hare deelen bedekte, was op vele plaatsen bezet met haren,

en daar, waar de uitsteeksels der beenderen haar ophieven, was zij vernietigd en als verteerd, ten gevolge van de drukking, door de omringende deelen gemaakt.

Ik geef hier slechts een kort verslag van dit belangrijke geval, omdat het in het breede door BRESCHET, in de *Archives générales de médecine* (1) is medegedeeld, volgens de beschrijving, hem geworden door DUPUYTREN, die deze monsterachtige vrucht ontleed heeft. Eenige nabootsels in was, welke haar van verschillende zijden voorstellen, zijn voorhanden in de Kabinetten van de Faculteit van *Parijs*, en eene volkomen wel uitgevoerde teekening derzelve is te vinden in de belangrijke *Theses* van mijn Vriend, Doctor LACHAISE. (*Loc. citat.*) — Vier jaren later werd er een dergelijk geval waargenomen door Doctor G. W. YOUNG, die dit bekend maakte in het Iste Deel der *Med. chir. Transact.* p. 234. Ik zal dit nu, volgens de Fransche vertaling van SAVARY (2), hoofdzakelijk mededeelen.

---

(1) Zie het genoemde Tijdschrift, Tom. III et IV, *Ann.* 1823 et 1824. Een uittreksel van het verslag, door DUPUYTREN aan de Maatschappij der Geneeskunde gedaan, is opgenomen in het Iste Deel van de *Bulletins* dezer Maatschappij, N°. I, pag. 4. Men vindt eene verkorte mededeeling daarvan in eene *Dissertatie* van Dr. VERDIER-HEURTIN, die kort na de uitgave van dit verslag gedrukt werd (1804).

(2) Zie *Journ. de Méd.*, de LEROUX, BOYER, CORVISART, Tom. XX, Juillet 1810.

5de *Waarnemiug.* — *Betreffende een beursgezwel met eene vrucht, gevonden in het mesocolon transversum van een jongetje, negen maanden na zijne geboorte overleden.* — Dit kind, dat in den beginne wel gevormd scheen, werd kort na zijne geboorte aan menigvuldige braking onderhevig, en zijn buik zwol tot eene aanmerkelijke dikte op. Het was drie en eene halve maand oud, toen Doctor YOUNG het voor de eerste maal onderzocht, en bevond, dat de zwelling des buiks afhing van een rond en glad gezwel, dat de bovenbuiks- en navelstreken innam: de betasting verwekte eene zoo hevige pijn, dat hij geen genoegzaam onderzoek konde in 't werk stellen. Sedert dien tijd leed het kind steeds meer en meer; het schreeuwde onophoudelijk, het verviel tot uitmagering, en overleed op den 25sten Februarij des jaars 1808.

De lijkopening toonde aan, dat de buikholte bijna geheel was opgevuld door een groot gezwel, van eene bijna klootvormige gedaante, op sommige plaatsen doorschijnend, en sterk uitgezet door eene vloeistof. Het was duidelijk tusschen de platen van het *mesocolon transversum* bevat, en rustte van achteren op de groote slagader en de linker strook van het middelrif, waarmede het vereenigd was. Door eene punctie, werden er 78 oncen van eene heldere, geelachtige vloeistof, met eenige bloedstrepen gemengd, uit ontlast. In het midden dezer vloeistof bevond zich eene vleeschach-

tige massa, die al de kenmerken bezat van eene hersenlooze vrucht van het mannelijke geslacht, met *spina bifida completa:* zij was voorzien van kwalijk gevormde ledematen, en haar onderbuik, die even als bij de navelbreuk uitpuilde en onmiddellijk was vereenigd met den zak, die haar omving, bevatte een wel gevormden darm, die in de gedaante van eene kegelvormige spiraal was gewonden, wier basis zich in de buikholte bevond, terwijl haar toppunt door den navelring naar buiten drong. Ter regterzijde van de navelbreuk, nabij den navel, bezat de darm eene opening, die met de uitwendige oppervlakte gemeenschap had, en tot aars scheen te dienen. In de plaats, welke de longen hadden moeten innemen, vond men eene vaatachtige zelfstandigheid, van eene rozenroode kleur, gelijkvormig aan de eerste beginselen van deze werktuigen. Het middelrif, het hart, de milt, de lever, de pisafscheidende werktuigen en de inwendige teeldeelen waren niet aanwezig; even min als de hersenen, het ruggemerg, de zenuwen van het gevoel en van de willekeurige bewegingen: er bestond alleen eene zeer kennelijke zenuwvlecht in de navelstreek, nabij het begin van de darmen, aan welken zij een groot aantal zenuwen afzond. Men vond nergens sporen van spiervezelen, dan alleen rondom het heupgewricht; de spieren der ledematen waren vervangen door eene vetachtige zelfstandigheid; ook vond men geene spieren op de wanden van den tronk. Wat de werktuigen des

bloedsomloops betreft, zij bestonden uit twee voorname stammen; de eerste, welke met takverdeelingen oorsprong nam, liep door den navelring naar binnen, en langs de regterzijde van de spiraal, die door den darm gevormd werd, tot aan de deelen, welke de longen voorstelden; hij gaf takken aan de basis van de navelbreuk, welke zich uitbreidden tot in het vlies, dat zich van de wanden van den breukzak tegen de buikholte terugwendde. De andere hoofdstam, gevormd uit takken, die van de ruggegraat, van het bekken en van de ledematen kwamen, was aan de regterzijde van den vorigen geplaatst, verwijderde zich daarvan nabij den navel, liep naar de inwendige vlakte van den omsluitenden zak, en begaf zich naar de bovenste darmscheil-vaten, waar hij eindigde. De beurs eindelijk, die deze vrucht omgaf, was zeer dun in zijn bovendeel, terwijl zij benedenwaarts, ter plaatse, waar zij met de navelbreuk in verband stond, zeer dik was. Aldaar zag men een vlies, het aanzien hebbende van een weivlies, zich van hare inwendige vlakte afscheiden, zich omslaan op de navelbreuk, en bij den navel van de vrucht eindigen. Rondom de basis van de navelbreuk, bestonden de wanden van deze beurs uit acht verschillende lagen, en ontvingen aldaar een aanmerkelijken tak van de linker *Arteria Colica*, die vele takken naar de navelbreuk zond: deze slagader was door geene der darmscheil-aderen verzeld.

Dit geval heeft, gelijk men ziet, veel overeenkomst met de waarneming betreffende BISSIEU, zoo wel ten aanzien van de zitplaats van het gezwel, dat bij beide de voorwerpen tusschen de bladen van het *mesocolon transversum* gevonden werd, als ten aanzien van het geslacht der kinderen, die beide tot het mannelijke behoorden: wat de zamenstellende deelen van de beide ingeslotene vruchten aangaat, zij bezaten beide noch een hart, noch werktuigen voor de pisafscheiding en de voortteling; doch bij de eerste bestond er een beginsel van hersenen, een ruggemerg, groote zenuwen, terwijl er bij de tweede niets dergelijks gevonden werd: zij was namelijk hersenloos; doch bezat een darm, waarvan geen spoor bij de eerste bestond. Ik bepaal mij bij de algemeene aanwijzing van de overeenkomsten en verscheidenheden, die bij deze beide vruchten werden aangetroffen; daar mijn doel vooral bestaat in wel te bewijzen, dat zij beide wezenlijke vruchten waren. Zonder twijfel was het ligchaam, in den buik van het voorwerp der volgende waarneming bevat, van denzelfden aard; hoezeer men bij hetzelve geen der zoo even gemelde werktuigen heeft herkend.

6de *Waarneming. — Betreffende een gezwel, bij een jongeling van zestien jaren, dat de bovenste helft der buikholte innam, en de overblijfselen van eene vrucht bevatte.* — Een jongeling van zestien jaren, die gedurende zijn gansche le-

ven met een lijden van den onderbuik, waarvan men de natuur niet herkend had, gekweld was geweest, bezweek plotseling onder de allerhevigste pijnen. Doctor HIGHMORE opende zijn lijk, en vond den buik opgevuld door een groot en onregelmatig gezwel, dat inzonderheid de bovenbuiks-, navel- en onder-kraakbeens-streken innam: dit gezwel bevatte eene onvolkomene vrucht, op zoodanige wijze gevouwen, dat de linkerarm, die zeer wanvormig was, tegen de dije der zelfde zijde lag: deze laatste was tegen den buik terug getrokken, uit welken eene weerstandbiedende streng kwam, die ter linker zijde van de vrucht, langs den arm en de dije, heenliep en het boven-achterste gedeelte van den zak doorboorde. Het hoofd ontbrak, maar uit de basis van den bovensten wervel verhief zich een uitwas der huid, dat met dikke haren bedekt was, eene mergachtige zelfstandigheid bevatte, en de rigting van de navelstreng volgde. Er werd eene zeer gebogene ruggegraat en twee bovenste ledematen gevonden; de linker schouder was benedenwaarts naar de dije getrokken; er bestond slechts een der onderste ledematen, met een voet, die zes wanstaltige teenen had. Deze bewerktuigde massa bezat geen enkel duidelijk spoor van teeldeelen, ten zij een gering tepelvormig verlengsel in de borststreek, waaruit Doctor HIGHMORE besloot, dat deze vrucht van het vrouwelijke geslacht zijn konde. De zak, die de vrucht omgaf, bestond uit twee onderscheidene

deelen; het eene was vaatachtig en sponsachtig, bedekte het grootste gedeelte van de vrucht; het andere werd gevormd uit den darm, die een gedeelte van de dije, het been en den voet, als ook den regter arm omvatte. Op de buitenste oppervlakte van den zak, ter plaatse waar de navelstreng indrong, zag men groote vaattakken, en op dezelfde plaats der inwendige oppervlakte, nabij de inplanting van de navelstreng, vond men een groot vat, dat gebarsten was: zonder twijfel was dit de oorzaak geweest van de bloeding, welke het jonge kind, waarover deze waarneming handelt, zoo spoedig had doen omkomen (1).

Dit geval, dat ik hier heb medegedeeld naar het verhaal, vervat in de *Dissertatie* van Doctor CAPADOSE, is in vele opzigten minder volledig (2). Ik heb het werk van HIGHMORE, waarin de beschrijving van deze waarneming voorkomt, niet kunnen bekomen. Welligt zal dezelve aldaar, vooral ten aanzien van het bekleedsel, dat de vrucht gedeeltelijk van den darm ontving, eenigzins duidelijker zijn. Ondertusschen, hoe onvolkomen deze bijzonderheden ook worden medegedeeld, het is niet te min klaar, dat de massa, die in den onderbuik bevat was, bestond uit eene hersenlooze,

---

(1) A. CAPADOSE, *loc. citat.*, pag. 74, etc.

(2) Op het zijdelingsche verwijt van onnaauwkeurigheid, hier en bl. 3 en 11, door den Franschen Schrijver tegen mijnen Hollandschen Kunstbroeder geuit, en dat ik reeds in mijne Voorr. eenigzins heb gegispt, zal ik in 't vervolg nog eens terug komen. V.

eenvoetige vrucht, waarvan verschillende wanstaltigheden het gevolg van eene wezenlijke werktuigelijke uitrekking (*traction*) schenen te zijn. Ik heb in het begin van dit verslag gezegd, dat de monsterachtigheid door insluiting, of in de buikholte, of onder de huid, gevormd werd; het volgende geval, dat op zich zelve een opmerkelijk voorbeeld van beide deze verschillende vormen oplevert, zal ons alzoo tot het onderzoek van de waarnemingen der tweede soort brengen, die het onderwerp van het tweede gedeelte van dezen arbeid uitmaken.

7de *Waarneming.* — *Overblijfselen van twee vruchten, waarvan de eene in den buik, en de andere in een zak onder de huid van den bilnaad besloten was, bij eene vrucht van het vrouwelijke geslacht* (1). — AGATHA GAVIOLI, de vrouw van LOUIS LUPI, Landbouwer, beviel den 1sten September 1810, in de zevende maand der zwangerheid, van een dood kind van de vrouwelijke sekse. Deze vrouw, sedert drie jaren gehuwd, was een jaar te voren, ten einde der dragt, bevallen van een meisje, dat eene maand na de geboorte stierf: gedurende deze tweede dragt, hadden zich volstrekt geene bijzondere verschijnselen opgedaan.

Bij dit kind, welks ligchaam en ledematen anders regelmatig gevormd waren, zag men eene

(1) FATTORI, *loc. cit.*, pag. 31, etc.

ongelijke en vrij aanmerkelijke zwelling van den buik, als ook een groot gezwel, dat den bilnaad innam, tusschen de billen afhing, en de scheede als ook den aars, in eene schuinsche rigting naar boven en naar de linkerzijde verdrong; de opening des laatste werd in dezelfde rigting en voorwaarts gedreven. Toen de buikholte geopend was, vond men eene onregelmatige, zeer groote beurs, omtrent in het midden van deze holte gelegen, en van boven met het *colon* en het *mesocolon transversum* verbonden. Dezelve had de overige ingewanden links en regts tegen de ribben gedreven, en verlengde zich benedenwaarts tot in het bekken, achter de baarmoeder, de trompetten en de eijerstokken, in welker vorming geen gebrek werd waargenomen, en waaraan het vast zat: de wanden van de blaas waren op eene bijzondere wijze verdikt, en hare holte was zeer verwijd. Met uitzondering van den regter pisleider, welks opening men niet in de blaas vond, en welks sluiting zonder twijfel het gevolg was van de drukking, die het gezwel maakte, waren al de overige buiksingewanden regelmatig gevormd. De beurs bestond uit twee vliezen, gelijkvormig aan het vaat- en het lamsvlies, en bevatte in zijne holte eene groote massa, die in kwabben verdeeld, sponsachtig en vrij gelijk was aan het weefsel des moederkoeks, van welken vele draden en takverdeelingen van vaten kwamen, die hem met de inwendige vlakte van de beurs verbon-

den. Een weiachtige zak, naar eene waterblaas (*hydatide*) gelijkende, was met de sponsachtige massa vereenigd, en bevatte een afgerond ligchaam, dat men voor een beginsel der lever konde houden, en waarin een vrij aanmerkelijk vat doordrong. Ter regterzijde van de naar den moederkoek gelijkende massa, vond men een onregelmatig ligchaam, met een vlies bedekt dat naar huid geleek, en waaruit twee voeten kwamen: de eene daarvan was door een gewricht met een been verbonden, op eene bijzondere wijze gebogen, en had vijf teenen, met nagels voorzien; de andere had geen dergelijk gewricht, en slechts eenen teen.

De wanden van de onderhuidsche beurs, die tusschen de billen afhing, bestonden uit twee platen, even als die van de bovenste beurs; zij verlengden zich tot in het bekken, alwaar zij met de laatste vereenigd waren, en bevatten eene sponsachtige uit kwabben bestaande massa, volkomen gelijkvormig aan die van den bovensten zak, en welke wij met den moederkoek hebben vergeleken. Aan de regterzijde bevond zich eene andere bolvormige, met huid bedekte massa, die bovenwaarts uitliep in een verlengsel der huid, dat beenachtige deelen bevatte, voorzien was van vier vrij onregelmatige vingers, en het aanzien had van eene hand. Meer naar de linkerzijde, zag men twee voeten, elk voorzien van vijf teenen, met hunne nagels, waarvan de eene geleed

was met een been, dat uit een met huid bedekt scheenbeen bestond: onder de kwabben van de moederkoekvormige massa bevond zich een' langen darm, die zich op eene zekere plaats van zijne lengte in tweeën verdeelde, en met dit vaatachtige weefsel verbonden was. Eindelijk vond men nog verschillende deelen, die met sommigen onzer werktuigen meer of min overeenkomst hadden, doch waarvan men niet kon aannemen, dat zij hen wezenlijk voorstelden: er bestond geen spoor van het zenuwgestel, noch van de zintuigen, noch van de teeldeelen.

Deze vrucht werd onderzocht door de H. H. SCARPA, JACOPI en MANGILI, welke getuigenis gaven van de waarheid van hetgene in de zoo even gegevene beschrijving wordt vermeld.

De beschrijving van den Heer FATTORI bestaat alleen in de aanwijzing der deelen, voorgesteld door de platen, die bij het Berigt gevoegd zijn (1), zoodat zij in vele opzigten onvolledig is: dus heeft hij wel doen opmerken, dat de wanden van den ondersten zak met die van den bovensten verbonden waren, maar hij zegt niet, of zij ééne holte hadden. Het blijkt, uit de platen, dat de beide beurzen in het bekken zamenhingen, zonder dat hare holten eenige gemeenschap oefenden. De aard der werktuigen, die men wijders in de beide beurzen vond, toont duidelijk overblijfselen, die tot twee verschillende vruchten behooren, en in

(1) *Loc. citat.* pag. 33, etc.

geen verband met elkander staan, waaruit men mag besluiten, dat elke vrucht eene verschillende holte innam. Wat de vrucht aangaat, die de beide vruchten insloot, ik wil daaromtrent alleen op den staat van uitzetting en den grooten omvang (*hypertrophia*) der blaas opmerkzaam maken, omdat deze beide omstandigheden het zeer aannemelijke gevoelen staven, dat de vrucht, in het laatste tijdperk van zijn verblijf in de baarmoeder, de pis loost en met het lamsvocht vermengt (1). Daar

(1) Zie dienaangaande eene opmerkelijke waarneming van MECKEL, *Journ. complément.*, etc., Tom. XIII, pag. 385. — Ik heb in het Vondelinghuis (*Hospice des enfans trouvés*), met mijn vriend BILLARD, eene voldragene vrucht gezien, wier pisweg niet doorboord was, en bij welke eene geelkleurige en heldere vloeistof, bijzonder gelijkaardig met de pis, de blaas en de beide pisleiders zeer sterk deed uitzetten (*).

(*) Eene dergelijke uitzetting ook der pisleiders neemt men insgelijks waar bij de pisopstopping, in welk geval de opgehoopte pis hen, in hunne gansche lengte, tot den omvang van een darm kan doen uitzetten, en zelfs het weefsel der nieren uit een drijven. De monding der pisleiders in de blaas wordt daarbij natuurlijk uitgewischt. [Zie de Nederd. uitgave van de *Heelk. Ziektekunde van* P. LASSUS, D. I, St. I, bl. 193 en vv.] Men weet, dat de aangeborene sluiting van den pisweg somtijds aanleiding geeft tot het openblijven van den blaasband, in welk geval de pis zich niet in de pisleiders, maar in den gemelden band ophoopt, waarvan veelal eene pisfistel door den navel het gevolg is. [Aangeh. Werk, D. II, St. I, bl. 86 en vv.] Bij het zoogenoemde *aangeboren Blaasgebrek* (*extrophia, extroversio vesicae*) zijn de pisleiders, die den gebrekkigen dienst der blaas eenigermate vervullen, door den Hoogl. G. VROLIK verwijd gevonden. [Zie het aangeh. Werk, in het aangeh. St., bl. 118, of de tweede der aldaar onder bl. 123 aangewezene Waarnemingen van den Hoogl. V., waarvan straks nader.] V.

nu bij deze vrucht de drukking, door het bovenste gezwel op de blaas gemaakt, de lediging derzelve moeijelijk maakte, werd hare holte uitgezet, en hare wanden namen toe, naar gelang van de uitdrijvende kracht, welke tot de ontlasting der pis gevorderd werd. Op de vrucht, bevat in de beurs die zich in den bilnaad bevond, zullen wij terugkomen, als wij over de tweede soort van monsterachtige insluiting handelen.

Algemeene Kenmerken van de Monsterachtigheid door Buiksinsluiting bij den Mensch.

De onderscheidene waarnemingen, die ik boven heb medegedeeld, leveren in verschillende opzigten overeenkomsten op, die van zoodanigen aard zijn, dat men er de algemeene kenmerken, eigen aan alle wanschepsels, die tot de Monsterachtigheid door Buiksinsluiting behooren, uit kan afleiden.

1°. De insluitende vrucht is altijd wel gevormd; ook hebben wij gezien, dat zij alle, met uitzondering van de laatste, langer of korter na de geboorte geleefd hebben. Hieruit volgt noodzakelijk, dat de monsterachtige insluiting, bij de insluitende vrucht, gewoonlijk geene afwijking der bewerktuiging, die met het leven onbestaanbaar is, te

weeg brengt. Deze vrucht bevindt zich altijd alleen in de baarmoeder: ten minste men heeft deze monsterachtigheid nog in geen geval van tweelingen waargenomen.

2°. In de zeven voorgaande waarnemingen, de eenigste, die, naar mijn weten, tot dus verre bekend zijn, komen ons vier voorwerpen van het vrouwelijke, en drie van het mannelijke geslacht voor. Dit schijnt te bewijzen, dat het geslacht van de insluitende vrucht geen invloed op de vorming dezer monsterachtigheid heeft. Deze bijzonderheid alleen zou voldoende zijn, om te bewijzen, hoe verkeerd de theorie is, door sommigen ter verklaring van dit verschijnsel voorgesteld, die het namelijk toeschrijven aan de bevruchting (*fecondatie*) van eene onvruchtbare kiem, welke bij de bezwangering (*conceptie*) door eene andere kiem zou zijn opgeslurpt. Zonder mij tot eenig betoog over dit onderwerp te verledigen, zal ik mij alleen bepalen bij de aanmerking, dat hier, bij de voorwerpen van het vrouwelijke geslacht, de overblijfselen van de ingeslotene vrucht alle buiten de werktuigen van de voortteling, en zonder de minste gemeenschap met de teeldeelen, gevonden werden.

3°. In al de voorbeelden van buiksinsluiting, tot dus verre gevonden, is de achterste wand van de buikholte *altijd* de streek, door de ingeslotene vrucht ingenomen, wier omkleedsel zich in een bijzonder verband met het *colon* bevindt. Wij

zullen weldra zien, dat deze algemeene bijzonderheid, waarop men niet onderscheidend schijnt gelet te hebben, het natuurlijke gevolg is van de wijze van ontwikkeling dezer monsterachtigheid. Niets dergelijks heeft men nog in de holten der andere ingewanden gevonden.

4°. De ingeslotene vrucht is altijd omwikkeld door eene meer of min ruime beurs, die eene meer of min heldere vloeistof bevat, en wier wanden uit verschillende vliesachtige lagen bestaan. Het weefsel van deze beurs is hetzelfde, als dat der weibeurzen, die toevallig in onze werktuigen gevormd worden; en niets is er, dat bewijzen zou, dat deze zakken, gelijk sommige Schrijvers zeggen, inzonderheid zouden gevormd worden door de vruchtvliezen, die oorspronkelijk met de ingeslotene vrucht verbonden zijn. De dunheid van het vaatvlies en van het lamsvlies laat niet toe, dat men geloove, dat deze vliezen niet ten minste grootendeels vernietigd zouden zijn, als men op het ligchaam van de vrucht zulke duidelijke sporen van werktuigelijke drukking vindt. (*Waarn.* 4.) Hoe dit zij, men gevoelt dat hunne overblijfselen de eerste beginselen van de bedoelde beurs kunnen geweest zijn.

5°. Het maaksel van de ingeslotene vruchten is te verschillend, om haar tot eene der andere soorten van monsterachtigheid te kunnen brengen; en men heeft waargenomen, dat er dikwijls niets dan overblijfselen van deelen zijn, die met elkander

volstrekt in geen verband staan. Hare uitwendige gedaante bewijst, dat zij in het algemeen aan de drukking van de omringende deelen onderhevig zijn geweest (*Waarn.* 4 en 6.), en waarschijnelijk is het verschil dezer werktuigelijke drukking de oorzaak van de onregelmatige gedaante der deelen, die aanwezig zijn: voegen wij hierbij, dat zij naar allen schijn ook gedeeltelijk moet afhangen van de onvolkomenheid van de wegen der voeding, welke in alle punten der bewerktuigde massa niet gelijkmatig en eenvormig is, omdat de vaattakken, die zich toevallig ontwikkelen, meer of min spoedig eene ruimere of engere gemeenschap met de vaten van het groote schepsel beginnen te voeren (1).

(1) Uit de beide Verhandelingen van den Hoogl. VROLIK (*), waarop ik zoo even (onder bl. 24) gewezen heb, is ook blijkbaar, hoezeer eene *werktuigelijke drukking*, en eene *ongelijkmatige voeding door het gemis van vaatstammen*, (gelijk onze Schrijver hier, sub N°. 4 en 5, te regt aanmerkt,) de misvorming en het gemis der deelen kan te weeg brengen. De roede was namelijk, bij een zeker voorwerp, waarvan de Hoogl. VROLIK de beschrijving geeft, gedeeltelijk gespleten, en dat wel, wegens de drukking daarvan door een stuk darm, dat gedurende de dragt buiten de buikholte tegen dezelve had aangelegen, zoodat hare gedaante volkomen die van het gedeelte des darms, dat de drukking verwekt had, voorstelde; terwijl bij een ander voorwerp de *Art. hypogastrica* geheel ontbrak, en er

(*) De bedoelde Verhandelingen, die met eenige anderen in de Stukken van de Eerste Klasse van het Koninklijk-Nederl. Instituut verspreid zijn, heeft Dr. FALLOT in het Fransch overgebragt en in één bundel uitgegeven. *Amsterd.* 1822, bij L. VAN ES. Wij moeten de lezing van deze zeer leerzame Verhandelingen zelve [zie het laatstgem. Werk, bl. 65 en vv., en bl. 95 en vv.] hiermede bijzonder aanbevelen. V.

Wat de zamenstellende deelen van de ingeslotene vruchten betreft, zij zijn zeldzaam dezelfde, met uitzondering van de beenderen en van de huid, die men in allen gevonden heeft. Er kunnen eenige sporen van de zintuigen en van de spijsverterende werktuigen bestaan, maar men heeft bij geene vrucht het geringste spoor van de teeldeelen gevonden: daar de laatste zich slechts laat, en eerst na de zoo even genoemde werktuigen, ontwikkelen, zoude men daaruit welligt kunnen besluiten, dat de ingeslotene vrucht reeds in den eersten tijd van het leven der kiem in den onderbuik van de andere vrucht is gedrongen?

6°. De onvolkomene bewerktuiging van al de ingeslotene vruchten eindelijk, verhindert de uitoefening van alle dierlijke verrigtingen: de voeding is het eenige verschijnsel, dat men bij dezelven waarneemt, en zelfs is haar leven niets dan eene soort van *vegetatie*, voortvloeijende uit de gemeenschap der vaten, welke zich toevallig heeft gevormd tusschen haar en het voorwerp dat haar omgeeft, even als men dit bij de buitenbaarmoederlijke zwangerheid ziet. Intusschen is het, uit de gesteldheid der vaten, die bij sommigen gevonden wordt, (*Waarn.* 4, 5, 6, 7.) ken-

---

slechts eene zeer geringe *Art. mesenterica inferior* bestond, waardoor juist die deelen aan het voor-onder-deel van den tronk zeer onvolkomen waren of ontbraken, welke van deze stammen, wier gemis alleen ten deele door zijtakken van andere slagaderen vergoed werd, hunne slagaderen ontvingen. [Zie het aangeh. Werk van LASSUS, ter aangeh. plaatse.] V.

nelijk, dat deze gemeenschap tusschen de vaten van wederzijde vooral plaats heeft door de tusschenkomst van den moederkoek der ingeslotene vrucht, die zich aan eene bepaalde plaats van de buikholte der andere vrucht vasthecht. Deze bijzonderheid is genoegzaam, om het gevoelen van MECKEL (1) te doen verwerpen, die de ingeslotene vrucht gelijk stelt met de voortbrengselen, toevallig in 's menschen ligchaam gevormd, als b. v. de haren en de tanden, en in dezelve de overblijfselen niet ziet van eene wezenlijk bevruchte kiem.

Wording van de Monsterachtigheid door Buiksinsluiting.

Deze algemeene beschrijving van de eerste soort van monsterachtigheid door insluiting brengt ons natuurlijk tot het onderzoek van de wijze, waarop zij gevormd wordt. Ik zal hier de verschillende gevoelens van DUPUYTREN (2), PROCHASKA, HUFELAND en OSANN, door Doctor CAPADOSE medegedeeld (3), niet in het breede bijbrengen. Alle stemmen zij overeen in de stelling, dat er ter-

(1) CAPADOSE, *loco citato*, pag. 93, etc.
(2) *Archives gén. de Méd.*, loc. citat.
(3) *Loc. citat.*, pag. 90, etc.

stond twee kiemen bevrucht waren, en dat de eene in het binnenste van de andere was gedrongen. De ongelijke graad van hare ontwikkeling doet sommige dezer Schrijvers vermoeden, dat er eene overbevruchting had plaats gehad; maar wij zullen straks zien, dat deze veronderstelling niet volstrekt noodzakelijk is, om dit verschil te verklaren. Geen hunner, behalve Doctor CAPADOSE, heeft zich bezig gehouden met de nasporing der oorzaken, die invloed op de diepe indringing van het eitje kunnen gehad hebben; en de verklaring van dezen laatsten Schrijver geeft ook geene oplossing van *alle* de bijzonderheden van dit verschijnsel. Ik geloof tot de wezenlijke oplossing van dit belangrijke vraagstuk te zijn gekomen, door het uit deze verschillende oogpunten te beschouwen.

In gevolge van de door mij bijgebragte voorbeelden, is het wel waarschijnelijk, dat er bij allen eene dubbelde zwangerheid bestaan heeft, en dat er zich dus twee verschillende eitjes in de holte der baarmoeder bevonden. Nu weet men, dat de vruchten bij de dubbelde bezwangering zeldzaam van dezelfde grootte zijn, en dat zij somtijds in dit opzigt zoo vele verscheidenheden opleveren, dat men in sommige gevallen aan eene overbevruchting heeft kunnen gelooven. Van dien aard is het geval, dat door *Madame* BOIVIN (1)

(1) *Mémorial des accouchemens*, pag. 426.

verhaald wordt, betreffende eene Vrouw, die, na eene ontijdige verlossing van eene vrucht van 4 maanden, $4\frac{1}{2}$ maand na deze miskraam van een voldragen en gezond kind beviel. Doctor DEFERMON heeft eene vrucht van drie maanden aan de *Société médicale d'émulation* aangeboden, die met haren moederkoek uit de baarmoeder werd gedreven, op het oogenblik, dat deze Geneesheer de vrouw, even te voren van een voldragen kind bevallen, den moederkoek der eerste vrucht afhaalde. De laatstgekomene vrucht, die ik onderzocht heb, was overigens wel gevormd, doch plat en tegen haren moederkoek aangedrongen. Het was blijkbaar, dat zij door de groote vrucht, die geregeld ontwikkeld was, zijdelings was zamengedrukt, en geheel in hare ontwikkeling belemmerd (1). Indien de meer of min aanmerkelijke belemmering, die door twee vruchten, welke in

(1) Een bijna gelijksoortig geval is waargenomen door een mijner genees- en verloskundige vrienden alhier, die ook de platheid en gestoorde ontwikkeling der eene vrucht aan eene werktuigelijke drukking derzelve toeschreef. Zijne hulp werd namelijk ingeroepen bij eene pas-verloste vrouw: de aanwezige Vroedvrouw toonde hem met verbazing den moederkoek van het pas-verloste gezonde kind: hij bevond dien enkelvoudig en volkomen normaal; maar digt aan den rand des koeks vond hij eene vrucht, die door eene streng met denzelven was verbonden. Deze vrucht had de grootte van eene vrucht van vier maanden dragts, en was volkomen wel gevormd, maar geheel plat gedrukt van ter zijde. De gewone kenmerken van een' dubbelden moederkoek waren niet te onderscheiden. — Verschillende voorbeelden van dien aard worden bijgebragt door den Parijschen Professor

eene zelfde holte bevat zijn, de verscheidenheden, die men alzoo in hare ontwikkeling waarneemt, niet op eene voldoende wijze verklaarde, dan zou dit verschijnsel nog door eene andere omstandigheid kunnen worden uitgelegd. De proeven van HALLER, HUNTER, NUCK, CRUIKSHANK, HAIGTON, en de latere nasporingen van HOME, J. BURNS, PRÉVOST en DUMAS, hebben aangetoond, dat het eitje somtijds niet vóór den 8sten, 15den of 20sten dag na de bevruchting in de baarmoeder komt; waaruit volgt, dat er eene nieuwe bevruchting kan plaats hebben, vóór dat de eerst bevruchte kiem de holte der baarmoeder inneemt. Hetzij men het aanmerkelijke verschil, dat men dikwijls

---

VELPEAU, [zie zijn *Traité élément. de l'Art des Accouchemens*, Art. *Superfoetation*, Tom. I, pag. 328, etc.,] waar onder anderen (bl. 330) ook op een dergelijk geval, door onzen beroemden RUYSCH waargenomen, wordt gewezen. — De vertraging en onregelmatigheid der ontwikkeling van de deelen der vrucht, ten gevolge eener werktuigelijke drukking derzelven, is wijders reeds op bl. 27 en 28 van dit Stukje (sub N°. 4 en 5.), en in de Noot, door mij onder bl. 28 geplaatst, aangeduid en door voorbeelden bevestigd. — In de meergem. Verh. van de Eerste Klasse van het Kon. Ned. Instituut, bevindt zich ook eene Waarneming van den Hoogl. VROLIK, die met de onderhavige gevallen in een zeker verband kan gebragt worden, en wier lezing, ook om de bijgevoegde aanmerkingen, bijzondere aanbeveling verdient. Zij betreft de *zonderlinge misvorming eener Vrucht, ten einde acht maanden dragts geboren, te gelyk met een welgevormd kind.* Met 5 pl. (Zie de tweede Aflevering der Verhandelingen van het Kon. Nederl. Instituut, uitgegeven bij PIEPER en IPENBUUR, *Amst.* 1824; of de boven verm. Fransche uitgave der Verh. van den Hoogl. V., door Dr. FALLOT, p. 25.) V.

in de ontwikkeling van tweelingen waarneemt, aan de eene of aan de andere dezer oorzaken afzonderlijk, of aan die beide tevens, moet toeschrijven, de zaak zelve is daarom niet minder zeker, en het kwam er vooreerst op aan, om alzoo te doen blijken, dat vruchten van een zeer ongelijken omvang zich gelijktijdig in de holte der baarmoeder kunnen ontwikkelen.

Indien men nu de vrucht in de eerste tijdperken harer vorming onderzoekt, dan vindt men bij dezelve eene natuurlijke gesteldheid, die hare zamenkleving met den buik eener andere vrucht, die tevens in de baarmoeder bevat is, bijzonder gemakkelijk maakt. De buik der vrucht toch vormt, gedurende een zekeren tijd, het grootste gedeelte van den romp, en de darm bevindt zich in den beginne geheel en al in de basis van de navelstreng besloten, zoodat dit gedeelte van den tronk, dat alleen door een week, celachtig en dun vliesje is bekleed, ongetwijfeld de uitgebreidste oppervlakte bezit, weshalve een ander eitje of eene andere vrucht zich natuurlijk op hetzelve moet hechten, indien er eenige werktuigelijke drukking bestaat, welke de onderlinge zamenkleving van twee bevruchte kiemen bevordert, door die tegen elkander te dringen: ook bestaan er vele voorbeelden van vruchten, op deze wijze met het voorste gedeelte van hun ligchaam zamengegroeid. Aleer wij deze opmerkingen toepassen op de vorming van de monsterachtigheid, waarover

wij handelen, moet ik herinneren aan een ander verschijnsel van het leven der kiem, dat daartoe evenzeer bijbrengt. Ik heb zoo even gezegd, dat de darm in den beginne in de basis van de navelstreng, die alsdan niets is dan een verlengsel van den buik, wordt besloten. Met de zevende week begint dit kanaal zich naar achteren terug te trekken, de dunne darm wordt bogtig, en verbindt zich tot een bundel vóór de navelopening, terwijl de dikke darm zich regtstreeks van boven naar beneden van den navel tot den achtersten wand der buikholte uitstrekt; omtrent op het midden der derde maand, treedt het darmkanaal geheel in de buikholte, maar de dikke darm loopt nog bijna regtstreeks van den navel naar den achtersten wand der buikholte.

Bij de verklaring dezer verschillende bijzonderheden van de vorming der kiem, heb ik reeds een denkbeeld gegeven van den weg, dien de natuur bij de ontwikkeling van de Monsterachtigheid door Insluiting volgt. Immers, men heeft zoo even gezien, op hoedanige wijze twee eitjes van ongelijke grootte, door den invloed van eene werktuigelijke drukking, konden zamengroeijen en zich met elkander vereenigen; maar het kan niet anders, of de adhaesieve ontsteking, die daaruit volgen moet, zal zich uitbreiden over den darm, die met de dunne vliezen, welke deze zamenkleving aangaan, onmiddellijk verbonden is. Als nu de darm, ten gevolge van de ontwikke-

ling van de vrucht, langzamerhand binnen de buikholte treedt, voert hij het eitje, dat met hem verbonden is, en dat alrede van buiten naar binnen gedrukt wordt, met zich. Bij deze indringing, moet het eitje noodwendig den dikken darm volgen; deze nu treedt in dezelfde rigting terug, waarin het eitje wordt gestuwd, dat is, regtstreeks van buiten naar binnen, en zoo wordt het eitje met den darm tegen den achtersten wand des onderbuiks medegevoerd. Aldus kan men de zamengroeijing van de ingeslotene vrucht met het *mesocolon transversum* verklaren, die men in de meeste gevallen heeft waargenomen. De insluiting eindelijk wordt van voren voltooid door de toenadering van de bekleedselen, die, even als de ontwikkeling van de overige deelen der vrucht, op eene regelmatige wijze plaats heeft, gelijk blijkt uit al de door mij bijgebragte waarnemingen.

Dus werken er tot de indringing van het eitje in de andere vrucht twee oorzaken zamen: van den eenen kant, de *concentrische* drukking door de baarmoeder of door elke andere werktuigelijke oorzaak te weeg gebragt (1), en van den ande-

---

(1) De wanstaltigheden der ingeslotene vruchten strekken ter staving van dit gevoelen, en de belangrijke waarnemingen van GEOFFROY ST.-HILAIRE hebben bewezen, welken invloed dergelijke oorzaken in 't algemeen op de vorming der monsters kunnen hebben. (Zie *Archiv. génér. de Méd.*, Tom. XIII, pag. 392, etc.)

ren kant, de natuurlijke trekking van den darm, als hij de basis van de navelstreng verlaat, om zich in de buikholte te begeven. Ik voeg hierbij, dat het gemis van alle sporen van wanvormigheid, afhangende van een likteeken, op de buitenvlakte van den buik der insluitende vrucht, bewijst, dat de insluiting in de eerste tijdperken van het leven in de baarmoeder heeft moeten plaats grijpen: een besluit, waartoe ik reeds gekomen was door de opmerking, dat bij alle ingeslotene vruchten de teeldeelen altijd ontbreken.

---

§ II. — *Monsterachtigheid door Huidsinsluiting.*

In deze tweede Verscheidenheid van de Monsterachtigheid door Insluiting, zijn de overblijfselen van het schepsel, in de insluitende vrucht besloten, geheel buiten de ingewandsholten der laatste, en hare bekleedselen alleen vormen een meer of min ruimen zak, die dezelven geheel en al omgeeft. Deze toestand heeft zeker veel overeenkomst met die soort van monsterachtigheid, welke door GEOFFROY ST.-HILAIRE *heteradelphos* (1) genoemd is, en het is blijkbaar, dat beiden, bij eene algemeene rangschikking der monsters, moeten worden opgegeven als behoorende tot hetzelfde of tot een zeer verwant geslacht. Doch als men ze met

(1) Dit woord komt van ἕτερος (*heteros*), en ἀδελφὸς (*adelphos*), en beteekent zoo veel als *ongelijke broeders*. Zie bl. 38. V.

elkander vergelijkt, ziet men, dat elke soort zich inderdaad door bijzondere kenmerken onderscheidt. Zonder aanwijzing van al de verschilpunten die zij bezitten, en die door de algemeene beschrijving, volgende op de door mij ter mededeeling bestemde waarnemingen, zullen blijkbaar worden, zal ik alleen doen opmerken, dat de beginselen der ingeslotene vrucht, bij de Huidsinsluiting, geenszins uitwendig zijn te herkennen, omdat zij door een' wijden zak bedekt zijn; terwijl volgens GEOFFROY ST.-HILAIRE » het geslacht *heteradelphos* al de bewerktuigde deelen bij den mensch of bij de dieren bevat, die bestaan uit de bijzondere vereeniging van een voorwerp, dat volkomen wel gevormd is in al zijne deelen, en uit een ander voorwerp, dat kleiner is en waaraan het hoofd ontbreekt: het laatste leeft als een *parasiet* weefsel op zijnen grooteren broeder, schijnende uit de bovenbuiksstreek van dezen te komen, en is buik tegen buik met hem verbonden (1)." Te onregte derhalve brengen FATTORI en LACHÈSE het geval, dat door den Heelmeester BROSSILLON, te *Tours* (2), is waargenomen, tot de voorbeelden van monsterachtige insluiting: dit geval betrof een monsterachtig kind, van het mannelijke geslacht, dat

(1) *Procès-verbal de l'Académie des Sciences*, Séance du 10 Septembre. (*Revue médicale*, Octobre. 1827, pag. 90.)

(2) *Journal de Méd.*, *Chir. et Pharm.*, Tom. III, pag. 35, année 1755.

omtrent vier maanden na zijne geboorte stierf, en aan welks bovenbuiksstreek eene hersenlooze vrucht hing. De bijzonderheden dezer waarneming duiden zelfs aan, dat er geene gedeeltelijke insluiting van de hersenlooze vrucht bestond, zoodat de *heteradelphie* plaats had, zonder doordringing van de deelen der vrucht in de groote vrucht, waarmede zij verbonden was.

Onder de vrij talrijke voorbeelden van Huidsinsluiting, bestaan er velen, die kunnen doen vermoeden, dat de bewerktuigde overblijfselen, allereerst in de buikholte opgesloten, door eene oorzaak, van de ontwikkeling der vrucht afhankelijk, langzamerhand buiten deze holte zijn verplaatst. De gelijkheid van de plaats, welke de ingeslotene vrucht bij de Buiksinsluiting inneemt, begunstigt dit gevoelen, dat door vele waarnemingen zeer aannemelijk gemaakt wordt. Ik zal die nu mededeelen, dewijl men ze kan beschouwen als zoo vele voorbeelden, die door hare gesteldheid het midden houden tusschen de Monsterachtigheid door Buiksinsluiting en die door Huidsinsluiting, zonder eenig spoor van voorafgaande gemeenschap met de buikholte.

8ste *Waarneming.* — *Aangeboren liesgezwel bij een kind van het mannelijke geslacht, dat na drie jaren plotseling toenam, den balzak deed zwellen, en de overblijfselen van eene vrucht bevatte.* — In den jare 1803, werd er te *Wels*, in

Oostenrijk, een mannelijk kind geboren, dat zeer wel gevormd was, doch in de lies een gezwel van geringe grootte had, 't welk men als breuk beschouwde. Dit gezwel was gedurende drie jaren niet in omvang toegenomen, toen het plotseling zoodanig begon te groeijen, dat het, binnen enkele weken, den ganschen balzak innam, en dien tot op het midden der dije deed afdalen. Weldra geraakte de balzak in ontsteking; er werd een *abces* gevormd, dat open brak, en in den beginne eene bloedkleurige, zeer stinkende vloeistof uitwierp, die daarna verschillende deelen van eene monsterachtige vrucht medevoerde. De ontlasting daarvan werd eindelijk door de genezing gevolgd, en het kind bleef welvarende.

Dit geval, door PROCHASKA waargenomen en medegedeeld, wordt in de *Dissertatie* van Dr. CAPADOSE verhaald (1). Deze Geneesheer spreekt ook van een gelijkaardig voorbeeld, insgelijks door PROCHASKA waargenomen: dit betreft een pas-geboren kind, welks geslacht niet wordt gemeld, dat een groot gezwel tusschen de dijen had, 't welk een waterachtig vocht met eene bewerktuigde massa bevatte, die al de kenmerken van eene misvormde vrucht had. In weêrwil van de kortheid dezer beschrijving, mag men vragen, of de beschrijving van de voorgaande waarneming niet genoegzaam is, om het als waarschijnelijk te

(1) *Loc. citat.* pag. 73.

doen beschouwen, dat de deelen der vrucht, die uitgeworpen wierden, allereerst de holte des buiks hebben ingenomen; dat zij in het lieskanaal zijn besloten gebleven met den bal, wiens doorzakking ongetwijfeld voor eenigen tijd is vertraagd, doordien hij verzeld was van de overblijfselen eens bewerktuigden ligchaams; dat de ontwikkeling van de deelen der vrucht, belemmerd door den wederstand van de wanden van het kanaal, eerst heeft plaats gegrepen, nadat zij door den bal zijn medegevoerd in den balzak, waar hun aanwezen eene ontsteking verwekt heeft, die hunne uitwerping ten gevolge had.

Wij zullen zien, dat deze verklaring, door de mededeeling van de volgende gevallen, meer waarschijnelijkheid verkrijgt.

9de *Waarneming.* — *Overblijfselen eener vrucht in den bal van een kind van zes maanden.* — De vrouw van een Slootenmaker van *Tschtplaw*, een dorp nabij *Glogau*, beviel in de maand December 1807 van een' jongen, die een sterk ligchaamsgestel scheen mede te brengen. In de maand Mei 1818, leed het kind aan eene moeijelijke waterlozing, en werd bezocht door den Heelmeester LAMBÉ, die een hard gezwel in den regter bal en eene *phimosis* ontdekte. De laatste werd genezen door de besnijding. Den 19den Junij was de bal zoo groot geworden, dat hij tot de knie afhing: in zijn weefsel voelde men een on-

gelijk en koud gezwel. Den 19den Julij deed men de onderbinding daarvan bij den liesring; het bindsel viel den 22ste af, zonder dat het kind aan bedenkelijke toevallen had geleden, en in de eerste dagen van Augustus was de genezing volkomen. De bal, die weggenomen was, had drie duim lengte, twee duim en vier lijnen breedte, en woog zeven oncen; zijn weefsel was geelachtig en opgevuld met eene stinkende stof: de scheederok, met omzigtigheid losgemaakt, bedekte een dijebeen van 18 lijnen lengte, zonder beenvlies, en verschillende beenderen, die door vezelachtige deelen waren vereenigd, en een bekken met het regter been van eene vrucht van omtrent vier maanden vormden. In het midden van het bekken, zag men een bandaardigen stam van één duim lengte, die gevormd scheen te zijn door beginselen van lendenwervelen. Het gemelde dijebeen van het regter been was plat, de draaijers werden aan het bovendeel daarvan door beenachtige ligchamen (*concrétions*) voorgesteld, terwijl men aan zijn onderdeel zeer duidelijk de knokkels waarnam, die met een vrij regelmatig gevormd scheen- en kuitbeen waren verbonden; aan de laatsten was een voet gehecht, waarvan de beenderen geheel kraakbeenig, en de teenen zamengegroeid en eenigzins links gebogen waren. — Deze beschrijving is bevestigd door den Genees- en Raadsheer C. DIETRICH, een zeer geacht Verloskundige te *Glogau*.

Deze waarneming, waarvan ik slechts een uittreksel mededeel, is door Doctor FRIEDLANDER in de *Revue médicale* (1) opgenomen. De bijzonderheden, daarin voorkomende, kunnen omtrent de wezenlijke gesteldheid der overblijfselen, in den bal besloten, geen twijfel overlaten, en hunne ligging in dit werktuig doet noodwendig vermoeden, dat zij zich eerst met denzelven in de buikholte bevonden, en dat zij met hem daaruit getreden zijn. — Het volgende geval heeft de grootste overeenkomst met de beide voorbeelden, die men zoo even gelezen heeft.

10de *Waarneming. — Overblijfselen van eene vrucht, uit den balzak van een jong kind ontlast.* — Voor omtrent 18 maanden beviel de dochter van een boer van *Braunau*, in *Oostenrijk*, van een jongen, die ten tijde zijner geboorte in het *scrotum* een aanmerkelijk gezwel had, dat grooter werd naarmate het kind in leeftijd vorderde. In weêrwil van het gevoelen van hen, die dit gezwel als eene breuk beschouwden, werd het geopend door den Heer FATTY, Heelmeester des Dorps: het was vijf duimen lang en bijna twee en een halven duim dik. Nadat het geopend was, zag men zeer duidelijk de ribben, de ruggegraat, de beide oogkuilen en de beide dijebeenderen eener vrucht. Deze overblijfselen

(1) Tom. VIII, pag. 361, troisième année.

werden uitgenomen: het kind stond de Operatie gelukkig door, en zal waarschijnelijk spoedig genezen zijn (1).

Dit aanmerkelijke geval is, zonder verdere bijzonderheden, door den Hoogl. EKL, van *Landshut*, medegedeeld in een brief, in de maand April 1826 geschreven. In weêrwil van de kortheid, toont deze waarneming de grootste overeenkomst met de beide vorigen, en zij laten alle drie toe te gelooven, dat de bewerktuigde overblijfselen, vóór dat zij in den balzak gedaald waren, in de buikholte zijn ingesloten geweest. — Het geslacht van de vrucht is niet onverschillig voor de vorming van deze wijze van insluiting. — Bij deze voorbeelden kan men nog het geval voegen, dat, in 1697, door den Heelmeester SAINT-DONAT, van *Sisteron*, aan DUVERNEY is medegedeeld: de gemelde Heelmeester behandelde een lijder, welks balzak eene massa bevatte, die de gedaante had van een kind in de vliezen; men vond er het hoofd, de voeten en de oogkuilen aan: zij had beenderen en kraakbeenderen (2). Men gevoelt, dat eene zoo onjuiste beschrijving de echtheid van de waarneming heeft kunnen doen betwijfelen; maar als men haar vergelijkt met die, welken wij zoo even verhaald hebben,

---

(1) *Bulletin des Sc. méd.*, Septembre, pag. 15, année 1826.

(2) SUE, *Essais hist.*, *etc.*, *sur l'art des accouchemens*, Tom. II, pag. 238.

dan houdt zij op buitengewoon te zijn. — Wij komen thans tot die waarnemingen, bij welken de insluiting der vrucht geheel alleen door de huid bewerkt wordt.

11de *Waarneming. — Overblijfselen van eene vrucht, bevat in een aangeboren gezwel in den bilnaad van een jong meisje.* — De vrouw van JEAN PERRINE, inwoner van het dorp *Charleton*, beviel den 18den Julij 1746 van een voldragen meisje, wier tronk en ledematen eene regelmatige gedaante hadden; maar uit het bovenste gedeelte van de heiligbeenstreek ontwikkelde zich een zeer groot gezwel, dat ter zijde de gansche uitgestrektheid van de bilspieren innam, den bilnaad bezette, en tusschen de dijen afhing. Het had eene gedaante, die met de maag van een schaap overeenkomstig was, en zijne wanden schenen gevormd door een verlengsel van de huid van den tronk, die men kon herkennen aan de kleur en het aanzien, en alleen veel vaatrijker was, dan het overige der bekleedselen. Het gezwel daalde tot onder de knieën af, en de omvang van hetzelve was vrij aanmerkelijker, dan die van het gansche ligchaam des kinds: het was van eene weeke zelfstandigheid; men bespeurde er eene duidelijke vochtgolving in, en in zijn middelpunt was eene harde, weêrstandbiedende massa. De teeldeelen en de aars waren regelmatig, doch de opening van den laatste was veel meer voorwaarts gele-

gen, dan gewoonlijk; zij lag onmiddellijk onder de schamelheid, zoodat de drekstoffen in dezelfde rigting als de pis werden uitgeworpen. Ik deed, zegt WILS, eene punctie in het meest hellende gedeelte van het gezwel, en er ontlastten zich omtrent twee bokalen vol van eene waterachtige vloeistof, die rosachtig van kleur en zonder reuk was. Daar de opening bleef gapen, liet zij gedurende eenigen tijd eene gelijkaardige vloeistof uitvlieten; maar langzamerhand werd deze stof dik, witkleurig, ettervormig, het kind verzwakte allengskens, en stierf den vijftienden dag.

Des anderendaags opende ik het gezwel, en vond, in den omtrek van den stuit, een beursgezwel, dat vier oncen van een witten en zeer stinkenden etter bevatte, benevens eenige kraakbeenige geledingen, gelijkvormig aan die, welke het staartuiteinde van de ruggegraat van het schaap maken; zij waren omgeven met een vleeschachtig weefsel, dat met eene naar vet gelijkende stof was bedekt. Van binnen geleken deze kraakbeenige deelen volkomen naar de zelfstandigheid van de ballen van een lam; zij waren vereenigd met eene massa, gelijkvormig aan den hals, en met een kindshoofd, van de grootte van een ei en een ligchaam bevattende, dat overeenkomst had met de hersenen en welks achterste gedeelte eene massa vormde, die naar de kleine hersenen geleek. In het gedeelte, dat de plaats van het aangezigt innam, vond men een mond, eene tong,

maar geene sporen van oogen of neus; ter zijde zag men een oor, dat men volkomen kon herkennen; een zacht, vliesachtig weefsel was aan de inwendige vlakte van de wanden van dit groote gezwel vastgehecht, en kon als overeenkomstig met den moederkoek beschouwd worden (1).

Ik zal hier het zonderlinge van de vergelijkingen, die de Schrijver maakt, niet trachten te verklaren; men kan die alleen wijten aan de nieuwheid van het geval dat hij waarnam. Wat hiervan zij, zijne beschrijving is voldoende, om te bewijzen, dat er in deze monsterachtigheid verschillende deelen waren van eene vrucht, omkleed door den zak van de huid der bilnaadstreek. Het is jammer, dat WILS niet heeft onderzocht, welke gemeenschap deze bewerktuigde massa kon hebben met het voorwerp, waarmede het verbonden was; maar volgens de beschrijving, doet alles gelooven, dat de holte van den uitwendigen zak geheel afgezonderd was van de holte des bekkens van het laatste. — De volgende waarneming, hoewel zeer onvolledig, bezit de grootste overeenkomst met deze.

12de *Waarneming.* — *Doodgeborene vrucht*, *met*

---

(1) *Philos. transact.*, Tom. LV, p. 325, an 1748. Dit geval, door WILS waargenomen, werd door HUXHAM aan MORTIMER, toen Secretaris van de Koninkl. Maatschappij te *Londen*, medegedeeld.

een gezwel in den bilnaad, dat de overblijfselen van eene andere vrucht bevatte. — DELASONE deelde in den jare 1771 aan de *Académie des Sciences*, te *Parijs*, het volgende geval mede, dat door een Heelmeester te *Carpentras*, GUYON genaamd, is waargenomen. Eene doodgeborene vrucht, die echter voldragen was, had, in het onderste gedeelte der lendenstreek, een gezwel, dat grooter was dan het hoofd van een wel gevormd kind: men opende het, en vond in hetzelve een hoofd, de beenderen van een bekken, een dijebeen, en verschillende wanvormige beenderen, die door hunne ontwikkeling naar eene vrucht van vier maanden schenen te gelijken (1).

Indien deze waarneming, even als de vorigen, in zekere opzigten, niet met genoegzame naauwkeurigheid is beschreven, zij levert daarom niet minder kennelijk een ander voorbeeld van dezelfde soort van monsterachtigheid op; en hoezeer het geslacht van de insluitende vrucht niet wordt vermeld, zoo toont de ligging van den zak der huid in de lendenstreek aan, dat hij onderscheiden was van de uitwendige teeldeelen. Dan zelfs, als de massa, in den bilnaad bevat, diep in de bekkenholte schijnt te dringen, heeft zij doorgaans geene gemeenschap met de teeldeelen; en de waarneming van FATTORI, die ik boven heb medegedeeld (2),

(1) *Hist. de l'Acad. des Scienc.*, ann. 1771, pag. 38.

(2) Zie hieromtrent nader het eerste gedeelte der 7de Waarneming, bl. 20.

levert daarvan een opmerkelijk voorbeeld op. Ik zal hier dat gedeelte dezer waarneming, 't welk tot de Huidsinsluiting behoort, hoofdzakelijk vermelden.

13de *Waarneming*. — De zak, in den bilnaad gevormd door een verlengsel van de huid van het onderste gedeelte van den tronk, bedekte eene vliesachtige beurs, wier wanden zich, in het bekken, met die van de beurs in de buikholte als verlengden. Dit gezwel had de openingen der schamelheid en van den aars ter zijde en voorwaarts gedreven, even als bij het voorwerp der 11de Waarneming, en deszelfs huidbekleedsel was geheel onafhankelijk van de plooijen, die later de uitwendige teeldeelen der vrouw helpen zamenstellen. Wat de bewerktuigde overblijfselen, in den zak besloten, betreft, zij bestonden uit eene klootvormige massa, met huid bedekt, die aan den eenen kant overging in eene wanstaltige hand, en in twee voeten, elk van vijf teenen voorzien, waarvan er één geleed was met een been, dat uit een met huid overtrokken scheenbeen bestond. — De insluitende vrucht behoorde tot het vrouwelijke geslacht (1).

Ik heb reeds doen opmerken, dat men in het voorwerp dezer waarneming op zich zelve een voorbeeld van de *beide* Verscheidenheden der

(1) Zie ter nadere beschrijving het eerste gedeelte der 7de Waarneming.

Monsterachtige Insluiting aantrof, dewijl ook de buikholte, onafhankelijk van dezen zak in den bilnaad, een vruchtgezwel bevatte. FATTORI heeft zich, even als de Schrijvers, wier waarnemingen ik zoo even heb medegedeeld, inzonderheid beijverd, om de overblijfselen van werktuigen, in de vrucht bevat, te beschrijven, doch zonder melding te maken van de vaten, door welken deze overblijfselen met de laatste in gemeenschap stonden: dit onderzoek is intusschen niet zonder gewigt, en kan eenig licht verspreiden over de wijze, waarop deze monsterachtigheid gevormd wordt, gelijk men in de volgende waarneming zien zal. De Heer CAPURON, aan wiens verpligtende welwillendheid ik de kennis van het zamenstel der vrucht, die ik nu ga beschrijven, te danken heb, heeft mij zelve de bijzonderheden van de verlossing verhaald.

14de *Waarneming. — Overblijfselen van een bewerktuigd ligchaam, bevat in een zak van de huid des bilnaads, bij eene dood-geborene vrucht van het vrouwelijke geslacht.* — Mme. H., oud 22 jaren, van een slijmachtig gestel, werd voor de eerste maal zwanger in de maand Mei 1825. Omtrent de zesde maand der zwangerheid begon zich eene doorzijpeling en ophooping van vocht in de beenen te vertoonen, die zoodanig vermeerderde, dat de buiging der ledematen bijna onmogelijk werd. De groote lippen, die zeer ge-

zwollen waren, belemmerden de uitvloeijing der pis, en de wanden des onderbuiks, die een bovenmatigen omvang had, deelden ook weldra in de doorzijpeling. — In weêrwil van deze waterzucht, was de eetlust goed, en de lijderes at veel. — De gemelde toestand was bijzonder belemmerend; en dit vermeerderde tot op het einde van de negende maand, toen de barensweeën eindelijk het ophouden van de lastige toevallen, die zij leed, deden hopen: deze weeën duurden onophoudelijk den ganschen nacht door, doch bleven zonder eenig gevolg, en ten vier ure des morgens werd er aan den hals van de baarmoeder nog geene de minste verwijding waargenomen. Intusschen was de lijderes uitermate verzwakt, haar gelaat was bleek, de ademhaling, die allermoeijelijkst was, deed ieder oogenblik eene doodelijke bezwijming vreezen.

In dezen staat plaatste men de lijderes met het middendeel des ligchaams in een bad; de verwijding van den hals der baarmoeder scheen toegenomen; een zak met vocht deed zich voor, werd doorstoken en ontlastte bijna een pond water. Ondertusschen vorderde de arbeid niet, en de krachten namen zigtbaar af. Toen werd de Heer CAPURON geroepen, die een nieuwen veerkrachtigen zak ontdekte, welken de Vroedvrouw insgelijks onmiddellijk na de scheuring van den eerste had bespeurd. Het overige van den dag ging voorbij, zonder eenige weeën of verandering in

de gesteldheid van de baarmoeder: de lijderes was zelfs gedurende een gedeelte van den avond zeer kalm. Ten één ure des morgens verheffen de pijnen zich plotselings met de uiterste hevigheid; zij volgen elkander met kortere tusschenpoozingen op; de verwijding van den hals der baarmoeder wordt gedurig grooter; een nieuwe waterzak dringt door de opening daarvan; deze wordt doorboord, en de aanmerkelijke hoeveelheid van vocht, dat zich in den beginne al stroomend ontlastte, bleef gedurende eenige minuten in een zoo grooten overvloed voortvloeijen, dat men dit, in zijn geheel genomen, op acht of tien pinten mag begrooten. Het kind, dat zich regelmatig voordeed, drong weldra uit de baarmoeder, doch op de hoogte van de heupen scheen het door een zeer sterk weêrstandbiedend beletsel terug gehouden te worden. Toen men de vingers had ingebragt, om het deel, dat zich op de hoogte des heiligbeens bevond, vrij te maken, ontdekte men een groot gezwel, dat met het kind was vereenigd, en dat voor een oogenblik de zamengroeijing van tweelingen deed vermoeden. Maar een naauwkeuriger onderzoek deed ontdekken, dat de tegenstand geheel en al afhing van een gezwel, ***dat grooter was dan het hoofd van eene voldragene vrucht en van gewonen omvang***, en met het achterste en onderste gedeelte van den tronk verbonden was: daar de wanden van dit gezwel, hoezeer bijzonder uitgezet, zacht en week wa-

ren, werden zij met den nagel verscheurd, 't welk dadelijk den uitvloed van eene vrij groote hoeveelheid vochts ten gevolge had. Hierdoor nam de omvang van het gezwel af, zoodat de vrucht gemakkelijk verder uit het ligchaam der moeder werd gehaald: zij was onder den langdurigen arbeid overleden. De moederkoek was groot en bleek van kleur. Gepaste zorgen en een gepaste leefregel gaven de moeder weldra hare gezondheid weder.

Het kind was van het vrouwelijke geslacht, van eene middelmatige grootte, en in alle zijne deelen volkomen tot eene voldragene vrucht ontwikkeld: de gedaante der ledematen en van den romp was overigens zeer regelmatig, maar aan het onderste gedeelte van den tronk bevond zich een gezwel, dat geheel door een verlengsel van de omringende huid was bedekt, en in zijne loodregte doorsnede vier, en in de dwarse bijna drie en een halven duim bedroeg. Het had eene onregelmatige eivormige gedaante, was vastgegroeid met zijn kleinste uiteinde, dat het gansche achterdeel des bekkens en der billen innam, en strekte zich dwars van de uitpuiling des grooten draaijers der eene tot die der andere zijde, en aan zijne voorzijde tot den aars uit. Deze huidzak, die aldus werd gevormd door een verlengsel der huid van de streek des staartbeens en des aars, van die der lenden en der billen, werd allengskens breeder en dunner, naar mate hij het onderste gedeelte van het gezwel

meer naderde. Aldaar had hij eene paarse kleur, en eene ongelijke scheur van eenige duimen lengte, waardoor het vocht, dat hij vóór zijne doorboring bevatte, was uitgevloeid. De anatomische eigenschappen van dezen zak, en zijn duidelijke aaneenhang met de huid, lieten omtrent zijne natuur geen twijfel meer overig: hij was zamengevallen, en de holte, die hij bij de verwijding van zijne wanden omschreef, toonde dat de omvang van het gezwel, toen het kind zich in de baarmoeder bevond, veel aanmerkelijker moest zijn, dan die van het gewone hoofd eener vrucht. De inwendige oppervlakte van dezen huidzak was bekleed met een glad, gepolijst vlies, dat door zijn weefsel en zijne doorschijnendheid zeer gelijkvormig was aan de weivliezen, en geene celwijze plooijen had, ten zij in het bovenste of bilnaadsgedeelte van den zak. Het was verbonden met de huid, die het door een digt en zamengedrongen celleweefsel versterkte. Doch ter linkerzijde, in de streek van den grooten draaijer, bevond zich, tusschen de beide vliezen, eene afzonderlijke beurs van celleweefsel, die groot genoeg was om den top des kleinen vingers te omvangen, en eene weiachtige vloeistof bevatte. Op alle plaatsen, waar dit huidverlengsel niet met den tronk zamenhing, vond men een zeer weêrstandbiedend verlengsel over hetzelve, dat onder het mes kraakte, en gelijkvormig was aan datgene, 't welk men gewoonlijk onder de

huid van den voetzool vindt. Op de hoogte van het staartbeen, dat niet langer was dan gewoonlijk, verbond dit weefsel zich tot een vrij dikken bundel, in welks midden vele aanmerkelijke vaten naar beneden liepen, en die aldus de steel werd van eene zeer onregelmatige massa van ongelijkvormige bulten, van eene bruin-roode kleur, uit zachte en beenachtige deelen bestaande, en vrij in het midden van den zoo even beschreven huidzak hangende. Eenige roodkleurige verlengsels van celleweefsel strekten zich naar de zijde van den steel uit, tot de deelen, in de nabijheid van den zak gelegen.

Vóór dat wij van deze bewerktuigde massa spreken, zal ik de vereenigingen, die zij met de vrucht had aangegaan, geheel opgeven. Het bestaan van talrijke of aanmerkelijke vaten was het noodwendige gevolg van de ontwikkeling van dit onregelmatige voortbrengsel; ook vestigde ik mijne aandacht het eerst op het vaatgestel van de vrucht. De opspuiting en ontleding van het onderbuiks-gedeelte der groote slagader deden mij de volgende gesteldheid waarnemen: een weinig boven de verdeeling dezer slagader in de twee darmbeens-slagaderen, of liever navel-slagaderen, gaf dit vat, in zijne achterzijde, oorsprong aan eene middenste heiligbeens-slagader, wier omvang met dien van de darmbeens-slagaderen gelijk was, zoodat de groote slagader zich in drie groote takken verdeelde, dat is, eene *trifurcatie* maakte.

Deze groote tak, die het vervolg scheen van de nederdalende groote slagader, liep, even als in den regelmatigen toestand, vóór het heiligbeen en achter den regten darm, in het bekken, gaf in zijnen loop eenige zijdelingsche takjes af, en, aan het staartbeen gekomen, verdeelde zij zich in twee groote takken, die terstond eenige takken zonden naar het onderste gedeelte van den genoemden darm en de blaas, zich daarna benedenwaarts in de rigting van hun gemeenen stam verlengden, en eindelijk verdeelden in verschillende bijkomstige takjes, die insgelijks naar beneden liepen, en door den steel van vezelachtig celleweefsel, waarvan boven gesproken is, omgeven, aldus tusschen het staartbeen en den aars uit het bekken traden: deze takken verspreidden zich door de verschillende deelen, die de been- en vleeschachtige massa vormden, welke ik nu beschrijven zal.

Ik heb vruchteloos gezocht naar eenige zenuwgemeenschap tusschen de vrucht en het gezwel: de ruggegraat naar de lengte openende, bevond ik, dat het ruggemerg op de hoogte van den vijfden lendenwervel een einde nam: ik heb wel eenige takjes van lendenzenuwen gezien, die tot voorbij de goot van het heiligbeen liepen, en zich in het celleweefsel, dat het staartbeen omgaf, verloren; doch het was mij onmogelijk die te volgen in den vezelachtigen bundel, die de takken van de heiligbeens-slagader bevatte. De beide tusschenribbige zenuwen (*nerfs trisplanch-*

niques) schenen mij toe benedenwaarts, even als in den gewonen toestand, haar einde te nemen.

Deze massa, wier omvang aan de vuist van een volwassen mensch gelijk was, was met het bovenste gedeelte van den huidzak, die haar bevatte, alleenlijk door zwakke verlengsels van het vezelachtige celleweefsel van de stuitbeens- en aarsstreek, en door de zoo even beschrevene vaten, verbonden. Zij was dus geheel uitwendig, buiten de vrucht geplaatst, dewijl het bovenste gedeelte van de holte, die haar besloot, van den bodem (*bas-fond*) des bekkens afgescheiden was door de deelen, die de streek van het stuitbeen en den aars vormden, en door de laag van het bovengemelde vezelachtig celleweefsel. In 't algemeen had zij eene te onregelmatige gedaante, om met een der bekende voorwerpen vergeleken te worden: het grootste gedeelte harer oppervlakte was bedekt met een vlies van digt en witkleurig celleweefsel, dat, gelijkvormig aan de weivliezen, glad en effen was als deze, en op verschillende plaatsen platte plooijen maakte, die de verschillende gedeelten van het gezwel vereenigden. Het middelpunt van deze massa was hard, ongelijk, uit onregelmatige beenstukken gevormd, van welken sommigen een digt, dik en zamengepakt weefsel hadden, doch anderen uit een dun, broos en celvormig weefsel bestonden, 't welk, even als dat van het zeefbeen, met holten als doorgraven was. In sommigen bevatteden de beencellen in hun midden

een kraakbeen, dat rood van kleur was en een beginsel van beenwording had. Deze verschillende beenderen, onderling vereenigd door bandaardige bundels, die hen ligte bewegingen op elkander toestonden, vormden een vezel- en beenachtig ligchaam, van twee duim lengte en één duim dikte, naar zijne lengte-as boogsgewijze gebogen en door een ondiep kanaal doorgraven, dat met een vezelachtig weivlies was bekleed: men zou dit kanaal met het wervelkanaal hebben kunnen vergelijken, indien de beenderen, waaruit het bestond, eenige verwijderde gelijkenis met wervelen gehad hadden. — Hetzelve was ledig. — De holle zijde van dit vezel- en beenachtig ligchaam, die bedekt was met een vlies, dat al de eigenschappen der huid had, vormde een gedeelte der wanden van eene opening, die de massa, welke ik beschrijf, geheel doorboorde, en van rondsom met eene wezenlijke huid bekleed was. Dit huidaardige vlies was met vele blonde, naar zijde gelijkende, korte haren bezet, volkomen overeenkomstig met die, welke men op de bovenste oppervlakte des ligchaams bij de vrucht waarneemt. Uit het middendeel daarvan verhief zich een vrij en vlottend verlengsel van zes lijnen lengte, van gedaante zeer gelijk aan de tong van eene voldragene vrucht, en gevormd door de zamengroeijing van twee huidplaten, die ruggelings met een zeer los celleweefsel verbonden waren. Men vond, op een duim afstands van het eerste, een tweede

verlengsel, dat genoegzaam eene gelijke gedaante had, doch van een steel voorzien was.

De andere zijde van deze bewerktuigde massa, tegen die, waaraan de beide genoemde verlengsels gehecht waren, overgesteld, was bedekt met een vlies, dat naar een slijmvlies geleek, en hing voor een groot gedeelte zamen met eene zamenhooping van kleinere massa's, uit kwabben bestaande en onderling verbonden door een celachtig vlies, dat een algemeen bekleedsel aan het gezwel gaf: deze zamengehoopte massa's geleken vrij wel naar de uitwendige vlakte van den dikken darm. Onder deze kwabvormige massa's waren er sommigen, die eenige met geelbruin vocht opgevulde beurzen inhielden; de overigen waren van een weefsel, dat door zijne bruinroode kleur en zijne vastheid volkomen overeenkomstig was met dat van den moederkoek. Eenigen bevatteden beenstukken en onregelmatige kraakbeenderen, waarvan sommigen door hunne gedaante naar de stukken van de beenderen van den bodem des bekkeneels geleken. Één daarvan had volkomen de gedaante van een vingerkootje, welks gewrichtskatrol nog kraakbeenig was. In geen gedeelte van deze bewerktuigde massa vond ik vetweefsel, en hoe oplettend ik haar mogt ontleden, ik heb er geen spoor van spier- of zenuwweefsel in kunnen ontdekken.

In weêrwil van de onregelmatigheid van deze bewerktuigde massa, schijnt het mij toe, dat men

haar niet gevoegelijk voor iets anders, dan de zamenhooping van de overblijfselen van een onregelmatig voortbrengsel der bevruchting, kan houden. De eenige voortbrengselen, waarmede men haar zou kunnen vergelijken, zijn die, welke haren en tanden bevatten; doch de laatste zijn altijd verbonden met een spekachtig weefsel, met vetweefsel; en wij hebben gezien, dat er in het gezwel, dat ik zoo even heb beschreven, niets dergelijks bestond. Daarenboven werd er onder de beenstukken, die ik alle afzonderlijk heb onderzocht, geen enkel beginsel van tanden gevonden, terwijl velen daarvan eenige overeenkomst bezaten met de beenderen van eene vrucht; en indien de korte en zijde-vormige haren, op een gedeelte dezer massa gevonden, haar eenige gelijkheid met de toevallige vorming van haarachtig weefsel zouden geven, zoo is dit geheel anders met de huid, die deze haren bedekte; want dit soort van weefsel schijnt inzonderheid tot de overblijfselen van een voortbrengsel der bevruchting te behooren. Ik zal hier mijn gevoelen met dat van BÉCLARD ondersteunen, welke, sprekende over de huid, die men somtijds vindt in de beursgezwellen der eijerstokken, zegt, dat dit waarschijnelijk onvolkomen ontwikkelde vruchten zijn, die door teling verwekt, en in den staat van vrucht door het voorwerp, dat haar bevat, zijn omgeven (1).

---

(1) *Anatomie générale*, pag. 293, prem. édition.

Maar het wordt ten volle en op eene ontegenzeggelijke wijze bewezen, dat deze bewerktuigde massa het voortbrengsel niet was van eene toevallige vorming, van den aard van diegenen, waarvan wij zoo even spraken, door de verbindingen dezer massa met de vrucht door middel van vaten; de drieledige verdeeling van den tronk der groote slagader in de buikholte, die duidelijk op de eerste tijden der vorming van de kiem terugwees, toonde inderdaad, dat de wasdom der vrucht te gelijk met de beide uiteinden van den slagadertronk had moeten plaats hebben, doch op eene regelmatige wijze aan de eene, en op eene onregelmatige aan de andere zijde, zoodat men hier hetzelfde bespeurde als in de gevallen van *duplicitas monstrosa* door gedeeltelijke zamengroeijing of ineensmelting, waar de hoofd- of middeltronk van het vaatgestel aan de beide voorwerpen gemeen is. Tot staving van mijn gevoelen zal ik, ten aanzien van de natuur der massa, in den zak des bilnaads bevat, nog doen opmerken, dat zij, even als de andere bewerktuigde overblijfselen, boven beschreven, omgeven was door eene groote hoeveelheid vochts, en dat de vrucht, waarmede zij verbonden was, anderszins wel gevormd, niet met eene tweeling was gepaard, even min als bij al de andere waarnemingen van Monsterachtige Insluiting. Eene derde opmerking zal ik ten opzigte van deze vrucht nog laten volgen: dat is, dat het staartbeen, in weêr-

wil van de aanmerkelijke ontwikkeling van de middenste heiligbeens-slagader, die in zeker opzigt het vervolg van den tronk der groote slagader vormde, geene zoo groote lengte bezat, als aan de ontwikkeling van dezen slagadertak beantwoordde, en het ruggemerg in het wervelkanaal niet lager daalde dan gewoonlijk. Deze bijzonderheid ontneemt allen grond aan het gevoelen van SERRES, dat ik reeds had bestreden (1); te weten: dat het staartverlengsel der dieren afhangt van den omvang van de middenste heiligbeens-slagader, van welke tevens het verlengsel en de omvang van het ruggemerg in het kanaal des staartbeens afhankelijk zijn. In de volgende waarneming, die mij is medegedeeld door Dr. MARTIN, Voorzitter van de *Société de médecine* te *Lyon*, had het gezwel in den bilnaad de grootste overeenkomst met hetgene ik zoo even heb beschreven. Wij deelen het geval hier mede, gelijk wij het van dien verdienstelijken Geneesheer ontvangen hebben.

15de *Waarneming. — Onregelmatig gezwel, ingeplant op de billen en den bilnaad van een pasgeboren kind van het mannelijke geslacht. —* « Eene vrouw van *Lyon*, die reeds eenige welgemaakte kinderen gebaard had, beviel in de maand Mei des jaars 1800 van een jongetje, dat in den

(1) *Arch. gén. de Méd.*, Tom. VII, p. 277, ann. 1825.

bilnaad een vastzittend gezwel had, welks grootte meer dan den dubbelden omvang van het hoofd des kinds bedroeg. Dit gezwel was ongelijk, zacht, en op verschillende plaatsen van hetzelve nam men vochtgolving waar; op andere plaatsen was het van eene als beenachtige hardheid; het had eene zeer breede basis, die de ruimte tusschen den balzak en den aars bedekte, zich ter wederzijde tot de billen uitstrekte, en den regten darm omgaf, die zich aan zijn bovenste gedeelte opende. Toen dit kind in het Hospitaal *la Charité* was gebragt, vernam ik van den Vroedmeester, dat dit groote gezwel de verlossing langdurig en moeijelijk had gemaakt, zonder die evenwel zoodanig te belemmeren, dat men instrumenten tot dezelve had moeten te baat nemen.

« Gedurende de vijf dagen, dat dit kind in 't leven was, scheen er eene ontbinding in het gezwel plaats te grijpen. Het werd bij opvolging rood en zwart, en daarna werd zijne oppervlakte hier en daar aan afschilfering onderhevig, waardoor het aanmerkelijk van omvang verminderde. Deze verschillende veranderingen deden mij gelooven, dat het eene rottige ontbinding had ondergaan, en dat ik het niet in wijngeest zoude kunnen bewaren, gelijk mijn voornemen was. Intusschen bevond ik, na het geopend te hebben, dat alleen de huid was ontaard, en dat er noch ettering, noch versterving bestond in de weefsels, die het vormden. Ik ontleedde hetzelve in tegen-

woordigheid van verschillende personen, en wij waren verwonderd van in zijn binnenste een zamenstel te vinden van bijna al de bewerktuigde weefsels des menschelijken ligchaams, die op sommige plaatsen onder-een-gemengd, doch op andere zeer duidelijk onderscheiden waren. In het middelpunt vonden wij beenderen van eene zeer onregelmatige gedaante, achterwaarts eene als klierachtige massa, sterk naar het alvleesch gelijkende, voorwaarts en benedenwaarts eene zelfstandigheid van eene donkerroode kleur, vrij gelijkvormig aan die der lever, en op verschillende plaatsen een vetaardig weefsel; elders zekere omgewondene klieren, die zeer duidelijk van een gescheiden waren, hier en daar spierachtige strooken, en mazen van een vliesachtig celleweefsel; eindelijk talrijke vaten, die zich verdeelden en verspreidden in deze verschillende soorten van weefsels, waarin wij ook eenige beurzen vonden in de gedaante van *hydatides*, bevattende eene eiwitaardige vloeistof, die zeer naar het eiwit geleek.

« Wij vermeenden dit onregelmatige gezwel te mogen beschouwen als het voortbrengsel van eene ontijdige bevruchting, dewijl wij in zijn zamenstel zeer vele bewerktuigde weefsels van het menschelijk ligchaam waarnamen, en wij waren allen daaromtrent eenstemmig, dat, indien deze miskraam niet had plaats gehad, daaruit die soort van monsterachtigheid zoude zijn ontstaan, welke men bij de schrijvers vindt waargenomen, dat is, de vereeniging van twee kinderen door de billen."

Men ziet duidelijk, dat de bewerktuigde massa, in dit geval, bekleed was met een verlengsel van de huid, dewijl de Heer MARTIN, bij het onderzoek naar de verandering, die het gezwel gedurende het leven des kinds had ondergaan, bevond dat alleen de huid aangedaan was, en dat er in de deelen die zij bedekte, noch ettering, noch koudvuur bestond. Ik zal ook doen opmerken, dat de huidzak achter den balzak lag, zoodat het bewerktuigde voortbrengsel in geen verband stond met het bekleedsel van den bal, gelijk plaats had in de gevallen, die in de 8ste, 9de en 10de Waarneming worden verhaald. In het volgende voorbeeld zal men den zak van het gezwel evenzeer van den balzak afgescheiden vinden.

16de *Waarneming. — Overblijfsels eener vrucht, bevat in een zak van de huid des bilnaads, bij eene mannelijke vrucht* (1). — « Eene jonge vrouw beviel op eene regelmatige wijze van eene mannelijke vrucht van 6 of 7 maanden, hebbende ter plaatse van den aars een grooten huidzak, waarin men een weefsel vond, dat van gelijken aard was als dat van den moederkoek: dit weefsel hing, door middel van draden, zamen met de navelvaten, die gesloten waren, en met eene vrucht, die in de 4de of 5de maand der dragt scheen gestor-

(1) Waarneming van Dr. WEDEMEYER, *Bulletin des Sciences méd.*, Section *du Bullet. univers.* de M. DE FÉRUSSAC, Septembre, 1827.

ven te zijn, en die reeds tot een hoogen graad van rotting was gekomen, zoodat men er niets van herkende dan het hoofd, met een aangezigt, waarvan al de openingen niet doorboord, en met hersenen, die door geen bekkeneel bedekt waren; benevens het heiligbeen en eenige wervelen: de huidzak, die deze rottende massa bevatte, had noch gemeenschap met het wervelkanaal, noch met de buikholte van de eerste vrucht; de regte darm van deze eindigde in eenen blinden zak, en de aars bestond niet; de ballen bevonden zich nog boven den liesring."

Algemeene Kenmerken van de Monsterachtigheid door Huidsinsluiting.

Ik heb boven eene algemeene beschrijving van de buiksinsluiting gegeven, ten einde de algemeene eigenschappen dezer monsterachtigheid, kenbaar uit de onderscheidene voorbeelden die ik van dezelve had opgegeven, duidelijk voor oogen te stellen: ik zal hier, op dezelfde wijze, de huidsinsluiting volgen, terwijl ik tevens de afwijkingen en overeenkomsten, die er tusschen deze twee verscheidenheden van de monsterachtige insluiting bestaan, zal aanwijzen.

1°. De insluitende vrucht is doorgaans wel gevormd, even als bij de buiksinsluiting, want, met

uitzondering van de voorwerpen, door FATTORI (*Waarn.* 7.) en door WEDEMEYER (*Waarn.* 16.) beschreven, waren de werktuigen derzelve steeds op eene regelmatige wijze ontwikkeld. Ook deze monsterachtigheid heeft men nog niet gevonden bij eene dragt van tweelingen; eene aanmerking, die ik reeds ten aanzien van de buiksinsluiting heb gemaakt.

2°. De monsterachtigheid door huidsinsluiting schijnt zich zonder voorkeur bij mannelijke en vrouwelijke vruchten op te doen; evenwel zoude men, in gevolge van de voorgaande voorbeelden, kunnen vermoeden, dat zij meer gewoon is bij de eersten dan bij de laatsten, en dat dit verschil afhangt van het bijzondere zamenstel des ligchaams bij het mannelijke geslacht.

3°. Wij hebben gezien, dat bij de buiksinsluiting de buikholte altijd de bewerktuigde overblijfsels bevat; bij de huidsinsluiting nu staat vooreerst ook de huidzak, die hen bevat, altijd in gemeenschap met de wanden dier holte, en tot hiertoe heeft men geen geval van dezen aard in de wanden der borst- of hersenholte gevonden: ten tweede, neemt de huidzak, die door een verlengsel van de huid der vrucht gevormd wordt, altijd de streek des bilnaads in; doch bij de mannelijke vruchten wordt zij somtijds gevormd door den balzak zelve, waarin de bewerktuigde overblijfselen schijnen medegevoerd te zijn door een der ballen, zoodat deze insluiting door den balzak,

om zoo te spreken, op eene buiksinsluiting is gevolgd.

4°. De holte van den huidzak, die de overblijfselen van de vrucht omgeeft, is altijd geheel afgescheiden, en zonder eenige gemeenschap met de buikholte; zij bevat gewoonlijk eene heldere vloeistof, waarin de vrucht is gedompeld, en wier hoeveelheid somtijds zoo overvloedig is, dat de omvang van het gezwel in den bilnaad de baring belet. (*Waarn.* 14, 15.) Bij de buiksinsluiting bevat het vruchtgezwel eene dergelijke vloeistof. De wanden van het gezwel zijn uitwendig gesloten door de huid van de insluitende vrucht, en inwendig bedekt en als verdubbeld door een glad, doorschijnend vlies, dat veel overeenkomst heeft met de weivliezen.

5. Het maaksel van de bewerktuigde overblijfsels, in den zak des bilnaads bevat, is doorgaans meer onvolkomen en meer onregelmatig, dan dat van de vruchten, die wij bij de buiksinsluiting hebben beschreven, en ik zoude te dezen aanzien slechts kunnen herhalen, wat ik bij gelegenheid der laatste gezegd heb. Ik zal alleen doen opmerken, dat de vaten, die de ingeslotene vrucht met de insluitende verbinden, niet altijd ontstaan, gelijk bij de buiksinsluiting, door eene toevallige ontwikkeling van vaten in het deel, waar de zamengroeijing zich het eerst vestigt: de werktuigen des bloedsomloops behooren tot beide de voorwerpen, en bewijzen, dat hunne ontwikkeling, hoezeer

vele verscheidenheid opleverende, intusschen genoegzaam van hetzelfde tijdstip en gelijktijdig moet geweest zijn.

Wording van de Monsterachtigheid door Huidsinsluiting.

De verklaring, die ik van de wijze van vorming der Monsterachtigheid door Buiksinsluiting heb gegeven, kan in zeker opzigt worden toegepast op de gevallen van Huidsinsluiting, waarbij de bewerktuigde overblijfsels in den balzak bevat zijn. Immers, men weet dat het eitje, in de buikholte van de vrucht waarmede het verbonden is, doordringende, regtstreeks door den dikken darm tegen den achterwand dezer holte wordt gevoerd. Tot het midden der derde maand nu, beslaan de ballen, wier omvang alsdan met betrekking tot dien van de gansche vrucht zeer aanmerkelijk is, nog de gansche uitgebreidheid van gemelden achterwand, terwijl zij, ter wederzijde van de ruggegraat, de ruimte tusschen de nieren en de blaas vervullen, en door eene vrij breede plooi vereenigd zijn met het buikvlies. Men ziet, in gevolge van deze gesteldheid der deelen, ligtelijk in, dat het eitje, gevoerd zijnde in de streek die door de ballen is ingenomen, met een van dezen kan zamengroeijen, de trapswijze verplaatsing dezer

werktuigen volgen, met hen door den liesring dringen, en in den balzak afdalen. Dit gevoelen is des te waarschijnelijker, daar men in de gevallen, bij welken men de juiste zitplaats van het vruchtgezwel konde onderzoeken, gezien heeft, dat de bewerktuigde overblijfselen, bij de insluiting in den balzak, midden in den bal waren ontwikkeld (*Waarn.* 9.); en in het geval, dat door PROCHASKA was waargenomen, nam het gezwel oorspronkelijk de liesstreek in, en daalde eerst later ook in den balzak af. (*Waarn.* 8.)

De verklaring die ik hier voorstel, schijnt mij toe wel gegrond te zijn; doch zij is alleen toepasselijk op die soort van huidsinsluiting, die *in den balzak* plaats heeft, en geenszins op de andere gevallen van huidsinsluiting, waarbij de bewerktuigde overblijfselen volstrekt in geene gemeenschap staan met de teelwerktuigen van de insluitende vrucht: zij verklaart ook niet, waarom de zak der huid altijd de bilnaadstreek inneemt, en ik vind in de leer van de wording der vrucht (*Embryogénie*) niets, dat de oorzaak van deze zonderlinge gesteldheid kan aanduiden. Zonder twijfel zullen nieuwe gevallen eenig licht over dit verschijnsel kunnen verspreiden; maar tot dien tijd toe moet men zich bij de bloote beschrijving daarvan bepalen, zonder de veronderstellingen, tot het geven van eene meer of min aannemelijke verklaring van hetzelve uitgedacht, bij voorraad te vermenigvuldigen.

BERIGT.

De misvorming, welke het hoofdonderwerp van dit Stukje uitmaakt, treft evenzeer door hare zeldzaamheid, als door haren aard, onze verbeelding levendig. — In vroegeren tijd weinig opgemerkt, werd de aandacht daarop eerst meer bepaaldelijk gevestigd, door de waarneming van een monster, dat door DUPUYTREN *ontleed en omstandig beschreven is.* (*Zie bl.* 13 *der Vert.*) *De mededeeling van dit geval in verschillende tijdschriften wekte sedert de weetgierigheid en zucht tot onderzoek bij vele Natuurkundigen op, gelijk er ook na dien tijd meerdere waarnemingen van gelijken aard zijn verzameld, en beroemde Geleerden zich op de verklaring van het verschijnsel hebben toegelegd. — Reeds voor eenige jaren bekend met de* (*in* 1818 *verschenen*) *verdienstelijke* Dissertatio inaugural. » de foetu intra foetum'' *van mijn vriend, Dr.* CAPADOSE, *gewierd mij voor eenigen tijd door Zijn Ed. ook het Fransche Vertoog van Dr.* OLLIVIER *over hetzelfde onderwerp* (9 *jaren later uitgegeven*), *'t welk ik met gretigheid las. — Daar ik nu in verre de meeste werken, waarin ik nadere inlichting omtrent deze misvorming zocht, en zelfs in Stukken, meer opzettelijk over de wanschepsels handelende, dezelve niet eens had vermeld gevonden* (1), *scheen het mij niet ondienstig, om het evengemelde Vertoog, door de uitgave eener Nederduitsche vertaling daarvan, bij ons meer algemeen bekend te doen worden; te meer, daar wij in onze taal niets bezitten, dat over het bedoelde onderwerp handelt.*

---

(1) *Men zondere hiervan uit de* Dissert. med. inaug. » de nisu formativo ejusque erroribus,'' *van den Hoogl.* SURINGAR, *waarin ettelijke bladzijden aan de beschouwing der Monsterachtigheid door Insluiting zijn toegewijd, die wij bijzonder ter lezing en vergelijking met onzen tekst aanbevelen moeten. Dit belangrijke Stuk, later verschenen dan dat van Dr.* C., *schijnt aan onzen Schrijver geheel onbekend te zijn geweest.*

Dr. OLLIVIER, *hoe verdienstelijk hij zich ook door dit Vertoog gemaakt hebbe, heeft echter veel van anderen overgenomen, en vooral gebruik gemaakt van de vroeger verschenen* Dissertatie *van Dr.* C., *ofschoon hij dit juist niet overal ruimschoots erkent, maar zich zelve ook datgene, wat hij meerendeels van anderen ontleend heeft, alleen tracht toe te eigenen. Daar nu Dr.* C. *ons onderwerp op eene meer algemeene wijze behandelt, en zijn Stuk inderdaad zeer belangrijk, doch als bijzonder eigendom niet algemeen verkrijgbaar is, zoo kwam het mij mede niet ongepast voor, om den inhoud daarvan, voor zoo verre die niet in het Vertoog van Dr.* OLLIVIER *wordt wedergevonden, bij wijze van uittreksel en als inleiding vóór de vertaling van het laatste mede te deelen, en tevens eenige aanmerkingen, onder en achter den tekst, daarbij te voegen, zoo tot opheldering van sommige punten, in de Voorrede en de Vertaling voorkomende, als tot vergelijking der Stukken van de beide Schrijvers en ter bepaalde aanwijzing van het aandeel, dat aan Dr.* C. *(en de Schrijvers, die hij aanvoert) van den arbeid van Dr.* OLLIVIER *toekomt. Ik meende ook de waarnemingen en de plaatsen, waarop bij deze vergelijking gewezen wordt, tot gemak van den lezer, overal naauwkeurig te moeten opgeven. — Daar ik door dit een en ander dit Stukje zoo veel mogelijk volledig wenschte te maken, is het allengskens van grooteren omvang geworden, dan ik mij eerst had voorgesteld, 't welk ik hoop, dat men mij, om het gebrekkige der Nederduitsche Literatuur in dit opzigt, gunstiglijk zal ten goede houden. — Men houde overigens in 't oog, dat deze arbeid dikwijls door dringender bezigheden is afgebroken geworden, en dat ik daaraan niet die inspanning heb kunnen wijden, welke onderwerpen van mijn eigenlijke vak van mij zouden vorderen. — Mogten sommige mijner Landgenooten ook dit werkje welwillend ontvangen, daarin eene aangename en nuttige oefening vinden, en er vooral door opgewekt worden, om zich op het onderwerp daarvan toe te leggen en hetzelve meer en meer toe te lichten, dan zoude ik mijne moeite ruim beloond achten.*

Amsterdam, *Sept.* 1830.

A. VAN ERPECUM.

AANMERKINGEN.

Het zij ons nu vergund, nog eenige aanmerkingen mede te deelen, ten einde te doen opmerken, in hoe verre Dr. OLLIVIER, gelijk wij bl. IV onzer Voorrede zeiden, onze kennis aangaande *dit verschijnsel eene schrede verder* heeft doen gaan, dan zijne voorgangers. Wij zullen daarbij echter tevens aantoonen, in hoe verre hij gebruik heeft gemaakt van de meêrgemelde *Dissertatie* van onzen Landgenoot, Dr. CAPADOSE, « *de foetu intra foetum*," zonder dit, gelijk wij reeds elders zeiden, overal regtstreeks aan te wijzen, of, waar zulks gevorderd werd (zie b. v. bl. 31 der vert.), genoegzaam te doen blijken, dat de verklaring van de wording dezer monsterachtigheid, door hem aangenomen, werkelijk reeds in de genoemde *Dissertatie* ontwikkeld was.

Om hierin ordelijk te handelen, zullen wij 1°. de *Waarnemingen*, en 2°. de *Verklaringen* dezer monsterachtigheid, bij beide de Schrijvers voorkomende, met elkander vergelijken, en ter bestemder plaatse kortelijk uit een zetten, wat wij aangaande dit onderwerp eigenlijk aan Dr. OLLIVIER te danken hebben. Deze vergelijking zal daartoe genoegzaam zijn, dewijl de *Dissertatie* van Dr. CAPADOSE de voornaamste

bron uitmaakt, uit welke Dr. OLLIVIER geput heeft.

1°. Dr. CAPADOSE deelt, in het 2de Hoofdstuk zijner *Dissert.*(1) (van bl. 59—79.), de voorbeelden mede van de Monsterachtigheid door Insluiting bij den Mensch, welke tot op het tijdstip van de uitgave derzelve (1818) aan hem bekend waren geworden. — Daarin komen al de gevallen voor (2), die wij in het Vertoog van Dr. OLLIVIER van de 1ste tot en met de 8ste Waarneming opgeteekend vinden, en die grootendeels tot de Buiksinsluiting behooren. Hij rangschikt die blootelijk naar de orde van het jaartal harer waarneming of bekendmaking, beginnende (bl. 60.) met die, welke PAULLINUS, in den jare 1538, in eene oude *Codex* gevonden heeft, en eindigende (bl. 74—76.) met die, welke door HIGHMORE in 1815 is opgeteekend; want de waarneming van LENTIN en die van EDW. PHILIPS (de 1ste en 2de Waarn. bij Dr. OLLIVIER), door hem later (bl. 77 en 78.) opgegeven, en waarmede hij, ofschoon zij van vroegere dagteekening zijn dan die van HIGHMORE, eerst de reeks zijner gevallen sluit, wil hij eigenlijk niet regtstreeks tot de *foetus intra foetum*, maar, naar hij (bl. 76.) zegt, tot de *veelvuldige voorbeelden van blootе ontwikkeling van enkele deelen van andere vruchten in eene vrucht*, gebragt hebben. Dr.

(1) Ten einde niet in herhalingen te vervallen, hebben wij de mededeeling van den inhoud dezer, ook in dit gedeelte zeer belangrijke, *Dissertatie*, in onze Voorrede, bij dat punt afgebroken, waarmede het Vertoog van Dr. OLLIVIER zich eigenlijk bezig houdt. De lezer houde in het oog, dat wij hier den draad derzelve opvatten, waar wij dien boven verlaten hebben.

(2) Uitgezonderd dat van SCHUETZER, hetwelk onze Schrijver kortelijk mededeelt. (Zie onze Vert., bl. 8 van den tekst der 1ste Waarneming.)

OLLIVIER beweert echter (zie bl. 7 onzer vertaling), dat zij geenszins tot de toevallige ontwikkeling van bijzondere deelen in ons ligchaam, maar wezenlijk tot de monsterachtige insluiting behooren, enz.

Indien wij nu de *Waarnemingen*, door de beide Schrijvers medegedeeld, vergelijken, dan vinden wij (gelijk ik reeds in de Noot op bl. v mijner Voorrede heb aangemerkt), dat Dr. OLLIVIER de 3de en 6de der door hem bijgebragte Waarnemingen (oorspronkelijk van PROCHASKA en HIGHMORE) geheel van Dr. C. heeft overgenomen; men zal daarenboven eene bijna letterlijke overeenkomst vinden van de 2de en 8ste Waarnemingen bij Dr. OLLIVIER met de beschrijving daarvan, door Dr. C. gegeven. (Zie bladz. 78 en 73 zijner *Dissertatie*.) De eerste geeft intusschen alleen duidelijk te kennen, dat hij zijne 6de Waarneming geheel van den laatste heeft overgenomen, terwijl hij bij zijne 2de Waarneming volstrekt geene melding van hem maakt, en bij de 3de en 8ste de *Dissert.* van Dr. C. wel ter loops aanhaalt, doch, gelijk ook uit onze vertaling blijkt, slechts zoodanig, dat men daardoor volstrekt niet zoude vermoeden, dat deze gevallen juist uit dezelve zijn overgenomen, 't welk alleen door eene opzettelijke vergelijking duidelijk wordt. Het blijkt ook, dat de waarnemingen van PAULLINUS, van BARTHOLINUS, van CLAUDER, (en twee gevallen, in het *Journal de Paris* van 20 *Messidor* (1) vermeld) welker beschrijving Dr. C. uit de bronnen zelve medegedeelt (zie zijne *Diss.* bl. 60—66.), aan Dr. OLLIVIER, die van de drie eersten slechts even spreekt (bl. 4 en 5

(1) Dr. C. heeft het jaartal van dit dagblad niet opgegeven. Een der hier bedoelde gevallen zou in 1759 te *Dordrecht*, en het andere in 1771 bij *Hall* in *Saxen* zijn voorgekomen.

onzer vert.), alleen uit het stuk van onzen Landgenoot bekend zijn, hoezeer hij, in plaats van den laatste hier als zijne eigenlijke bron op te geven, dadelijk tot de door dezen aangewezene bronnen zelve verwijst. — Deze waarnemingen, hoezeer Dr. OLLIVIER dezelve, wegens hare oudheid en gebrek aan kenmerken van echtheid, niet mededeelt, zijn evenwel belangwekkend genoeg, om ze bij Dr. C., die er dit gedeelte van zijn onderwerp mede opent, na te lezen; ofschoon ook hij die niet volstrekt als van beproefde echtheid wil doen gelden, maar ze slechts bijbrengt, om historische volledigheid aan zijn onderwerp te geven, even gelijk hij voornamelijk ook daarom, zoo als wij in onze Voorrede reeds te kennen gaven, de voorbeelden van insluiting bij de delfstoffen, enz., uit verschillende oude Schrijvers had opgezameld. — Om niet te wijdloopig te zijn, zullen wij deze waarnemingen, hoezeer ook sommigen daarvan inderdaad eenige kenmerken van echtheid mogen bezitten, hier niet overnemen, doch alleen zeggen, dat zij alle voorbeelden bevatten van buiksinsluiting, welke in één geval, door de aanmerkelijke uitzetting van het onderlijf der insluitende vrucht, de baring zeer moeijelijk gemaakt en daartoe bijzondere kunsthulp gevorderd had; dat er drie daarvan bij meisjes, en twee bij mannelijke vruchten voorkwamen; en dat een dezer laatsten bij een Brouwer te *Dordrecht* zou zijn waargenomen, dien men, na hem langen tijd vergeefs als waterzuchtig te hebben behandeld, eindelijk opereerde (in 1759) van een gezwel in den buik, waaruit met veel moeite en pijn een mannelijk kind werd gehaald, dat voldragen scheen, en tusschen het middelrif en de bovenste buiksingewanden geplaatst was geweest. De regte

darm van deze vrucht stond, door middel van eene kleine buis, die bij de uithaling verscheurd was, met de ingewanden des vaders (broeders ?) in gemeenschap, en verkreeg, naar men dacht, langs dien weg zijn voedsel (1).

Wij zagen boven, dat de waarnemingen, door Dr. C. beschreven, niet verder gingen, dan van de 1ste tot en met de 8ste van Dr. OLLIVIER, en voornamelijk tot de Monsterachtigheid door Buiksinsluiting behoorden, en dat deze waarnemingen door hem, zonder soortonderscheiding, grootendeels alleen volgens de tijdorde harer bekendmaking waren opgegeven: de eigenlijke verdeeling dezer monsterachtigheid in *die door buiks-* en in *die door huidsinsluiting* komt derhalve toe aan Dr. OLLIVIER. Doch zonder de naauwkeurigheid van dezen Schrijver, die zich, tot het gronden van de gemelde soortverdeeling, zoo veel mogelijk heeft toegelegd op de volledige kennis van het ontleedkunstig zamenstel (2) der wanschepsels, door hem bijgebragt, eenigzins te willen te kort doen, moeten wij hier evenwel aanmerken, dat hij als van zelve tot deze onder-

(1) Dr. CAPADOSE heeft te vergeefs getracht, om van dit laatste geval eenige nadere opheldering te verkrijgen. Onze Schrijvers maken er volstrekt geene melding van. Zou er in het gemelde *Journal de Paris* ook een misslag begaan zijn in de opgave van de plaats, waar het voorgevallen is?

(2) Enkele waarnemingen zijn inderdaad breedvoeriger door hem, dan door Dr. C. beschreven. (Verg. b. v. de 1ste en 7de Waarn. van Dr. OLLIVIER, met de beschrijving daarvan in de *Dissert.* van Dr. C., bl. 77 en 70.) Dit werd trouwens meer door het doel des eersten, dan door dat des laatsten gevorderd; de eene toch behandelt zijn onderwerp meer *critisch*, de andere meer *historisch*. Doch ik moet hierbij doen opmerken, dat Dr. C. deze waarnemingen niet, gelijk Dr. OLLIVIER, van hare eerste Autheurs zelve (LENTIN en FATTORI) heeft kunnen overnemen.

scheiding gebragt is geworden door latere waarnemingen, die aan Dr. C., tijdens zijn schrijven, grootendeels niet bekend zijn konden, en juist alle tot de huidsinsluiting behooren; want de meesten der laatste (1) waarnemingen, door Dr. OLLIVIER verzameld, hebben eene latere dagteekening, dan het Stuk van Dr. C. — Wij vinden echter ook bij hem twee gevallen van huidsinsluiting opgeteekend, die Dr. OLLIVIER zelve (gelijk wij boven zeiden) in zijne 8ste Waarneming, als zijne eerste voorbeelden van deze verscheidenheid, van hem heeft overgenomen. Ook heeft Dr. C., hoezeer hij deze gevallen niet soortelijk van de overigen onderscheidt, de zetel der ingeslotene vruchten in een huidzak, buiten de buikholte, en het verband van dezen zak met gemelde holte, duidelijk aangewezen (zie bl. 73 zijner *Dissert.*), en derhalve, bij het gemis van genoegzame voorbeelden, om tot eene algemeene soortonderscheiding te geraken, alles gedaan wat van hem te vorderen was. — Intusschen heeft de naauwkeurige nasporing van het ontleedkunstig zamenstel der ingeslotene vruchten, door Dr. OLLIVIER in 't werk gesteld, ons bovendien met de bijzondere hoedanigheden derzelven, zoo in de *buiks-* als in de *huidsinsluiting*, bekend gemaakt, daar zij hem in staat gesteld heeft, om de *algemeene kenmerken van onderscheid*, tusschen deze beide soorten der monsterachtigheid door insluiting bestaande, met juistheid op te maken. (Zie bl. 25—30 en 66—69 der Vert.)

(1) Namelijk de 9de, 10de, 14de en 16de Waarneming; de 15de dagteekent vroeger, doch is Dr. OLLIVIER van eene bijzondere hand geworden; de 13de Waarn., van FATTORI ontleend, is slechts een gedeelte of vervolg van de 7de; zij is ook op bl. 70 der *Dissert.* van Dr. C. te vinden. Alleen de 11de en 12de Waarn. bij Dr. OLLIVIER maken dus hierop eene uitzondering.

Meer bijzonder behoort ook aan Dr. OLLIVIER de opmerking van de zamenkomst van de *buiks-* en *huidsinsluiting* in één voorwerp, waarvan hij één voorbeeld mededeelt in zijne 7de en 13de Waarneming, die eigenlijk slechts één geval behelzen. Dr. C., die dit bl. 70 zijner *Dissert.* bijbrengt, spreekt daar wel van twee vruchtjes, in ééne vrucht besloten, doch doet de zitplaats derzelve niet zoo onderscheidend opmerken. — Ook de nadere onderscheiding der huidsinsluiting in *die door den balzak* (Waarn. 8, 9, 10.) en *in die door den bilnaad* (Waarn. 11, 12, 13, 14, 15, 16. Zie ook bl. 69, 70 onzer Vert.) behoort geheel aan Dr. OLLIVIER, daar er naauwelijks één voorbeeld (1) der laatste verscheidenheid aan Dr. C. bekend konde zijn.

Ten aanzien nu der *huidsinsluiting der eerste soort*, toont Dr. OLLIVIER duidelijk aan, dat zij oorspronkelijk eene *buiksinsluiting* geweest is, en als het midden houdt tusschen de buiksinsluiting en de tweede verscheidenheid der huidsinsluiting. (Bl. 39 der Vert.) Eindelijk heeft Dr. OLLIVIER bepaaldelijk aangewezen, dat *bij de tweede verscheidenheid der huidsinsluiting* het vaatgestel van de ingeslotene vrucht in een bijzonder verband staat met dat van de insluitende, en daarmede, als het ware, één geheel maakt,

---

(1) Namelijk het evengemelde geval van dubbelde insluiting, bl. 70 zijner *Dissert.* te vinden. Hier was de eene vrucht in een huidzak des bilnaads, en de andere in de buikholte der groote vrucht besloten. (Zie Waarn. 7 en 13 van Dr. OLLIVIER.) Dr. C. schijnt deze bijzonderheid niet te hebben opgemerkt, ten minste hij heeft dit geval, gelijk wij zoo even zeiden, minder naauwkeurig beschreven. Doch mogelijk ligt de schuld daarvan bij BRERA en MECKEL, die hij als zijne bronnen aanhaalt, terwijl Dr. OLLIVIER den eersten Autheur, FATTORI, zelven citeert.

doch dat de huidzak, waarin de eerste bevat is, geene gemeenschap heeft met de buikholte der laatste, erkennende hij tevens, dat de wijze harer wording hem voor als nog geheel onbekend is: hij dringt te regt aan, op de noodzakelijkheid van de naauwkeurige nasporing van het ontleedkunstig zamenstel dezer monsters, ten einde daardoor, zoo mogelijk, ook eenig licht over de nog verborgene wijze van haar ontstaan te verspreiden. (Verg. onze vert. van bl. 66—70.)

Hiermede zal genoegzaam gebleken zijn, dat Dr. OLLIVIER ons op den weg ter verklaring dezer monsterachtigheid inderdaad *eene schrede verder* heeft gebragt, dan zijne voorgangers, *door namelijk al de echte waarnemingen derzelve bijeen te vergaderen en tot zekere hoofdsoorten te brengen, en het verband van deze soorten aan te wijzen;* terwijl uit het gezegde tevens volgt, *dat het verschijnsel daarmede nog geenszins volledig is verklaard*, dewijl *de wording der monsterachtigheid door insluiting in een huidzak des bilnaads* nog geheel in het duistere ligt. (Verg. onze Voorrede, bl. IV.)

2°. Vergelijken wij nu de *Verklaringen*, door beide genoemde Schrijvers van de Monsterachtigheid door Buiksinsluiting (1) gegeven, dan vinden wij daarin eene zoo groote overeenkomst, dat men naauwelijks begrijpen kan, dat Dr. OLLIVIER niet voluit te kennen geeft, dat hij hierin zijn voorganger C. genoegzaam geheel gevolgd is, ofschoon hij zijn gevoelen eenigzins op eene andere wijze voorstelt. Wij lezen in te-

(1) Alleen op deze komt het hier aan; want wij zagen, dat die door huidsinsluiting in den balzak oorspronkelijk eene buiksinsluiting was; terwijl de insluiting door een huidzak in den bilnaad ook door Dr. OLLIVIER niet verklaard is.

gendeel (bl. 31 mijner vertaling), dat hij *zich zelven alleen de wezenlijke oplossing van het vraagstuk* toeëigent, zeggende, dat noch DUPUYTREN, noch PROCHASKA, noch HUFELAND, noch OSANN, wier verschillende gevoelens door Dr. C. zijn vermeld, zich met de oorzaken van de diepe indringing van het eitje hebben bezig gehouden (1), en dat de laatste Schrijver ook geene oplossing van *alle* de bijzonderheden van het verschijnsel geeft.

Dr. CAPADOSE nu, vóór dat hij tot de verklaring van de Monsterachtigheid door Buiksinsluiting overgaat, sluit zijn 2de Hoofdstuk, waarin hij de waarnemingen derzelve mededeelt, met de aanwijzing van het wezenlijke verschil tusschen deze monsterachtigheid, waarbij men altijd voor elke vrucht een afzonderlijk ei waarneemt (2), en die, welke bestaat in de uitwendige zamengroeijing van twee in hetzelfde ei beslotene vruchten met het voorste of achterste gedeelte van hare ligchamen, en bewijst daardoor, dat de laatste door sommige Schrijvers te onregte voor hetzelfde als de eerste wordt gehouden (3). Hij opent zijn 3de Hoofdstuk, dat geheel aan de nasporing van

(1) Dit laatste is, blijkens de *Dissert.* van Dr. C., niet geheel de waarheid. — Het schijnt mij overigens toe, dat Dr. OLLIVIER met de verklaringen der hier genoemde Schrijvers, uitgezonderd die van DUPUYTREN, alleen door de *Dissert.* van Dr. C. bekend is.

(2) Het ei van de kleinste vrucht is namelijk binnen de groote vrucht gedrongen, en heeft zich aldaar, even als bij eene buiten-baarmoederlijke zwangerheid, aan de deelen, welke het omgeven, vastgehecht, enz.

(3) Verg. ten aanzien der overeenkomst dezer monsterachtigheid met de zoogenoemde *heteradelphie* het Vertoog van Dr. OLLIVIER, bl. 37—39 onzer vertaling.

de wording van het verschijnsel is gewijd, met een algemeenen blik over de theoriën aangaande de teling en ontwikkeling der vrucht in den gezonden staat, dien hij als den noodzakelijken grondslag van de verklaring aller verschijnselen in den zieken toestand aanneemt. Hij toont daarin aan, hoe de wording van het eitje, en de daarop volgende ontwikkeling der vrucht, welligt kan beschouwd worden als het gevolg van een *hooger chemismus* des levens, 't welk de eerste vorming der kiem te weeg brengt, en van eene *verhoogde ontwikkelingskracht*, welke daarna de eens gevormde kiem volmaakt, en die beide oorspronkelijk door den prikkel van het zaad des mans, en later ook door dien der losgemaakte kiem zelve, in de teeldeelen der vrouw, en bepaaldelijk in den eijerstok en in de baarmoeder, opgewekt worden: dáar hij overigens den gang van de ontwikkeling der vrucht grootendeels op dezelfde wijze voorstelt als GRASMEYER, en dus in dit opzigt met het algemeen gevoelen daaromtrent genoegzaam overeenstemt, behoeven wij hem in dit punt niet verder te volgen; te meer, dewijl Dr. OLLIVIER hierover niet uitweidt, maar zijne lezers met hetzelve bekend veronderstelt.

Dr. C. gaat hierop over tot de voorstelling der verschillende gevoelens aangaande de wording van het verschijnsel, waarover wij handelen: hij brengt dezelven tot twee denkbeelden terug: 1°. sommige namelijk stellen, dat de beide vruchten (de insluitende en de ingeslotene) het voortbrengsel zijn van dezelfde bevruchting; 2°. anderen willen, dat de ingeslotene vrucht uit eene kiem van de groote vrucht zoude zijn geteeld (1). — Dit laatste is het gevoelen van OTTO,

(1) Hieronder kan men echter het gevoelen van MECKEL

't welk Dr. C. (bl. 88 en 89 zijner *Dissert.*) heeft medegedeeld en duidelijk wederlegd, zeggende, onder anderen, dat het reeds daardoor vervalt, doordien het verschijnsel zoo wel bij mannelijke als bij vrouwelijke vruchten gevonden wordt. — De gevoelens der overige Schrijvers, door hem bijgebragt, zweemen meer naar het eerste denkbeeld.

Reeds BARTHOLINUS (*op. cit.* p. 87, 88.) zegt, dat de natuur hier eene tweeling had willen vormen, doch dat de huid der eene, door eene zekere afdwaling in de andere gekomen zijnde, de eerste in den buik

---

niet rangschikken. Immers, hoezeer hij de ingeslotene vrucht niet als een broeder, maar als een voortbrengsel der groote vrucht beschouwt, zoo wil hij, dat dezelve op gelijke wijze zoude zijn ontstaan als de haren, tanden en het vet, die zich in sommige werktuigen ontwikkelen door eene ziekelijke gesteldheid der vaste deelen en der vloeistoffen, en zonder eenigen invloed der zaadvochten. Deze ontwikkeling zoude in het eerste geval slechts een hoogeren graad bereiken, dan in het tweede. Dr. C. stelt deze meening van MECKEL, bl. 93 env. zijner *Dissert.*, meer in 't breede voor, en wederlegt dezelve daarna. Vergelijk ook de boven aangeh. *Diss. de nisu formativo, etc.* van den Hoogl. SURINGAR, pag. 134 en 135. — Dr. OLLIVIER wederlegt dit gevoelen op bl. 7 mijner vertaling; doch niet zonder verwondering ziet men, dat hij bl. 8 eene tegengestelde meening aan MECKEL toeschrijft, en hem in het gevoelen van HALLER, HUFELAND en FATTORI doet deelen, terwijl hij hem, bl. 30 mijner vertaling, hetzelfde gevoelen toekent, als de genoemde Nederlandsche Geleerden. Zeker is het, dat de Fransche Schrijver, bladz. 8, een misslag begaat; en daar hij overigens van den bedoelden Schrijver, even als van de drie overigen, die hij ter zelfder plaatse aanhaalt, slechts als ter loops eenige melding maakt, komt het mij vermoedelijk voor, dat hij ook met hunne gevoelens alleen door de *Dissert.* van Dr. C. is bekend geweest.

van de laatste is gedrongen. — VERDIER-HEURTIN (*op. c.* p. 89.) stelt, dat er dadelijk tweelingen in de baarmoeder zijn gedrongen, en dat de kleinste der kiemen, vóór dat dezelve zich nog aan de baarmoeder gehecht hadden, binnen het ligchaam van de andere is gedrongen, en zich door middel van haren moederkoek daarin vastgezet en aldus haar voedsel gevonden heeft. Hij wil echter, dat men eene overbevruchting aannemen zal, indien men zich anders de ongelijke grootte der beide kiemen niet kan voorstellen. — Ook PROCHASKA (*op. cit.* p. 90.) meent, dat, of de kiemen van beide de vruchten door denzelfden bijslaap zijn bevrucht, en de eene ten zelfde tijde binnen de andere zou zijn gedrongen, of dat de tweede kiem eerst naderhand bij de eerste gekomen, en in het reeds gedeeltelijk gevormde ligchaam van deze gedrongen is (1). Hij helt

---

(1) PROCHASKA leidt de stilstaande ontwikkeling van de ingeslotene vrucht, gedurende de dragt, af van het gebrek aan zuurstof, van welke de moeder aan de insluitende vrucht slechts zoo veel zoude mededeelen, als tot hare bijzondere voeding gevorderd werd. Na de geboorte, als de insluitende vrucht onmiddellijk uit den dampkring eene grootere hoeveelheid van zuurstof opneemt, zou zij daarvan zooveel aan de ingeslotene vrucht afstaan, dat ook deze in grootte kan toenemen. Doch hoe geschiedt dan de voeding in geval van tweelingen, waar zulk een gebrek aan zuurstof evenzeer zou moeten plaats hebben? Ook hebben wij gezien, dat de gebrekkige ontwikkeling der laatste genoegzaam verklaard wordt door de drukking, die zij in den eersten tijd der insluiting van den kant der groote vrucht ondergaat, om welke reden ook de vruchten bij de buiksinsluiting meer ontwikkeld zijn, dan die bij de huidsinsluiting. — Men kan echter aannemen, dat de groote vrucht, naarmate zij zelve meerder haren vollen wasdom nadert, en dus eene betrekkelijke overmaat van voedende bestanddeelen verkrijgt, een grooter gedeelte

echter meer over tot het eerste gevoelen. — HUFELAND (*op. cit.* p. 93.) komt ten aanzien van het gemelde vraagstuk tot het besluit: dat er allereerst tweelingen bestaan hebben, en dat de ingeslotene vrucht, in het ligchaam der moeder, zoodanig met de andere zamengegroeid zijn zoude, dat zij in hare ontwikkeling gestoord is, afstierf (wij weten, dat er geene wezenlijke afsterving, maar alleen eene gebrekkige ontwikkeling plaats heeft), en door de bekleedselen des buiks van de eerste werd omsloten, en aldaar zoo vele jaren konde medegedragen worden, als men dit in sommige gevallen bij eene zwangerheid buiten de baarmoeder waarneemt.

Van alle de verklaringen, alhier voorgesteld, nadert die van VERDIER-HEURTIN zeker het meest tot de waarheid: Dr. C. wijst in zijne *Dissertatie* het gebrekkige van dezelven aan (1), en laat daarop (bl. 96.) die van Dr. OSANN volgen. In deze nu ligt volkomen den grondslag van die van Dr. OLLIVIER, die dit denkbeeld slechts meer ontwikkeld heeft. Wij geven hier eene letterlijke vertaling daarvan: « De moe« der," zegt Dr. OSANN, « droeg een tweelingspaar, « waarvan de eene beter gevoed werd dan de andere. « De laatste lag zeer nabij de eerste, en groeide za« men met de nog buiten de buikholte gelegene inge« wanden derzelve, en werd daarmede in den onder« buik terug getrokken. Dewijl zij echter met het

---

daarvan afstaat aan de vrucht, die in haar ligchaam besloten is, als liet de natuur het schepsel, dat haar slechts ten halve toebehoort, tot zoo lange zonder toevoer, tot zij eerst genoegzaam gezorgd heeft voor het voortbrengsel, waarvan de voeding haar meer regtstreeks is toevertrouwd.

(1) Hij keurt vooral af, dat de overbevruchting niet regtstreeks ter verklaring van het verschijnsel wordt aangenomen.

« vlies, dat dezen darm omkleedt (het buikvlies), was « zamengegroeid, moest zij natuurlijk in de verdubbe- « ling van hetzelve, in het *mesocolon*, komen te lig- « gen. Op welke wijze zoude men anders kunnen « verklaren, dat de vrucht in beide gevallen (zoowel « in dat, hetwelk in *Engeland*, als in dat, hetwelk « in *Frankrijk* is waargenomen) juist aldaar lag, « waar zij, zonder het aannemen van deze onderstel- « ling, niet kan geraken."

Zien wij nu, wat Dr. C. zelve ter verklaring van het verschijnsel voorstelt. Hij merkt eerst aan, « dat de verklaring van Dr. OSANN hem van allen de beste toeschijnt, doch met minder grond het oorspronkelijk bestaan van tweelingen aanneemt, 't gene Dr. C. niet gelooft, omdat alsdan de ingeslotene vrucht, naar hij meent, nimmer in hare vliezen zoude kunnen bevat zijn; dat integendeel wezenlijk het geval was, daar toch in enkele der door hem medegedeelde waarnemingen (die van YOUNG, FATTORI, enz.) duidelijk het vaat- en lamsvlies gevonden werden (1)." Daarna geeft hij (*op. cit.* p. 97.) zijne denkwijze met de volgende woorden te kennen:

« Nadat de moeder van die vrucht, die de andere

(1) Men kan echter ook tegen de overbevruchting in dit geval eenige tegenwerpingen maken. Naar het gevoelen toch van den Parijschen Hoogleeraar VELPEAU, die de *Embryogenie* een zeer bijzonder onderzoek heeft toegewijd, zou die alleen kunnen plaats hebben: 1°. in geval van zwangerheid buiten de baarmoeder; 2°. wanneer er eene dubbelde baarmoeder bestaat; 3°. wanneer er twee kiemen zoo kort na elkander, door twee bijslapen, bevrucht worden, dat de prikkeling der inwendige teeldeelen, door de eerst bevruchte kiem, op het tijdstip van een tweeden bijslaap, nog geene aanleiding had gegeven tot de vorming van het afvallend vlies, waardoor de baarmoeder gesloten en dus allen toegang tot de eijerstokken afgesneden wordt; 4°. zoo lang de baarmoeder nog door

« insluit, reeds voor eenige dagen ontvangen heeft, « stellen wij, dat er eene overbevruchting heeft plaats « gehad: deze aangenomen zijnde, konde het laatst « bevruchte eitje zich gemakkelijk aan het eerste hech- « ten; uit deze vereeniging, met eene geringe druk- « king verbonden, is ontsteking en daarna doorbo- « ring der vliezen gevolgd; dewijl de drukking steeds « bleef aanhouden, werd het inwendige eitje, nu « in de vliezen van het eerst bevruchte ei besloten,

---

geen ligchaam is toegesloten. — In gewone omstandigheden, zou derhalve, bij de overbevruchting, de tweede vruchtbare bijslaap op denzelfden, of op den volgenden, of uiterlijk op den derden dag na de eerste bevruchting moeten hebben plaats gehad. Zie *Traité élément. des Accouchem.* door *Alf. A. L. M.* VELPEAU, Tom. I. p. 328 env. 1829. — Daarmede zou dus het gevoelen van PRÉVOST en DUMAS (bladz. 33 onzer vertaling door Dr. OLLIVIER aangehaald), aangaande de mogelijkheid der overbevruchting op den 8sten, 15den of 20sten dag na den eersten vruchtbaren bijslaap, moeten vervallen. — Dikwijls heb ik mij zelve gevraagd, of ook de buis van *Fallopius*, na den vruchtbaren bijslaap, niet terstond of zeer spoedig door den daardoor gevolgden staat van prikkeling of verhoogde levensspanning, met uitzweeting van stolbare lympha verbonden, zou gesloten worden, en dus, hoezeer ook de holte der baarmoeder zelve nog niet dadelijk door een schijnvlies bedekt is, door het beletsel, dat zich in de buis van *Fallopius* bevindt, alle overbevruchting aan de zijde van den bevruchten eijerstok onmogelijk zijn zoude? Het zaad des mans zou echter in dit geval, gedurende eenigen tijd, nog tot den eijerstok der andere zijde kunnen doordringen, en eene overbevruchting in eene van de kiemen van dezen verwekken. — Dr. E. LE SAUVAGE, die in 1829 een Vertoog over dit onderwerp heeft geschreven, 't welk mij tot dus verre alleen bekend is door eene beoordeeling, in de *Revue médicale* (*Mai.* 1830.) te vinden, neemt ook bij de monsterachtigheid door insluiting geene overbevruchting aan.

« meer en meer naar de in het groote ei bevatte dee-
« len gedreven. Daar het uit de treffelijke waarne-
« mingen van den beroemden OKEN (verg. zijn *Preiss.*
« *über die Entstehung und Heilung der Nabelbrü-*
« *che.*), het eerste tijdperk van het leven der kiem
« en den wasdom van haar ligchaam betreffende,
« blijkt, dat op dat tijdstip al de darmen buiten
« de buikholte hangen, volgt daaruit, dat het niet
« vreemd is, dat het eitje met het eene of andere
« gedeelte daarvan is zamengegroeid, en daarna, toen
« dezelve in het ligchaam der vrucht getreden zijn,
« wegens het innig verband met een gedeelte van de
« darmbuis, denzelfden weg heeft moeten volgen.
« Aldus wordt ons de oorzaak kenbaar, waardoor het
« eitje in het ligchaam der andere vrucht is gedron-
« gen en aldaar gevoed werd, op gelijke wijze als dit
« bij de zwangerheid buiten de baarmoeder dikwijls is
« waargenomen." (1)

Wie ziet nu in de woorden der beide laatstgenoemde Schrijvers *niet volkomen dezelfde verklaring*, als die, welke Dr. OLLIVIER (bl. 30—37 mijner Vertaling) bijna uitsluitend als de zijne opgeeft? (2) (het behoeft

(1) Verg. de *Diss.* van den Hoogl. SURINGAR (bl. 129—136), waarin de verklaringen der hier bijgebragte Schrijvers geheel eensluidend worden opgegeven: zijne eigene verklaringswijze stemt met die van Dr. C. overeen.

(2) Tot gemak voor den lezer herinneren wij hierbij, dat de verklaring, door Dr. OLLIVIER van het verschijnsel (ter aangeh. pl.) gegeven, genoegzaam hierop neêrkomt: — Er bestond eene dubbele zwangerheid, dat is, er waren in den beginne twee vruchten in de baarmoeder; deze hadden, gelijk dikwijls plaats heeft, eene zeer verschillende grootte, 't welk vermoedelijk afhangt van de belemmering, die de beide vruchten, in eene zelfde holte bevat, ondergaan; of wel, er heeft eene overbevruchting plaats gehad,

toch geen betoog, dat dezelve hem bekend geweest zij.) Terwijl nu Dr. C., door de mededeeling van de gevoelens der Schrijvers, die hij heeft geraadpleegd, aan dezen hun billijk regt doet wedervaren, en den lezer aanwijst, op welke wijze hij tot zijne verklaring is gekomen, tracht Dr. OLLIVIER voor den lezer het aandeel, dat van zijnen arbeid aan zijne voorgangers billijk toekomt, te verbergen.

Heeft Dr. OLLIVIER (bl. 34 env. mijner vertaling) eenigzins breeder uit een gezet, op welke wijze de ingeslotene vrucht eigenlijk in de verdubbeling van het *mesocolon* geraakt, doordien zij zich bepaaldelijk met den dikken darm der groote vrucht verbindt; Dr. C. heeft daarentegen de wijze aangetoond, waar-

---

welke mogelijk is, zoo lang de eerst bevruchte kiem zich nog niet in de holte der baarmoeder bevindt, die somtijds eerst op den 8sten, 15den of 20sten dag na den bijslaap het eitje ontvangt; welligt ook moet men de ongelijke ontwikkeling der vruchten aan beide deze oorzaken tevens toeschrijven. Hoe dit echter zij, de zaak zelve is zeker. Uit de natuurlijke gesteldheid nu van den buik en de darmbuis der vrucht in den eersten tijd der dragt, vloeit voort, dat een tweede eitje zich, door eene werktuigelijke drukking, gemakkelijk op dat gedeelte der darmbuis, 't welk naderhand den dikken darm moet vormen, kan hechten, en dus daarmede zamenkleven; deze darm, die eerst blootelijk een verlengsel der buikholte uitmaakt, en in de basis van de navelstreng is gelegen, begeeft zich met de zevende week allengskens binnen de buikholte; de adhaesieve ontsteking, die de kiem der tweede vrucht met het dunne vliesje, dat den darm bedekt, heeft verbonden, moest zich ook over dezen laatste uitbreiden en het eitje insgelijks met hem vereenigen, zoodat hij, bij de verdere ontwikkeling der groote vrucht in de buikholte tredende, hetzelve daarin met zich voert: alzoo kan men de zamengroeijing van het eitje met het *mesocolon transversum* verklaren, enz. enz.

op de ingeslotene vrucht, met zijne vliezen, allereerst in de vliezen der groote vrucht doordringt, hetwelk Dr. OLLIVIER in 't geheel niet aanroert; terwijl de verklaring van Dr. C. daardoor tevens het vraagstuk beslist, of men bij deze monsterachtigheid al of niet eene overbevruchting moet aannemen, waaromtrent Dr. OLLIVIER volstrekt geene uitsluiting geeft. — Daar wij reeds in het eerste gedeelte van dit naschrift hebben aangetoond, in welke andere opzigten deze Schrijver zich omtrent dit onderwerp verdienstelijk gemaakt en de kennis daarvan bevorderd heeft, mogen wij hiermede van ons vergelijkend onderzoek afstappen en onze taak als afgedaan beschouwen.

Gedrukt te Amsterdam, by H. BAKELS.

DRUKFEILEN, ENZ.

Bl. IV, reg. 16 van boven, *staat:* dit gebrek; *lees:* de verscheidenheden van dit gebrek.

» V, » 5 —— ——, in Noot (2), *staat:* 5de en 6de; *lees:* 3de en 6de.

ibid. » 6 —— ——, in Noot (2), *staat:* HIGHMORE en PROCHASKA; *lees:* PROCHASKA en HIGHMORE.

» XII, » 6 en 7 van onder, in de Noot, *staat:* Klappersteenen; *lees:* Kernsteenen.

» XIX, » 5 van onder, *staat: in al de; lees: in de meeste.*

ibid. » 1 en 2 van de Noot, *staat:* Deze stelling is niet algemeen waar. Immers zegt FERRARIUS, enz.; *lees:* Men herinnere zich, dat FERRARIUS zegt, enz. (*)

» XXIII, » 2 van boven, *staat:* de insluitende; *lees:* den insluitenden.

ibid. » 8 —— ——, *staat:* ouden; *lees:* zouden.

» 5, » 2 van onder, in Noot (2), *staat:* is; *lees:* zijn.

» 6, » 8 —— ——, *staat:* 1750; *lees:* 1759.

» 7, » 13 —— ——, —— de aard; —— den aard.

» 16, » 13 —— ——, —— zijn bovendeel; *lees:* haar bovendeel.

» 37, in de Noot, *staat:* ἕτερος; *lees:* ἕτερος.

» 48, reg. 6 van onder, *staat:* onderscheiden; *lees:* afgescheiden.

(*) NOODZAKELIJKE TEREGTWIJZING.

Op bl. XIX mijner Voorrede heb ik verkeerdelijk Dr. CAPADOSE doen zeggen, dat er *in al de insluitende* vruchten geene of onvruchtbare zaden zouden gevonden worden; eene nadere vergelijking van zijnen tekst toonde mij, dat hij niet zegt *al de*, maar *de meeste* (*pleraque*): de Noot, door mij onder bladz. XIX geplaatst, gelieve men dan ook in dien zin op te vatten, als of zij slechts diende ter nadere aanduiding van hetgene ik Dr. C. eigenlijk in den tekst had moeten doen zeggen; niet ter verbetering van hetgene ik hem verkeerdelijk doe zeggen. De veranderingen, onder de drukfeilen opgegeven, herstellen deze misvatting, die op den overigen tekst verder geen invloed heeft, daar toch Dr. CAPADOSE, niettegenstaande hij opmerkt, dat het gemis der zaden in de insluitende vrucht *niet algemeen* is, evenwel een innig verband van dit gemis met de vorming van de ingeslotene vrucht veronderstelt, en daarop zijne verklaring bouwt, die wij in twijfel hebben getrokken. Wij merken hier nog aan, dat, naar ons inzien, het *niet algemeen* bestaan van het gemis van zaden in de insluitende vrucht integendeel meer een bewijs oplevert, dat dit gemis *niet* in een innig of noodzakelijk verband staat met de vorming der ingeslotene vrucht.